

**A FONTOSABB TERMÉKPÁLYÁK
2008. ÉVI PIACI FOLYAMATAI**

**Budapest
2009**

Kiadja:

az Agrárgazdasági Kutató Intézet

Főigazgató:

Udovecz Gábor

Szerkesztőbizottság:

Dorgai László, Kapronczai István, Kartali János,
Kovács Gábor, Mihók Zsolt (titkár), Popp József,
Potori Norbert, Udovecz Gábor

Készült:

Gazdaságelemzési Igazgatóság
Piaci Információs Osztályán

Szerkesztette:

Tunyoginé Nechay Veronika

Készítették:

Isépy Anett
Kemény Gábor
Mándi-Nagy Dániel
Molnár Zsuzsa
Stummer Ildikó
Thury Eszter
Tunyoginé Nechay Veronika

Közreműködött:

Ecsediné Wanek Zsuzsanna
Keresztessyné Mohr Katalin
Szabóné Haszonits Ágnes
Szántó-Becz Gábor
Varga Viktória

Opponensek:

Szerdahelyi Péter
Juhász Anikó

HU ISSN 1418 2130
ISBN 978 963 491 528 7

Tartalomjegyzék

Bevezetés	5
1. Gabona	7
1.1. Világ- és európai piaci tendenciák	7
1.2. Hazai piaci tendenciák	8
1.2.1. Kínálat	8
1.2.2. Bel- és külpiaci értékesítés	9
1.3. A piaci árak tendenciája	11
2. Olajnövények	17
2.1. Világ- és európai piaci tendenciák	17
2.2. Hazai piaci tendenciák	17
2.2.1. Kínálat	17
2.2.2. Bel- és külpiaci értékesítés	19
2.3. A piaci árak tendenciája	20
3. Cukor	23
3.1. Világ- és európai piaci tendenciák	23
3.2. Hazai piaci tendenciák	24
3.2.1. Kínálat	24
3.2.2. Bel- és külpiaci értékesítés	24
3.3. A piaci árak tendenciája	24
4. Sertéshús	27
4.1. Világ- és európai piaci tendenciák	27
4.2. Hazai piaci tendenciák	28
4.2.1. Kínálat	28
4.2.2. Bel- és külpiaci értékesítés	28
4.3. A piaci árak tendenciája	29
5. Baromfihús és tojás	31
5.1. Világ- és európai piaci tendenciák	31
5.2. Hazai piaci tendenciák	32
5.2.1. Kínálat	32
5.2.2. Bel- és külpiaci értékesítés	32
5.3. A piaci árak tendenciája	33
5.4. Az étkezési tojás piaci tendenciái	35
6. Marhahús	37
6.1. Világ- és európai piaci tendenciák	37
6.2. Hazai piaci tendenciák	38
6.2.1. Kínálat	38
6.2.2. Bel- és külpiaci értékesítés	38
6.3. A piaci árak tendenciája	39
7. Juhhús	41
7.1. Világ- és európai piaci tendenciák	41
7.2. Hazai piaci tendenciák	41
7.2.1. Kínálat	41
7.2.2. Bel- és külpiaci értékesítés	41
7.3. A piaci árak tendenciája	42

8. Tej és tejtermékek	43
8.1. Világ- és európai piaci tendenciák	43
8.2. Hazai piaci tendenciák	43
8.2.1. Kínálat	43
8.2.2. Bel- és külpiaci értékesítés	44
8.3. A piaci árak tendenciája	46
9. Zöldség és gyümölcs	49
9.1. Zöldségfélék	49
9.1.1. Európai piaci tendenciák	49
9.1.2. Hazai piaci tendenciák	50
9.1.3. A piaci árak tendenciája	53
9.2. Gyümölcsök	54
9.2.1. Világ- és európai piaci tendenciák	54
9.2.2. Hazai piaci tendenciák	54
9.2.3. A piaci árak tendenciája	56
10. Szőlő és bor	59
10.1. Világ- és európai piaci tendenciák	59
10.2. Hazai piaci tendenciák	59
10.2.1. Kínálat	59
10.2.2. Bel- és külpiaci értékesítés	59
10.3. A piaci árak tendenciája	60
Források és rövidítések jegyzéke	63
Mellékletek	65
Mellékletek jegyzéke	66

Bevezetés

A kiadvány a fontosabb hazai termékpályák 2008. évi piaci tendenciáit mutatja be, elsősorban az ártendenciák segítségével, de emellett a 2008. évi előzetes mennyiségi információk alapján a keresleti és kínálati oldalon bekövetkező alapvető összefüggéseket is feltárja. Az összeállítás az AKI Piaci Árinformációs Rendszer (PÁIR), valamint a különböző nemzetközi forrásokból származó árinformációkra, továbbá a KSH termelési, iparstatisztikai és külkereskedelmi adataira támaszkodik. A világ és európai keresleti és kínálati tendenciákat feltáró anyagok a FAO, OECD, USDA és az EU Bizottság anyagai alapján készültek. A piaci folyamatok vizsgálata az anyagban egységes szerkezetben történik:

- Világ és európai kínálati és keresleti tendenciák,
- Hazai piaci tendenciák: a kínálat alakulása, belföldi termelés, import és készletek,
- Hazai kereslet alakulása: belföldi értékesítés, export,
- Piaci árak tendenciája, amelyen belül nem csak a hazai, hanem a világpiaci és uniós árak tendenciáját is bemutatjuk.

A vizsgálatba vont termékpályák piaci folyamatainak fenti szerkezet szerinti bemutatását, az ágazati sajátosságok, valamint az elemzés időpontjában ágazatonként rendelkezésre álló információk meghatározták.

A 2007. évi árobbanást kiváltó – kínálati és keresleti oldal alakulását alapvetően meghatározó – piaci tényezők 2008 második felére jelentősen módosultak. Az aszály hatására alacsony 2007. évi búza-, olajosmagvak- és nyerstej-kínálat 2008-ra növekedett. (A világ kukorica-termelése viszont a 2008/2009-es gazdasági évben nem érte el a korábbi gazdasági évét, a kereslet ezzel szemben a termék iránt nőtt!) A sertés- és baromfihúsok termelése szintén nőtt, a marhahúsoké viszont 3%-kal csökkent a FAO közlése szerint. 2008 első felében a húsok kereslete még élénk volt, ez tette lehetővé, hogy a húsok ára jelentősen emelkedett ebben az időszakban. Ugyanakkor 2008 második felében az egyre terebélyesedő pénzügyi válság, és a nyomában járó gazdasági recesszió hatására bizonytalanabbá váltak a jövőbeni kínálatok alakulását meghatározó befektetések is. A recessziós félelmek hatására a befektetésekben jelentős átrendeződés indult be, amelynek következtében az ásványolaj ára 2008 őszén zuhanni kezdett, a dollár árfolyama pedig nőtt. A keresleti oldal elbizonytalanodásának hatása a kínálatban várhatóan 2009-ben erősödik fel. Egyes országok (pl. USA) a kínálat növekedése és a belföldi kereslet csökkenése miatt már 2008-ban óriási erőfeszítéseket tettek a belföldi árszintek megőrzése érdekében. A külpiacok megszerzéséért éles verseny alakult ki. Az egyes hónapok között az árak jelentősen ingadoztak, ami elsősorban nem a reálszférában bekövetkezett változásokra, hanem a pénzügyi alapok árupiacokon való mozgására vezethető vissza.

A 2009-es világpiaci folyamatokban a 2008. évinél is jelentősebb változás várható. A nehezebb hitelfelvételi lehetőség csökkentheti a mezőgazdasági és késztermékek kínálatának alakulását. Az alapanyagok és késztermékek árai azonban várhatóan csökkennek, amelynek mértéke attól függ, hogy az egyes régióknak mennyire sikerül recesszió idején mozgásba hozni a gazdaságot, illetve a fogyasztás színvonalát megőrizni.

2008-ban a mezőgazdasági termékek kibocsátásának volumene Magyarországon 27%-kal emelkedett (folyóáron 17%-kal) az előző évhez képest (AKI-KSH közlés). Ezen belül a növényi termékek termelése 47%-kal nőtt, az állatok és állati termékeké pedig 1,3%-kal csökkent. A növényi termékeken belül elsősorban a gabona-, valamint a zöldség- és gyümölcs-termékek hozamnövekedése emelhető ki.

Az élelmiszeripar termelési volumene több mint 7%-kal csökkent 2008 első tizenegy hónapjában. A hazai élelmiszerek kínálatával együtt azonos ütemben esett azok belföldi értékesítése (92,3%), ugyanakkor a külfiacon való eladás csak mintegy 3%-kal volt alacsonyabb a megfigyelés évének első tizenegy hónapjában az előző év azonos időszakához képest. A növekvő mezőgazdasági és a csökkenő élelmiszeripari termelésből következik, hogy 2008-ban tovább nőtt a kivitel belüli az alacsonyabb feldolgozottságú mezőgazdasági termékek aránya annak ellenére, hogy az élelmiszeripari termékek értékesítésén belül a külfiazi értékesítés aránya nőtt a belfiacon való eladással szemben.

Magyarországon a 2008. évi árak alakulását az előző évről áthúzódó hatások befolyásolták jelentősen, ugyanakkor az év második felében minden növényi és állati termék esetében megfigyelhető már kisebb-nagyobb mértékű áresés. A főbb növényi és állati termékek termelői árai 2008 első tizenegy hónapjában, akár csak az előző évben, ellentétesen alakultak, de most ellenkező előjellel: a vágóállatok ára szinte kivétel nélkül nőtt 2008-ban (13,6%), ugyanakkor a gabonaféléké alacsonyabbnak (23,6%) bizonyult a korábbi év azonos időszakához képest. Az állati termékek közül 2008-ban, az elemzés időszakában (2008. I-XI. hó) a nyerstej (16,3%), a vágóbaromfi (13,8%) és a vágósertés (17,5%) termelői ára haladta meg legnagyobb mértékben a korábbi év azonos időszakának termelői árát a KSH adatai alapján.

A különféle élelmiszerek feldolgozó értékesítési és fogyasztói árai 2008-ban minden fontosabb (PÁIR-ban árfigyelés alá tartozó) termék esetében nőttek az előző évhez képest. A 2007. évi alapanyagok piacán (húsok kivételével) megfigyelhető árrobbanás kis átfutási idővel közel meg egyező árnövekedést indított el a feldolgozó értékesítési árakban. A fogyasztói árak is tovább növekedtek, de néhány termék esetében (gabonák, növényolajok, tej- és tejtermékek) növekedési ütemük elmaradt az alapanyagok piacán bekövetkező árrobbanástól. Ennek a folyamatnak a fordítottja játszódott le 2008-ban. A gabona, az olajos magvak és a tej piacán az év második felében lezajló erőteljes árzuhanást a feldolgozó értékesítési árak kisebb-nagyobb késéssel követték, a fogyasztói árakban való áresés viszont elhúzódó és a másik két fázisár csökkenéséhez képest szerényebb.

A húsok esetében egy évvel eltolódott a termelői árak erőteljes növekedése (a csirkehúsok esetében már az előző évben elkezdődött), amelynek mértékét eddig sem a feldolgozó értékesítési árak, sem pedig a fogyasztói árak emelkedése nem érte el.

Az alapanyagok 2007. évi keresleti piaca rövid időre lehetővé tette, hogy néhány termék-pálya termelői fázisában a több év átlagában megfigyelhető árveszteség árnyereségbe forduljon, amit azonban nem a piaci szereplők közötti erőviszonyokban való közeledés, hanem a mezőgazdasági termékek iránt fokozódó kereslet tett lehetővé. A mezőgazdasági termékek keresletét fellendítő új felhasználási módok a pénzügyi és gazdasági válság hatására egy időre háttérbe szorulnak, és az elkövetkező egy-két évben az árak valószínűleg az árrobbanás előtti szintre, vagy az alá esnek vissza.

1. Gabona

1.1. Világ- és európai piaci tendenciák

A világ **búzatermelése** az elmúlt évben jelentősen bővült a megnövekedett vetésterületnek és a főbb termesztő országok jó termésének köszönhetően. A 2008/2009-es gazdasági évre 683 millió tonna a prognosztizált összes búzatermés, ami az előző gazdasági év szintjét több mint 72 millió tonnával haladja meg. Ehhez a számottevő növekedéshez hozzájárult az EU-27 (+31 millió tonna), Oroszország (+13,6 millió tonna), az USA (+12 millió tonna), Ukrajna (11,6 millió tonna) termésnövekedése. Kanadában (+8,6 millió tonna), Ausztráliában (+7 millió tonna) és Kínában (+4 millió tonna) is jelentős volt a termelésváltozás. Az egyik legjelentősebb dél-amerikai termelő ország, Argentína (-7 millió tonna) esetében azonban nagymértékű termeléseszkökenésről számolhatunk be, ami a kedvezőtlen időjárási körülményeknek tudható be.

A világ **kukorica termelése** 2008-ban nem nőtt. Egész évben a kínálat szűkülését jelezték előre a 2008/2009-es gazdasági évre a csökkent vetésterületre alapozva. A legfrissebb adatok szerint a termelés az előző gazdasági évvel azonos szinten marad az északi féltekének kedvezőbb termése miatt, így 791 millió tonnára tehető. E mögött azonban regionális és országos szinten jelentős változások rejlenek. Számottevő termésnövekedés tapasztalható az EU-ban (+13,5 millió tonna) és Kínában (+13 millió tonna). Ezen túl Mexikó (+2 millió tonna), Ukrajna (+2,6 millió tonna), Oroszország (+2,8 millió tonna) kukoricatermése nőtt nagymértékben a főbb kukoricatermesztő országok közül. Ugyanakkor drasztikus volt a terméscsökkenés az USA-ban (-23,8 millió tonna), amit a vetésterület visszaszorulása és a viharok miatt kipusztult állomány magyaráz. Szintén a kisebb vetésterület és az időjárási anomáliák okozzák Argentína (-4,4 millió tonna) és Brazília (-7,1 millió tonna) termésesését is, ami a tavaszi betakarítás idején (2009. április-május) realizálódik.

A világ **búza felhasználásában** pozitív irányú elmozdulás történt. A 2008/2009-es gazdasági évre szóló prognózisok 36 millió tonnás keresletnövekedést jeleznek, így 654 millió tonna körül várható az összes felhasználás. Legjelentősebb a bővülés az EU-ban (+13,8 millió tonna), de emelt Oroszország (+5,8 millió tonna), Kína (+3 millió tonna), India (+1,9 millió tonna), Kanada (+1,5 millió tonna) és Ukrajna (+1,1 millió tonna) igénye is nőtt. A keresletnövekedés oka elsősorban abban keresendő, hogy az előző gazdasági évek csökkenő tendenciájával ellentétben a 2008/2009-es gazdasági évben világszinten megugrott a búza takarmánycélú felhasználása, 94-ről 123 millió tonnára.

A **kukorica felhasználásának** világszintű növekedése figyelhető meg a 2008/2009-es gazdasági évben. Az előző gazdasági évhez képest 11 millió tonnával 783 millió tonnára emelkedik. Változatlan szintű kínálat mellett áll tehát egy megnövekedett kereslet, ami feszített piaci helyzet és regionális problémák kialakulásához vezetett és éreztetheti hatását a gazdasági év végéig. Kína (+9 millió tonna) és Brazília (+5 millió tonna) lép fel nagyobb igénnyel, amit a megnövekedett takarmánycélú felhasználásuk is indokol. Jelentős a keresletcsökkenés az EU-ban (-3 millió tonna) az állattálmány csökkenése miatt, továbbá az USA-ban (-2,6 millió tonna), ahol 16 millió tonnával esett vissza a takarmánycélú hasznosítás.

A búza kereskedelme tovább élénkült 2008-ban. A 2008/2009-es gazdasági évre vonatkozó prognózisok szerint 125 millió tonna búza cserélhet gazdát a világpiacra. A bőséges kínálatnak köszönhetően Ukrajna (+7,8 millió tonna), az EU-27 (+6,8 millió tonna), Kanada (+2,4 millió tonna), Ausztrália (+5,3 millió tonna) és Oroszország (+2,8 millió tonna) exportja nő az

előző gazdasági évhez viszonyítva. A termésnövekedés ellenére 7,5 millió tonnával csökken azonban az USA exportálható készlete. Ennek hátterében a nagyobb hazai felhasználás áll. Argentínában a kisebb termés következménye a 4,4 millió tonnás visszaesés a búzaexportot illetően.

Az importban nem történt lényeges változás az előző időszakhoz képest, csak Irán (+4,3 millió tonna) és a Koreai Köztársaság (+1 millió tonna) esetében. Iránban a száraz időjárásnak köszönhető a terméscsökkenés, a Koreai Köztársaság pedig a takarmánygyártás alapanyagaként kukorica helyett egyre inkább a számukra árban versenyképesebb búza felé fordult.

A kukorica kereskedelme a 2008/2009-es gazdasági évben visszafogottabb az előző gazdasági évhez viszonyítva, 18 millió tonnával kevesebb, vagyis 78 millió tonna gabona fordul meg a világpiacon.

A kínálatcsökkenés következtében 6,6 millió tonnával esik az argentin és 15,8 millió tonnával az amerikai export. Alacsonyabb termése ellenére Brazília kukorica kivitele 2 millió tonnával nő a gazdasági év végéig az átmenő készletek rovására. Ukrajna exporttevékenysége is egyre élénkebbé vált a termésbővülése következtében, a 2008/2009-es gazdasági évben 1,4 millió tonnára tehető az exportálható készletük.

Nagymértékben, 12 millió tonnával 2 millió tonnára csökkent az EU kukoricaimportja. A Koreai Köztársaság behozatala is számottevően, 2 millió tonnával mérséklődött a takarmánygyártásban használt helyettesítő alapanyagok (takarmánybúza, DDGS, manióka és más nem természetes alapanyagok) nagyobb felhasználása miatt.

A búza és kukoricapiac keresleti-kínálati oldalán jelentős áttrendeződések mentek végbe a 2008/2009-es gazdasági évben, amelyek az egyes régiókat eltérő mértékben érintették.

Megnövekedett a fekete-tengeri régió súlya, hatalmas 2008. évi gabonatermésüknek köszönhetően. Termelésbővülésük az EU számára komoly versenyt jelent a hagyományos észak-afrikai és közel-keleti piacokon. Ez a szituáció érzékenyen érintette hazánk gabona-, elsősorban kukoricapiacát is. Az amerikai kontinensen szintén lényeges változás történt főleg az év vége felé. Argentína és Brazília hagyományos exportpiacain a 2008/2009-es gazdasági évben várható alacsonyabb termésük miatt nagyobb teret nyer az amerikai áru.

A gabonahiányos 2007. évvel szemben 2008-ban megkezdődött a készletek feltöltődése, sőt egyes térségekben a regionális gabonabőség okozott piaci zavarokat, amelyek következménye volt az említett két évben a több év átlagától eltérő szélsőséges áralakulás.

1.2. Hazai piaci tendenciák

1.2.1. Kínálat

Magyarországon 2008-ban 2,9 millió hektár vetésterületről összesen 16,9 millió tonna gabonát takarítottak be. A vetésterület 4,7%-kal haladta meg az előző évit. A búzát 1, az árpat 3,1, a kukoricát 11,2%-kal nagyobb területen vetették el az előző évhez viszonyítva. Az összes gabonatermés 75,1%-kal volt nagyobb az előző évhez képest. A búza esetében 41,8%-kal több termést, vagyis 5,6 millió tonnát takarítottak be. Az árpatermés 45,2%-kal haladta meg az előző évit, ami 1,5 millió tonnát eredményezett. Ennél lényegesen nagyobb volt a növekedés a takarmánykukoricánál, az összes termés 122,6%-kal nőtt, elérve a 8,9 millió tonnát.

1.2.2. Bel- és külpiaci értékesítés

A **búza** termelői felvásárlása 2008 első tíz hónapjában 3,3%-kal maradt el a korábbi év azonos időszakához viszonyítva. Ennek egyik oka, hogy 2008 első félévének felvásárlása az alacsony 2007. évi termés miatt alatta maradt az előző évi felvásárlásnak, a 2008. évi nagyobb termés felvásárlása ugyanakkor elhúzódott. A különbség a két év felvásárlási ütemében a betakarítást követően mutatkozott meg. Míg 2007-ben július volt a csúcsideszak 768 ezer tonnával, addig 2008-ban kéthavi csúcsról, vagyis elhúzódóbb felvásárlásról számolhatunk be: júliusban és augusztusban összesen több mint 1 millió tonna búza cserélt gazdát. A betakarítás időszakára az év elejéhez képest jelentősen, kb. 40%-kal csökkent az étkezési búza termelői ára. A termelők közül, akik tehettek, egy későbbi áremelkedésben bízva vártak terményük eladásával. Végeredményben a csökkenő világpiaci tendenciákhoz hasonlóan a hazai termelői árak 2008 októberéig folyamatosan csökkentek.

A **takarmánykukorica** felvásárlása 2008 első tíz hónapjában 17,9%-kal maradt el az előző év azonos időszakához viszonyítva. Ennek oka abban keresendő, hogy 2007-ben egy hónappal hamarabb kezdődött el a kukorica intenzív felvásárlása, míg 2008-ban csak októbertől. Január-szeptember között a vizsgálat évében visszafogott volt a felvásárlás üteme (kevesebb mint 100 ezer tonna/hó). Októberben – egy hónappal később, mint 2007-ben – azonban jelentősen (több mint 500 ezer tonnával) megugrott a termelői értékesítés. 2008 végére az októberi forgalomhoz hasonló, a szezonálisan várhatóhoz képest magasabb felvásárlás valószínűsíthető. (Az éves mennyiséget illetően várhatóan a 2008. évi volumen meghaladja a 2007. évit.) Az elhúzódó felvásárlás magyarázható a térségben mutatózó bőséges kínálaton kívül a kereskedőket, feldolgozókat és a termelőket egyaránt érintő hitelezési nehézségekkel is.

Intervenció

Az intervenciós felvásárlás szabályozását az EU jelentősen szigorította a 2008. november 1-én kezdődött felvásárlási időszakra vonatkozóan. Bár búza és árpa esetében nem szabott korlátot az intervencióra történő felajánlást illetően, kukoricánál viszont összesen 700 ezer tonna felajánlásra adott lehetőséget a tagállamoknak. A termelők körében az intervenciós felajánlásra a kukorica alacsony hazai ára ellenére sem volt nagy az érdeklődés, mert az EU által bevezetett 15 euró/tonna letétet sokan nem tudják vállalni, továbbá felajánlás esetén a termelők leg hamarabb március végén, április elején jutnak a pénzükhöz. A jelenlegi körülmények között sok termelő számára fontosabb, hogy minél hamarabb bevételre tegyen szert megélhetésük, folyó kiadásaik fedezése érdekében. Mindezek következtében hazánkban mindössze 358 830 tonna kukoricát ajánlottak fel a termelők intervencióra 2008. december 31-ig.

Takarmány-felhasználás

A teljes állatlétszám differenciált változása figyelhető meg 2008-ban. A KSH 2008. decemberi jelentése alapján a szarvasmarha- (0,6%-kal) és a sertés-állomány (12,6%-kal) csökkent az egy évvel korábbi időszakhoz viszonyítva. Kedvező azonban, hogy a tyúkfélék állománya nőtt (4,3%-kal) 2007 decemberéhez képest, és szintén pozitív változás következett be a liba (+16,7%) és a kacs (+30,2%) állományban, miközben a pulykaállomány (-19,3%) csökkent. Kismértékű növekedés (+4%) tapasztalható a juhállományban is. A Magyar Agrárkamara felmérése szerint a gabonaféléken belül takarmányozásra várhatóan 6%-kal több gabonát fordítanak (5,4 millió tonna) a 2008/2009-es gazdasági évben az előző gazdasági évhez képest.

Malomipari feldolgozás

A malomipari termékek bruttó termelése és belföldi értékesítése jóval a 2007. év szintje alatt maradt a 2008-ban (1. melléklet). A bruttó termelés 14%-kal, a bruttó értékesítés 16%-kal csökkent az előző évhez képest.

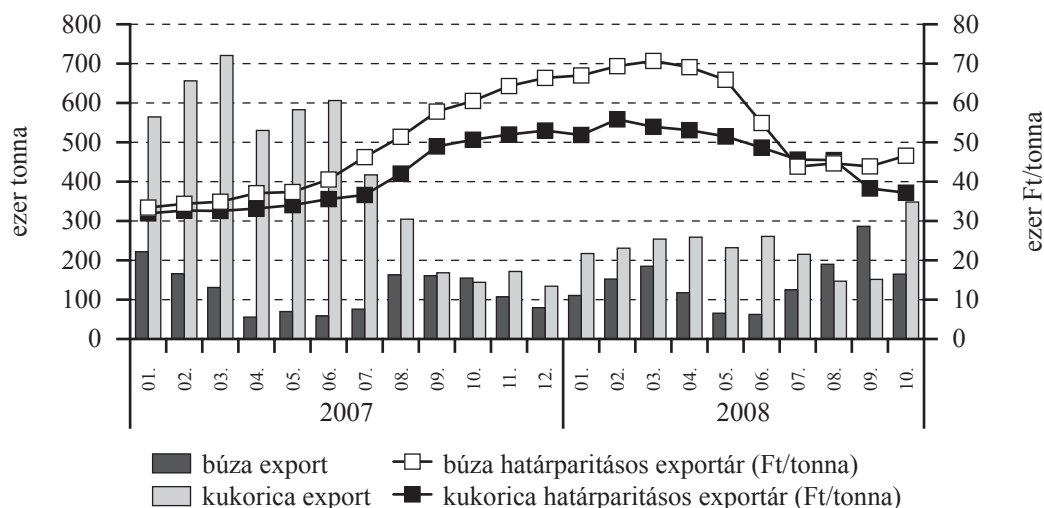
Külpiaci értékesítés

2008. I-X. hó közötti időszakban 16,1%-kal nagyobb mennyiségű magyar **búza**, vagyis 1,5 millió tonna került exportra 2007. azonos időszakához viszonyítva (2. melléklet). A főbb célszágok 2008-ban Bosznia-Hercegovina, Románia, Olaszország, Görögország, Ausztria voltak. A nagy európai és regionális gabonatermés ellenére a jó minőségű magyar étkezési búzára változatlanul volt kereslet a régióban.

A **takarmánykukorica** esetében az export fokozása segíthet a belpiaci fölösleg levezetésében. A külpiaci értékesítés folyamatosságával 2008-ban nem volt probléma, de a hazai és regionális többleterméshez mért intenzitással már annál inkább, ami késleltette, akadályozta a kimozdulást hazánkban a holtpontról. A bőséges európai és a fekete-tengeri régió rekord nagyságú takarmánygabona-termése a takarmánykukorica értékesítési lehetőségeit igen kedvezőtlenül befolyásolta. A hagyományos és potenciális exportpiacok távolságából és a szállítás módjából fakadó jelentős költségek tovább nehezítették hazánk lehetőségeit az olcsóbb tengeri szállítással szemben. Ez is nagymértékben hozzájárult az intervenció árszint alatti termelői ár kialakulásához. Mindezek következtében 2008. I-X. hó között csupán 2,3 millió tonna került exportra. Ez az előző év azonos időszakához viszonyítva csupán 66%-os arány. Nagyobb mennyiségben Olaszországba, Romániába, Lengyelországba, Németországba és Hollandiába exportáltunk takarmánykukoricát az említett időszakban.

1. ábra

A gabonafélék határparitásos exportárának és kivitelének alakulása

Forrás: KSH

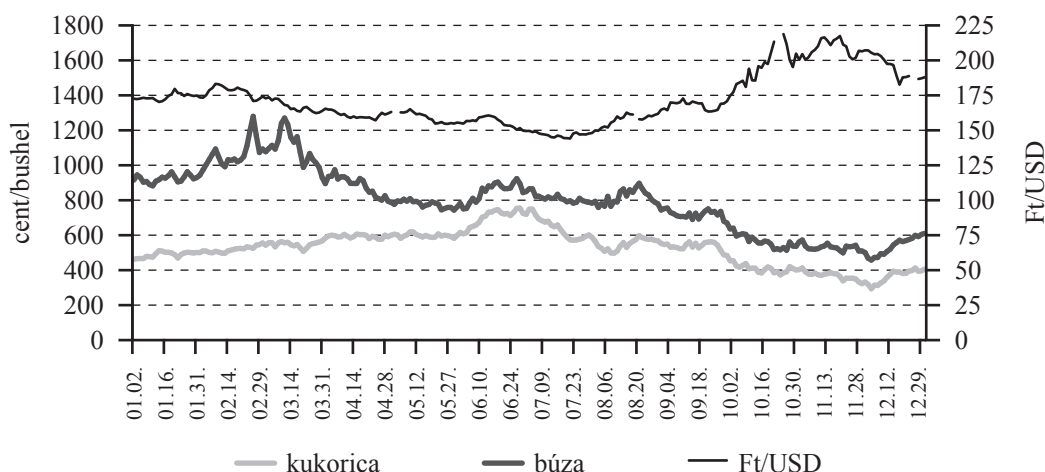
1.3. A piaci árak tendenciája

A gabonafélék tőzsdei jegyzése¹

A **chicagói tőzsdén** a búza jegyzése február végén – március elején, a kukoricáé júniusban érte el maximumát. A csúcshoz képest év végére a búza jegyzése a CBOT²-n kb. 52%-kal, míg a kukoricáé kb. 46%-kal csökkent (2. ábra).

2. ábra

A búza és a kukorica legközelebbi határidőre szóló jegyzése
2008-ban a chicagói tőzsdén

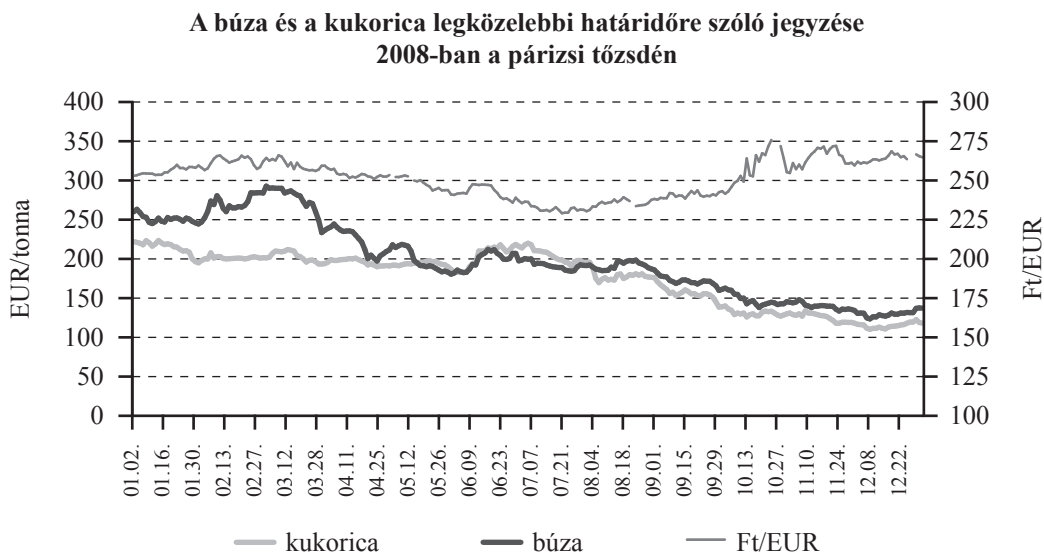
Forrás: HGCA

A **párizsi tőzsdén** a búza jegyzése a március eleji csúcs után év végére kb. 53%-kal, a kukoricáé a június végi – július eleji csúcsot követően mintegy 46%-kal esett (3. ábra). Mind a chicagói, mind a párizsi tőzsde esetében az tapasztalható tehát, hogy a búza jegyzése nagyobb mértékben esett az év folyamán, mint a kukoricáé. Ez a jelenség összhangban van a 2008. évi búza és kukorica keresleti-kínálati viszonyaival is, hiszen a búza esetében a megnövekedett kereslet egy jelentős kínálatbővüléssel párosulva nagymértékű áresést indukált az új gazdasági évben, míg kukorica esetében a változatlan kínálathoz nagyobb kereslet társult, ami mérsékelt áresést okozott.

¹ A chicagói és a párizsi tőzsde esetében a jegyzéseket eredeti mértékegységgel ábrázoltuk, hogy az árfolyamhatásokat kiszűrjük, és a tényleges tőzsdei mozgások váljanak láthatóvá. Ezt az indokolta, hogy a 2008 őszétől kibontakozó pénzügyi válság jelentős hatással volt mind a dollár, mind az euró, mind a forint értékére. A forintban kifejezett világgpiaci és európai jegyzések így torzítanak a valós folyamatokat.

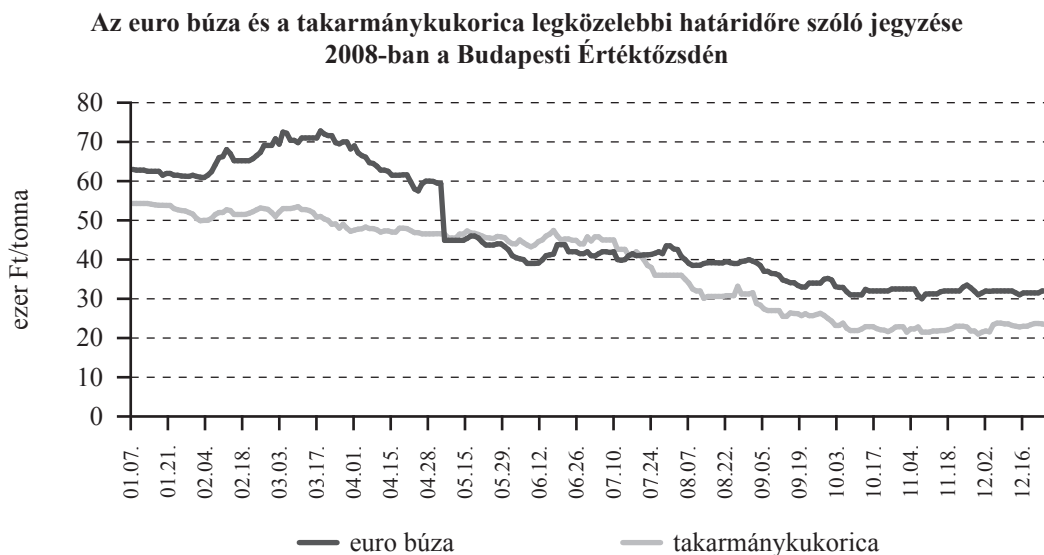
² Chicago Board of Trade.

3. ábra

Forrás: HGCA

4. ábra

Forrás: BÉT

A **Budapesti Értéktőzsdén** az előzőektől nagyobb mértékű csökkenés következett be. Az euro búza és a takarmánykukorica jegyzése az éves csúcshoz viszonyítva (euro búza: március; takarmánykukorica: január) azonos mértékben, 56-57%-kal esett év végére (4. ábra). A jegyzések alakulásán a takarmánygabona (búza, kukorica, árpa) regionális kínálati nyomása érződik. Hazánkban jelentős mennyiségű búza termett, melynek nagy hányada takarmány minőségű. A fekete-tengeri

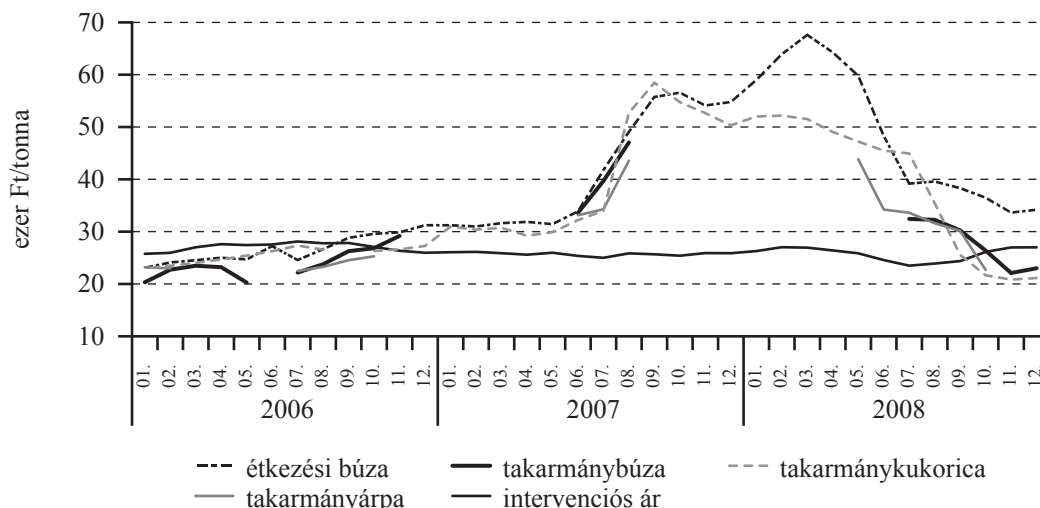
régióban (Ukrajna, Oroszország) szintén hatalmas volt a búzatermés, ami jelentős áresést idézett elő a hazai tőzsdén, valamint a későbbiekben hozzájárult – exportlehetőségeink szűkülése révén – a takarmánykukorica árzuhanásához is. Magyarország vonatkozásában tehát változatlan regionális kereslettel szemben jelentős hazai és regionális kínálatnövekedés tapasztalható 2008-ban.

A gabonafélék hazai termelői és határparitásos exportára

A 2007. év végi árrobbanást követően 2008 első felében is igen magas szinten mozgott a gabonafélék hazai termelői ára (5. ábra). Az étkezési búza és a takarmánykukorica termelői ára 2008 elejétől elvált egymástól, jelentős különbség keletkezett, melynek mértéke 2008 márciusáig, ami az **étkezési búza** árcsúcsát jelentette (67 ezer Ft/tonna), elérte a 16 ezer Ft/tonnát. A 2008. évi búzatermés kedvező prognózisa következtében eleinte mérsékelt, majd májustól erőteljes csökkenés indult az étkezési búza termelői árában. Júliusban 40 ezer Ft/tonnára esett az ár, és kismértékben tovább csökkent év végéig. Ezzel együtt az étkezési búza termelői ára 2008-ban az intervenciórszint felett maradt.

5. ábra

A gabonafélék termelői és intervenciórszintje

Forrás: AKI PÁIR

A **takarmánykukorica** termelői ára 2008 első hónapjaiban még meghaladta az 50 ezer Ft/tonna szintet. Ezt követően a búza áresésével egy időben, de annál lényegesen kisebb mértékben csökkenni kezdett az ár. A búza betakarítását követően, amikor nyilvánvalóvá vált, hogy hazánk gabonatermése 2008-ban bőséges lesz, főleg a takarmánygabonát illetően (takarmánybúza, takarmányárpa, takarmánykukorica), a kukorica termelői ára zuhanni kezdett, és három hónap alatt (július és október között) több mint 50%-kal esett. Ehhez a hazai nagy kínálaton túl hozzájárult a bőséges európai gabonatermés is, hiszen az EU-n belül így az előző évinél kisebb importigény lépett fel. Meghatározó hatása volt a fekete-tengeri régió hatalmas gabonatermésének is, az alacsonyabb gabonaárak és a kedvezőbb szállítási lehetőségek következtében versenyelőnybe kerültek az EU és hazánk hagyományos exportpiacain az észak-afrikai és a közel-keleti régióban. Magyarországon

nyomott, az intervenciós árszint alatti kukoricaár alakult ki. (Megjegyzendő, hogy 2006 novembere óta a takarmánykukorica hazai termelői ára nem süllyedt az intervenciós árszint alá.) A forint gyengülése miatt kialakult magasabb intervenciós árnak köszönhetően az intervenciós ár 2008-ban jóval meghaladta a takarmánykukorica piaci termelői árát.

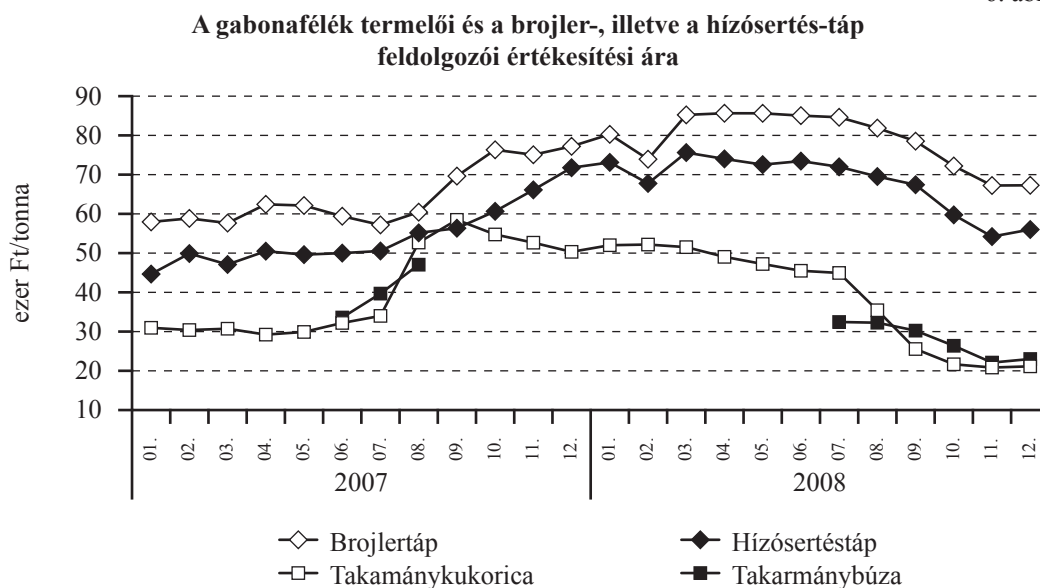
Az **étkezési búza** 2008. évi átlagos termelői ára – az évközi nagy árcsúcs következtében – csak kismértékben tér el a 2007. évi átlagártól, annak 97%-a (3. melléklet), a 2006. évi árat ezzel szemben 57%-kal haladja meg. **Takarmánybúza** esetében már érezhetőbb a 2008. évi áresés hatása, az ár az előző évi 76%-a, ellenben még ez is nagymértékben, 28%-kal előzi meg a 2006. évi szintet. A legnagyobb csökkenés az éves termelői árat illetően a **takarmánykukoricánál** következett be. A 2007. évi átlagárnak csupán 61%-a volt a 2008. évi átlagár, és csak kismértékben, mindössze mintegy 4%-kal múlja felül a 2006. évi árszintet. A **takarmányárpa** ára az étkezési búzáéhoz hasonló mértékben változott. A 2007. évi átlagártól csupán 2%-kal marad el, viszont a 2006. évhez viszonyítva 43%-kal magasabb.

A gabonafélék **határparitásos exportára** már 2007 közepétől jelentősen emelkedett, ami 2008-ra is áthúzódott (1. ábra). A búza hazai exportára nagyobb mértékben nőtt, mint a kukoricáé, ami a 2007. évi szűkösebb világ és európai búzatermással van összefüggésben. A termelői árak eséséhez hasonlóan mind a búza, mind a kukorica határparitásos exportára lényegesen mérséklődött 2008-ban, a bőséges globális és európai termés okozta kisebb importigény következtében.

Az elmúlt évben a hazai termelői árak alakulásában elsősorban a regionális hatások játszották a főszerepet. A jövőben az export élénkülése, illetve a hazai kereslet növelése – pl. bioetanol üzemek beindulása, ipari felhasználás bővülése, az állatállomány növelése – hathat pozitívan a piacra, ezzel együtt az árakra.

Takarmánytáp-árak

Az alapanyagárak 2007. évi növekedése következtében a takarmánytápok ára tovább emelkedett 2008-ban (6. ábra). Az éves átlagárát figyelembe véve a brojler-tápé 30%-kal, a hízósertés-tápé 32%-kal nőtt 2007-hez viszonyítva. Ezzel szemben a takarmánykukorica éves átlagára 2008-ban 39%-kal volt alacsonyabb a 2007-es árszinthez képest. Az árak tendenciája jelzi, hogy a tápárak néhány hónap késéssel követték (követik) a hazai alapanyagár változását. A takarmánykukorica termelői ára 2008 első felében kismértékben csökkent ugyan, de ez a takarmányárakban még nem jelent meg. A tápok jelentősebb áresése csak 2008 második felében szeptemberről-októberre következett be, két hónappal az alapanyagár (júliusról-augusztusra történő) zuhanása után. Az is jól megfigyelhető, hogy míg 2007 elején az alapanyagár és a tápárak közötti különbség 14-27 ezer Ft/tonna volt, addig 2008 végére ez a különbség 35-46 ezer Ft/tonnára növekedett.

Forrás: AKI PÁIR

A lisztek feldolgozói értékesítési ára

A lisztek feldolgozói értékesítési árának növekedése sem állt meg 2008-ban. Az éves átlagárak 2008-ban finomliszt esetében 24%-kal, réteslisztnél 20%-kal, fehér kenyérlisztnél 25%-kal, tésztaipari lisztnél 21%-kal, valamint étkezési búzadaránál 26%-kal haladták meg a 2007. évi átlagárakat (3. melléklet). Az étkezési búza ára 2008-ban éves szinten alig változott a 2007-s átlagárhoz viszonyítva, sőt, márciusig tovább emelkedett. Az alapanyagár csökkenését követően, három hónap késéssel kezdett mérséklődni a legnagyobb mennyiségben előállított finomliszt és fehér kenyérliszt feldolgozói értékesítési ára, ami év végéig folytatódott. A csökkenés mértéke azonban lényegesen kisebb volt, mint az étkezési búza árának csökkenése. Ez nemcsak azzal függ össze, hogy a feldolgozóipar nem képes teljes mértékben követni az alapanyag árának változását, hanem az évközi energiaár-növekedés következtében alig volt rá lehetősége.

2. Olajnövények

2.1. Világ- és európai piaci tendenciák

Az olajos magvak piacán az áremelkedés 2006-ban kezdődött és 2008 közepéig tartott, 2008 júliusában az árak visszaestek a 2007-es nyári szintre. (2008 októberében a szójabab 2009 márciusára szóló jegyzése a chicagói tőzsdén lényegében megegyezett az egy évvel korábbi jegyzés értékével (330 dollár/tonna), és 270 dollárral alacsonyabb, mint a 2008. júliusi árcsúcs.)

A FAO és az USDA 2008/2009-es gazdasági évre vonatkozó előrejelzése szerint az olajos magvak kínálata megközelítőleg 6%-kal bővült (mintegy 418 millió tonnára). Az olajos magvak kínálatában legnagyobb növekedés (23% és 16%) a napraforgó és repce esetében figyelhető meg. Az olajos magvak termelésének mintegy felét adó szójabab-termelés (234 millió tonna) 5%-kal haladta meg a korábbi évi szintet. A növényiolaj-termelés mintegy 5%-kal nőtt az USDA 2008/2009-es gazdasági évre vonatkozó januári becslése alapján, ezen belül is napraforgóolajból volt legjelentősebb az emelkedés (18%). Az összes növényi olaj több mint egynegyedét jelentő szójaolajé viszont szinte nem változott az előző gazdasági évhez képest.

Az olajos magvakra vonatkozó 2008. évi kereskedelem is azonos szinten maradt az előző évivel. Ezen belül a különböző magvak nemzetközi forgalma jelentősen eltért egymástól az egyes régiók termésének, valamint a belföldi felhasználásuk változásának függvényében. A szójabab exportja mintegy 3%-kal esett vissza. A napraforgómag-export azonban a kiváló termés következtében elérte a 40%-os növekedést az előző évhez képest az USDA adatai szerint.

A növényi olajok kivitele 2%-kal nőtt, amely azonban a növényi olajok termelésének emelkedésétől elmaradt, ugyanakkor az előbbi évekhez képest fokozódott a növényi olajok felhasználása az előállítás helyén.

Az olajos magvak iránt szerényebben emelkedő keresletet a 2008. évi bővülő kínálattal szemben, a biohajtóanyag termelésének megtorpanása okozta, ami összefüggésbe hozható az ásványolaj árának zuhanásával (150-ről 50 dollár/hordóra), és a pénzügyi válság reálszférában való megjelenésével.

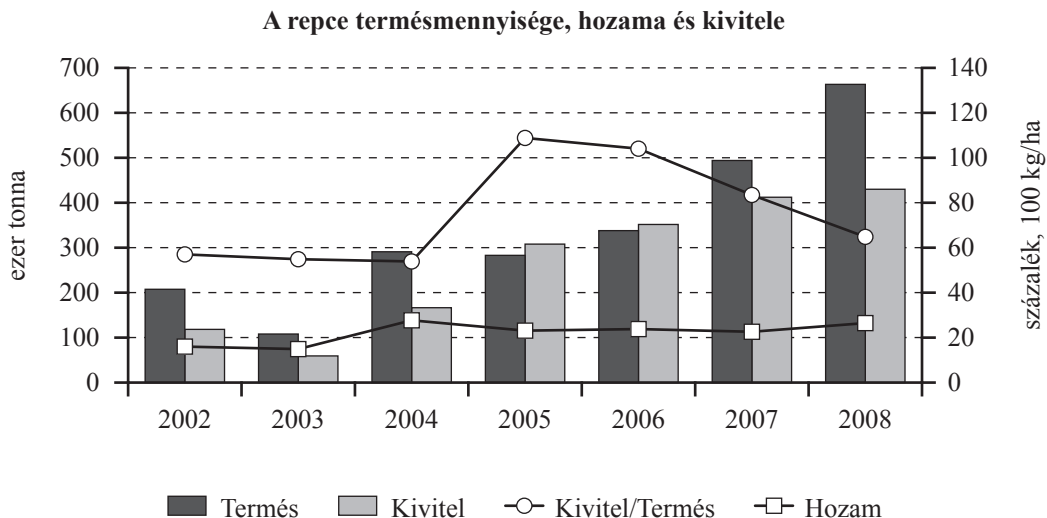
2008 második felében az olajos magvak és a növényi olajok ára zuhant, amit jelentősen felerősített az északi félgömb összességében kiváló olajosmag-termése. Az árak egy kisebb őszi megtorpanás után tovább estek a gazdasági válság elmélyülése és az ezzel együtt járó keresletcsökkenés hatására.

2.2. Hazai piaci tendenciák

2.2.1. Kínálat

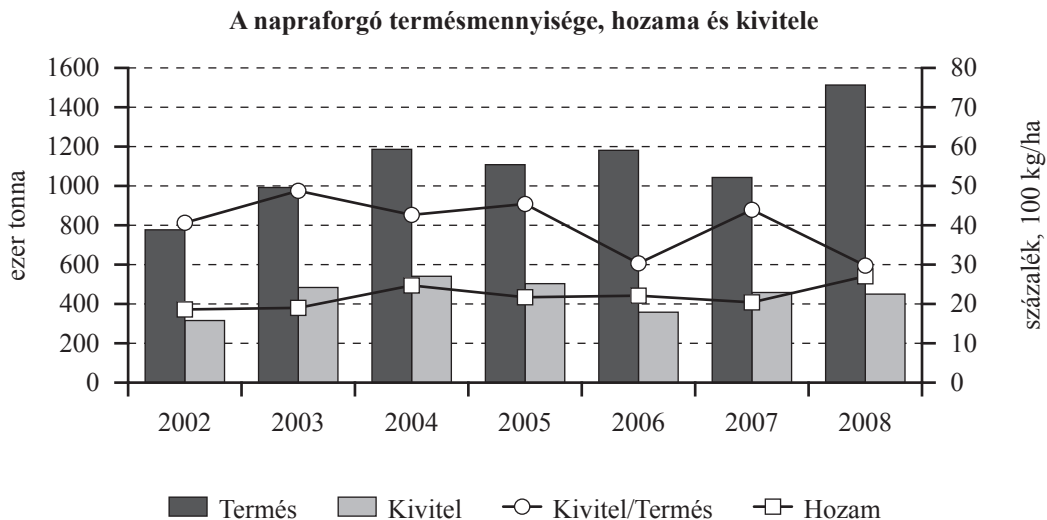
Mind a napraforgó (1,4%-kal), mind a repce (7%-kal) vetésterülete kissé tovább nőtt 2008-ban, de a rekordtermést alapvetően a kedvező időjárás hatására kimagasló hozamnövekedés alapozta meg (7-8. ábra). A repce hozama 17%-kal, míg a napraforgó hozama 30%-kal nőtt. Ennyi olajos magvat (mintegy 2,2 millió tonna) sem terményenként külön-külön, sem összesen nem takarítottak be még Magyarországon, ezzel az ország összességében az EU-27 harmadik legnagyobb olajosmag-termelőjévé vált 2008-ban, Németország és Franciaország után, megelőzve Lengyelországot, Nagy-Britanniát és Romániát. Az uniós összes olajosmag-termelésnek 2008-ban több mint 8%-át a magyarországi termés adta.

7. ábra

Forrás: KSH, FVM, AKI becslés (2008)

8. ábra

Forrás: KSH, FVM, AKI becslés (2008)

Ugyanakkor 2008 első felében az olajos magvak piacán az előző évi gyenge terméssel járó hatások érvényesültek. Az év első kilenc hónapjában nőtt a szójadara-behozatal (595-ről 632 ezer tonnára), annak ellenére, hogy a kedvezőtlen jövedelmezőségi viszonyok miatt a hazai állatállomány tovább csökkent, illetve az év második felétől beinduló hazai biodízel-üzemek a feldolgozásra kerülő növekvő mennyiségű repcemag alapján repcedara értékesítésüket is növelték a hazai piacon (5. melléklet).

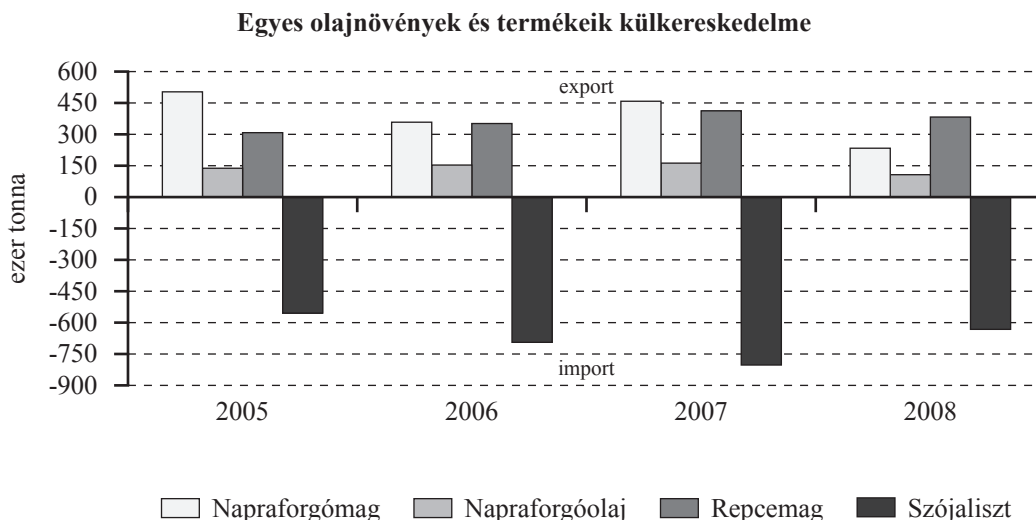
2.2.2. Bel- és külpiaci értékesítés

Olajos magvak

A repcemag értékesítési iránya 2008-ban módosult. A hazai repce termése a korábbi években szinte teljes egészében exportra került, 2008-ban azonban a hazai termés egyharmadát (mintegy 200 ezer tonna) az AKI PÁIR adatai alapján az újonnan épült olajmalmokban dolgozták fel. A hazai repcetermés belföldi feldolgozása 2009-ben is folytatódik, további repce-olajmalmok kezdik meg a hazai termés feldolgozását.

A napraforgómag esetében az alapanyagként való külpiaci értékesítés lehetősége már néhány éve beszűkült, mert a nyugat-európai piacokon lecsökkent a napraforgómagot feldolgozó olajmalmok száma. Majdnem minden üzem a repce feldolgozására állt át, ugyanakkor a lakossági fogyasztásban a napraforgóolaj nagyobb hangsúlyt kapott. Ennek köszönhetően már 2007-ben nőtt a napraforgómag hazai feldolgozása, a feldolgozói kapacitások kihasználását azonban a 2007. évi alacsonyabb termés még nem tette lehetővé. A 2008. évi hazai rekordtermés elhelyezése viszont jelentős gondot okozott, mivel a nagy külpiaci verseny lassította a termés külpiaci értékesítését, a hazai feldolgozók pedig csak a korábban megkötött szerződések alapján vásároltak, ami a piaci árakat jóval a szerződéses árak alá nyomta. A vontatott felvásárlás következtében a termelők és integrátorok raktáraiban jelentős készletek maradtak, amelyek piacra jutása áthúzódik 2009-re, és levezetésük új nagy kapacitású napraforgó-olajmalmok Magyarországon való beindításával kapcsolható össze.

9. ábra

Forrás: KSH

Növényi olajok

A napraforgóolaj-kivitel 2008-ban kissé csökkent 2007-hez viszonyítva, ami a 2007. évi gyengébb napraforgóterméssel függ össze (9. ábra). Nem volt elegendő alapanyag a napraforgóolaj gyártásának a növeléséhez, ezért az export is visszaesett. A biodízel-gyártás hazai felfutását jól mutatja, hogy míg az elmúlt években nem volt repceolaj-export, addig 2008-ban már a napraforgóolaj-export mintegy 15%-át elérő repceolaj-kivitel figyelhető meg a hazai külkereskedelemben. Az összes hazai repcemag termés kétharmada azonban még 2008-ban is mag formájában hagyta el az országot.

2.3. A piaci árak tendenciája

Az egyes olajos magvak áresése 2008 második felében eltérő mértékű volt. A szója ára esett legkevesebbé (euróban 22, dollárban 33%-ot, köszönhetően a 220-ról 234 millió tonnára változó termésnek). Majd a repce (euróban 40%-os áresés az összes termése 48-ról 56 millió tonnára nőtt) és végül a napraforgó (euróban 52%-os áresés, az összes termés 27-ről 33 millió tonnára nőtt) árcsökkenése volt legnagyobb mértékű a FAO közlése szerint.

A szója ára már 2008 januárjában is igen magas szinten állt, innen azonban még tovább emelkedett a 2007-es gyenge termésből adódó alacsony kínálat, az ásványolaj árának emelkedése és a tőzsdén megjelenő pénzügyi befektetők árfelhajtó hatása miatt. Ennél kisebb mértékben emelkedett a szójadara ára a csökkenő állatállományokból fakadó alacsonyabb kereslet következtében. Még kevésbé emelkedett a szójaolaj ára, aminek okát a biodízel-programok iránti kétségek növekedésével lehet magyarázni.

A szója áránál kisebb mértékben emelkedett a repce ára 2008 elején, mivel e termék viszonylag bőségesebb 2007. évi kínálata ellensúlyozta az árnövelő hatásokat. A napraforgómag ára viszont jobban emelkedett, mivel az év elejétől hiánycikknek számított az egész világon.

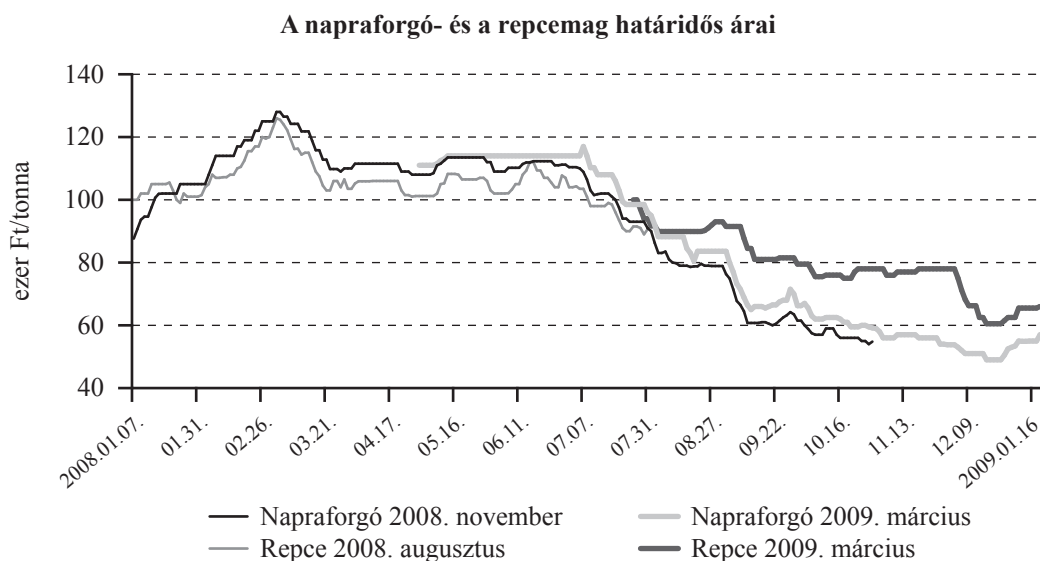
Az év második felétől meginduló árcsökkenés leginkább a napraforgót érintette (570-ről 245 euró/tonnára csökkent az ár), mivel e termék esetében nőtt legjobban a termésmennyiség. Ezt követte a repce, majd a szója ára. A szója termékei közül legkisebb áresést a szójaliszt szenvedte el, mivel e termék ára már az emelkedésben is kevésbé vett részt, így kevésbé távolodott el a fundamentumokkal indokolható árszinttől. A termékek közül legjobban az ásványolaj ártrendjétől is függő szójaolaj ára esett.

Magyarországon megváltozott a két fő olajos mag, a repce és a napraforgó árának egymáshoz való aránya. Az év első felében, a napraforgó ára emelkedett jobban (és ennek következtében meghaladta a repce árát), mert a 2007. évi alacsony termés következtében a napraforgó piacán alakult ki hiány. A nyár második felében lezajló áresés ugyancsak a napraforgót érintette erősebben a nagy nemzetközi kínálat hatására (10. ábra). A hazai piacon megfigyelhető és a nyugat-európaiat meghaladó áresés a napraforgó esetében viszont már alapvetően a hazai piaci folyamatok következménye volt. A termelők a nyáron learatott gabonaféléket sem tudták értékesíteni, és az őszi betakarítások is rekordokkal kecsegtettek. A legkönnyebben értékesíthető napraforgót dobták piacra, miközben az erősen monopolizált struktúrájú felvásárlók (elsősorban az olajmalmok) a kiváló termés hatására kívártak a termés vásárlásával, mert ez a piaci magatartás egyre lejjebb szorította az árakat, és a

tárolási költségek viselését is termelőkre hárította. A vázolt folyamatot a korábban magas áron kötött szerződések teljesítése valamennyire fékezte és ellensúlyozta, amelynek eredményeként a termés fele (800 ezer tonna) még 75 ezer forintos ár felett talált gazdára, miközben a tőzsdei árak már a betakarítás kezdetén 60 ezer forint alá estek.

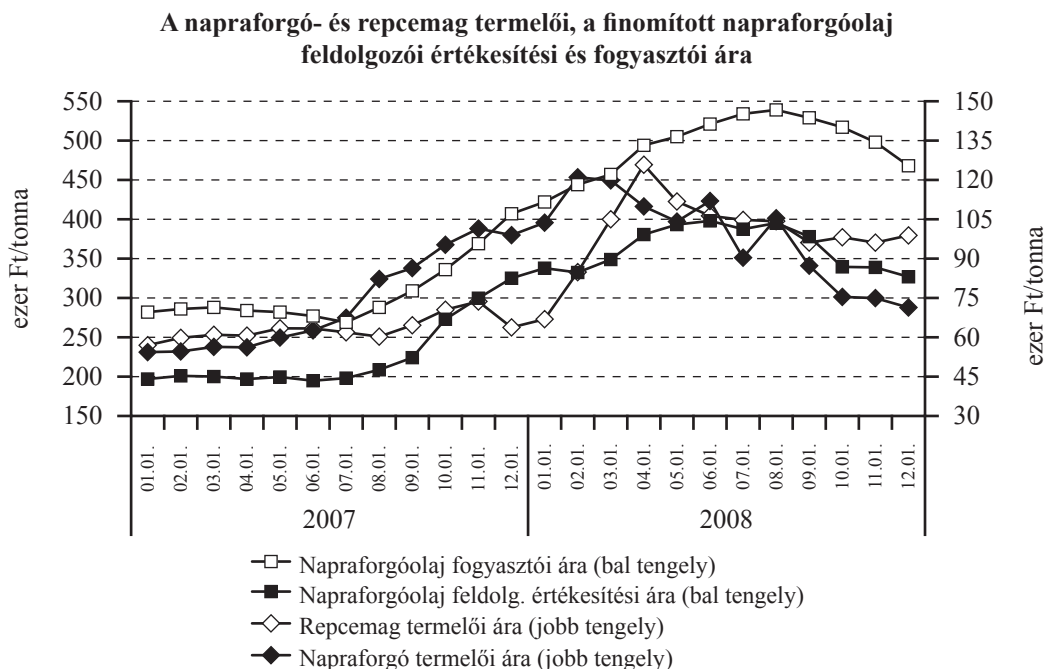
A repcemag esetében az a tény, hogy betakarítása korábban történik, mint az Unió nyugati tagállamaiban azt eredményezte, hogy 2008-ban a hazai terményt magas áron lehetett értékesíteni a nyugati piacokon, ellentétben 2007-tel, amikor a hazai termelők külpiazi értékesítése az áremelkedés előtt már megtörtént. A 2008. évi viszonylag magas, nyugat-európai szintnek is megfelelő hazai árak (még a tőzsdei árak is) a hazai biodízel-gyártók megjelenésével magyarázható. Keresletükkel, illetve hosszú távú szerződéseikkel biztosították, hogy a repcetermelők az idei rekordtermés mellett is nyereségesen tudjanak gazdálkodni.

10. ábra

Forrás: BÉT Áruszekció

A **napraforgóolaj** és a napraforgómag árának változásában ugyanolyan átfutási időket lehetett megfigyelni 2008-ban, mint az előző évben. Míg 2007-ben a nyersanyag árának növekedése jelentősen megelőzte a feldolgozói értékesítési árak növekedését, addig 2008-ban ismét a napraforgómag járt elől, most az áresésben, míg a napraforgóolaj feldolgozói értékesítési és fogyasztói ára ennél jóval lassabban reagált a változásra (11. ábra).

Forrás: KSH, AKI PÁIR

A **darák** (szója, repce, napraforgó) ára nem esett vissza a 2007-es áremelkedés előtti szintre, annak ellenére, hogy a gabonák ára (különösen a takarmányozásban fő szerepet játszó kukorica ára) 2008 utolsó harmadában az előző év ugyanezen időszakának szintje alá esett. Ennek oka a szója, mint fő fehérjehordozó mérsékeltebb áresése, ami meghatározta a többi fehérjében gazdag darák árának alakulását is.

2009 első felében várhatóan az olajos magvak ára továbbra is alacsony szinten marad, ugyanakkor a feldolgozott termékek piacán befejeződik az áresés (elsősorban a napraforgóolajé). Az év második felének ármozgását pedig már az új termés, valamint a világgazdasági válság elhúzódása határozhatja meg. Amennyiben a válság tovább mélyül, tovább csökkenhet a kereslet az olajos magvak és olajaik iránt, ezért gyengébb termés esetén sem fognak feltétlenül emelkedni az árak.

3. Cukor

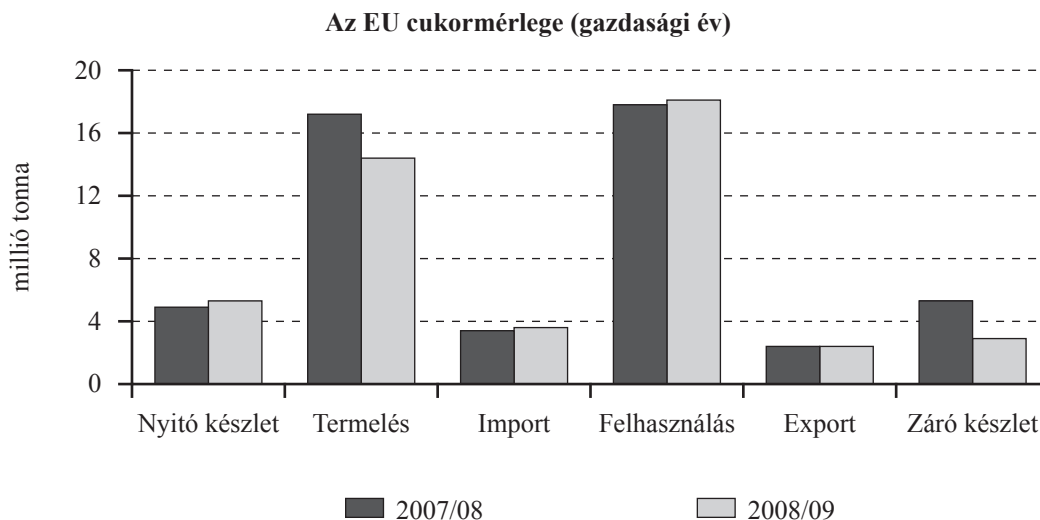
3.1. Világ- és európai piaci tendenciák

A világ **cukor**piacát 2008 első felében az általános világpiaci folyamatok és az előző évi jó termés határozta meg. A bőséges termés és a nagy készletek ellenére az árak januártól emelkedésnek indultak, köszönhetően az ásványolaj-ár emelkedésének (ami a bioetanol árának növekedésén keresztül hatott a cukorpiacra), valamint a világgazdaságban meglevő inflációs félelmeknek és a pénzügyi befektetők árupiaci megjelenésének. A többi árupiaci termékhez képest a cukor ára mérsékelten (dollarban 28, euróban 18%-kal) nőtt.

Az év második felében a pénzügyi válság terjedésével párhuzamosan zuhantak a tőzsdei termékek árai is, köztük a cukoré is, viszont az esés az emelkedéshez hasonlóan mérsékelt volt, és dollárban kifejezve csupán a januári árszintre tértek vissza a termékárak. Euróban éves szinten is áremelkedés volt elkönnyvelhető. Ennek oka az év második felétől érkező kedvezőtlen termelési hírek voltak: csökkent a brazil, az indiai és az uniós termés is, miközben a fogyasztás növekedett.

Az EU piacát a cukorpiaci reform befejezése határozta meg: 2008 márciusáig a 2006-os szinthez képest 22%-kal (4 millió tonnával, a tagállamoknak adott exporthelyettesítő termelési kvótát nem számítva 5 millió tonnával) csökkent a cukorkvóta, főleg a déli és keleti tagállamokban. Ez a csökkenés határozta meg a 2008-as termést is (17-ről 14 millió tonnára csökkent a cukortermelés) (12. ábra).

12. ábra

Forrás: EU Bizottság

3.2. Hazai piaci tendenciák

3.2.1. Kínálat

A hazai kínálatot alapvetően határozta meg az uniós cukorreform befejeződése, melynek során a hazai kvóta 75%-a került visszaadásra, és a kaposvári kivételével bezárták az összes hazai gyárat. A hazai kínálat ilyen mértékű leépülésében szerepet játszott a répa más növényekkel szembeni gyengébb jövedelmezősége. A megmaradt hazai gyártónak az érvényben levő 100 ezer tonnás kapacitásra sem sikerült leszerződnie a termelőkkel, akik inkább a gabonafélék és az olajnövények felé fordultak. A helyzetet jól jellemezi, hogy a kaposvári gyárnak a termelőkkel csupán a kvóta felére, 50 ezer tonnára sikerült szerződést kötnie. (A 2004-es 60 ezer hektáros vetésterület 2008-ra 8 ezer hektárra szűkült.) A cukorrépának megfelelő időjárás hatására azonban a hektáronkénti hozamok emelkedtek (2007-ben 42 tonna/ha, 2008-ban 57 tonna/ha).

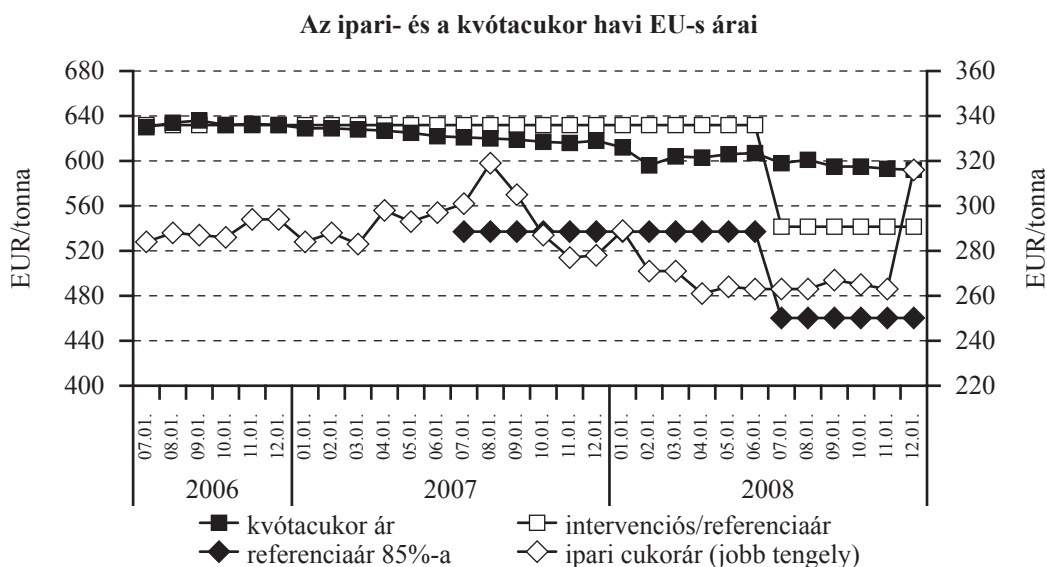
3.2.2. Bel- és külpiazi értékesítés

A 300 ezer tonna feletti hazai fogyasztást már a 2007-es, valamivel e feletti kvótára méretezett, de a gyenge hozamok miatt jóval ez alatti cukorkínálat (240 ezer tonna) nem fedezte. Ennek ellenére 2008 első kilenc hónapjában az ország még mindig nettó exportőr volt cukorból, amit alapvetően a megszűnő hazai gyárak készleteik és a még meglevő itthoni intervenciós készletek eladása tett lehetővé. 2008 végére azonban az ország nettó importőrré válhat. 2009-ben minimálisra csökkenhet az export, az import pedig duplájára nőhet, mivel a 75 ezer tonna hazai 2008. évi cukorterméshez még 230-260 ezer tonna cukorimportra van szükség a hazai fogyasztás kielégítésére.

3.3. A piaci árak tendenciája

Az uniós piacon a reformok 2006-os bevezetése óta fokozatosan csökkent a cukor ára. Az uniós reform márciusi lezárásának eredményeként az addig gyorsuló ütemben csökkenő európai cukorár ismét emelkedni kezdett, és bár a referenciaár a 2006-os reformnak megfelelően jelentősen csökkent az új gazdasági évben, a cukor piaci ára nem követte ezt az áresést (13. ábra).

13. ábra

Forrás: EU Bizottság

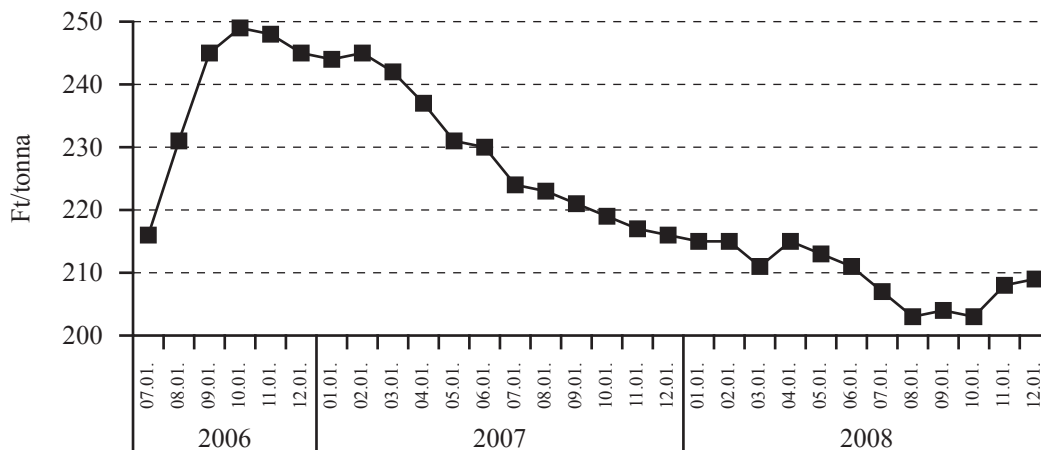
Az ipari cukor árát szintén az uniós kvótacukor ára határozta meg, így bár ez az ár színvonalát tekintve már megfelel a világpiaci árnak, nem az alakítja elsősorban, hanem az uniós cukorfelesleg és az ipari felhasználók kereslet-kínálati viszonyai.

A hazai piacon az uniós cukorárakat a hazai feldolgozói értékesítési, valamint a fogyasztói árak tendenciája követte. Annak ellenére, hogy már 2008 márciusában látszott, hogy a hazai termelés nem lesz elegendő a hazai fogyasztásra, az egységes piac elvének megfelelően ez nem jelent meg a hazai árakban. A hazai árak tovább morzsolódtak lefelé, a feldolgozói árak pedig folyamatosan az uniós átlagárak alatt tartózkodtak a folyamatos és kedvezményes nyugat-balkáni import hatására. Az év végén kissé emelkedett a hazai fogyasztói ár, ez azonban inkább a forint euróval szembeni ismételt gyengülésének volt betudható (14. ábra).

A hazai termelői cukorrépa-árak az uniós reform hatására drasztikusan csökkenő termelés ellentételezéseként (támogatásokat beleszámítva) jelentősen nőttek. A reform következményeként kialakult termelői árhoz (27 euró/tonna) az 50%-nál nagyobb termeléscsökkenés miatt az EU további 6,6 eurót adott, az FVM ezt még 4 euróval (ezzel próbálták ösztönözni a termelőket a kvótának megfelelő szerződésre, zömében sikertelenül), a cukorgyárak pedig tonnánként további 4 euróval egészítették ki. Az így kialakult 42 euró/tonna ár, valamint a megfelelő időjárás következtében elért bő hozam és jó cukorfok ismét a hektáronkénti jövedelem tekintetében az egyik legversenyképesebb növényvé tette a cukorrépat azok számára, akik kitarítottak e növény mellett.

14. ábra

A cukor hazai fogyasztói ára

Forrás: KSH

Tekintettel arra, hogy a 2007-ben kiválóan jövedelmező gabonafélék és olajos magvak ára drasztikusan esett, míg a cukorrépa ára (támogatásokat is beleértve) jelentősen emelkedett, a kaposvári gyárnak 2009-ben várhatóan nem okoz nehézséget a 100 ezer tonna megmaradt hazai cukorkvótának megfelelő répamennyiségre szerződést kötni. A cukor ára várhatóan tovább csökken, különösen hogy a 2009-ben kezdődő gazdasági évtől az ötven legkevésbé fejlett állam már mennyiségi korlátozás nélkül szállíthat cukrot az EU piacára.

A reform hatására a hazai cukorgyártás is átalakulhat, és (kaposvári telephelyen) megindulhat az első hazai nyerscukor-finomító építése, amelyben a trópusi országokból behozott nádcukor kerülhet feldolgozásra.

4. Sertéshús

A FAO felmérése szerint a húsok nemzetközi ára 2008. január és augusztus között növekedett, augusztusban mintegy 18%-kal volt magasabb, mint egy évvel korábban. (Ez a tendencia a húsok iránti erős kereslettel és a stagnáló készletekkel függ össze.) Szeptemberre az árnövekedés megállt, nőtték a készletek és elsősorban a fejlődő országokban csökkent a kereslet. A húsarak alakulását a továbbiakban részben a csökkenő takarmánygabona-árak és a gazdasági nehézségek miatt alacsonyabb kereslet befolyásolják.

4.1. Világ- és európai piaci tendenciák

A világ sertéshús-termelése 2008-ban meghaladta a 100 millió tonnát a FAO előzetes adatai szerint. A világtermelésből 44%-ban részesedő Kínában csaknem 4%-kal nőtt a termelés (2007-ben még 10%-kal csökkent az állatbetegségek miatt). A termelés annak ellenére nőtt, hogy év elején természeti katasztrófa (földrengés) is sújtotta az országot, melynek következtében 8 millió sertés pusztult el. A kormány a földrengés körzetében jelentős összeggel járult hozzá a sertéstermelés helyreállításához. Év elején a kereslet még korlátozott maradt Kínában, a 2007. évi állatbetegségeknek köszönhető fogyasztói bizalomvesztés miatt. Az év második felére nőtt a fogyasztás 2007-hez mérten, de még nem érte el az állategészségügyi problémák jelentkezése előtti szintet. A világ második legnagyobb sertéshús előállítójának számító EU-27 termelése csaknem 1,5%-kal csökkent. Az EU régi tagállamiban a nyár eleji adatok alapján 5,6%-kal csökkent a sertésállomány, ami a sertéshústermelés több mint 1%-os csökkenését okozta 2008-ban. Az anyakocák létszáma nagyobb mértékben csökkent, mint az összes állományé, ez pedig 2009-ben a termelés további visszaesését eredményezi. A régi tagállamok mellett a sertésállomány Lengyelországban, Csehországban és Magyarországon is csökkenő tendenciát mutatott. Lengyelországban 3 millióval kevesebb sertést tartottak 2008 júliusában, mint egy évvel korábban. Az USA-ban 7%-kal nőtt a termelés 2008-ban, a fogyasztás pedig csökkent. Brazíliában a változatlan belpiaci kereslet mellett csaknem 3%-kal csökkent a termelés.

A sertéshús világkereskedelme 5,7 millió tonna körül alakult 2008-ban, 14%-kal bővült az előző évhez viszonyítva. A világ legjelentősebb sertéshús exportőre az USA (37%-os részarány), az EU (23%), Kanada (16%) és Brazília volt (11%). Az USA kivitele az erős külpiaaci kereslet miatt 52%-kal nőtt, elsősorban Kína, Hongkong és Oroszország irányába. Az EU-ban a friss, hűtött és fagyasztott húsról vonatkozó export-visszatérítések augusztusig történő alkalmazása a kivitel növekedését okozta. A legtöbb sertéshúst Oroszországba, Hongkongba, Japánba, Ukrajnába és Kínába exportálta az EU. Kanada exportja mérséklődött 2008-ban a csökkenő termelés hatására, ugyanakkor Brazília kivitele is visszaesett. A világimportban Japán részesedése a legnagyobb (21%), majd Kína (16%), Oroszország (15%), továbbá Korea és Mexikó (8%) következik. Az import erőteljesen nőtt Kínában, Mexikóban és Koreában, ugyanakkor Japán a belső fogyasztás csökkenése miatt kevesebb sertéshúst igényelt. Az EU legjelentősebb importőre az USA (40%), Chile és Svájc volt, az import nyár óta (a dollár árfolyamának erősödésével) folyamatosan csökkent, éves szinten várhatóan mégis magasabb lesz, mint 2007-ben.

A pénzügyi és gazdasági válság hatására a világpiacon csökken a sertéshús iránti kereslet. A fogyasztás 2008-ban még 2%-kal nőtt, ugyanakkor 2009-ben már nem várható lényeges változás. A világ sertéshús-termelése kissé meghaladhatja az előző évet, növekedés elsősorban Ázsiában és a bőséges takarmánytermés miatt Latin-Amerikában, valamint a kormányzati támogatásnak köszönhetően Oroszországban várható, ugyanakkor Észak-Amerika és az EU termelése várhatóan csökken.

4.2. Hazai piaci tendenciák

4.2.1. Kínálat

Magyarország sertéshús-termelése 2008-ban csökkent, mert a termékpálya első két fázisának (sertéstartás és vágás) versenyképessége az uniós piacon tovább romlott. A sertésállomány az egész év folyamán 4 millió db alatt maradt, és decemberben nem érte el a 3,4 millió db-ot a KSH adatai szerint. Az állomány 2007 decemberéhez képest félmillió db-bal csökkent. Az anyakocák létszáma év végén 230 ezer db volt, 11%-kal alacsonyabb, mint egy évvel korábban. Az anyakocák létszámának csökkenéséből a sertésállomány további mérséklődésére lehet számítani.

A hazai vágósertés-termelés csökkenése miatt a vágóhidak a vágások számának megőrzése érdekében élő sertéseket hoztak be, 2008-ban 2%-kal többet, mint a megelőző évben (8. melléklet). A sertések 56%-a Lengyelországból származott, a holland szállítások részaránya pedig 21% volt.

Ez a növekedés azonban nem volt elégséges a hazai állománycsökkenésből fakadó vágósertés-hiány pótlására, növekvő mennyiségben (24%-kal több az előző évhez képest) sertéshús behozatalára került sor, amelynek 42%-a Németországból származott. Ezzel a folyamatos állatlétszám csökkenésből adódó hiány pótlásában a sertéshús-behozatal nagyobb szerepet játszott (több mint 50%) az élősertés-behozattal szemben, mert a magas élősertés-árakkal a hazai sertéshús-termelés versenyképessége romlott a beáramló olcsó importhússal szemben (az import sertéshús ára csupán 87%-a a magyar sertéshúsok árának 2008-ban, ugyanakkor az import élősertés ára éves átlagban csak 5%-kal volt alacsonyabb a hazai vágósertés áraknál).

4.2.2. Bel- és külpiaci értékesítés

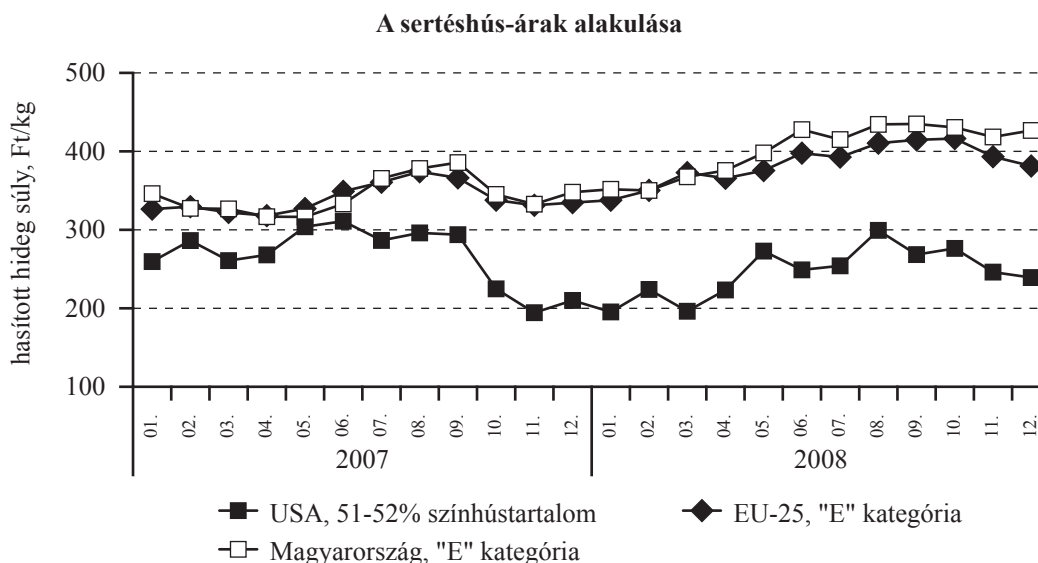
A csökkenő hazai állomány, és a kismértékben növekvő élősertés-behozatal a hazai vágások számának csökkenését (12%-kal) eredményezte. A vágóhidakon a vágások számának csökkenéséhez hozzájárult, hogy 2008-ban nőtt az élősertés-kivitel (az előző évhez képest több mint 75%-kal), és már elérte a hazai vágások több mint 5%-át (2007-ben ez az arány még csak 3% volt). 2008-ban az élősertésekért a külpiacon (főleg Románia) a termelők kedvezőbb árat értek el a hazai felvásárlási árnál. Az állomány-csökkenés, valamint az élősertés-export fokozódása következtében a vágóhidak kereslete a hazai és import sertések iránt fokozódott, ami hozzájárult ahhoz, hogy a hazai vágósertés árak jobban emelkedtek, mint az uniós átlagár. Az élő sertés külkereskedelmi egyenlege továbbra is negatív maradt (8. melléklet). A sertéshús-kivitel a csökkenő hazai sertéshús-termelés ellenére 12%-kal bővült 2008. január-október között. Az összes kivitelből Románia 34%-kal részesedett, ugyanakkor a Japánba, Koreába és Spanyolországba történő szállítások is jelentősek voltak. A vágóhidak azonban az alacsonyabb vágások miatt kevesebb sertéshúst értékesítettek 2008 első tizenegy hónapjában (357 ezer tonna vágósúlyban), mint 2007 azonos időszakában (402 ezer tonna vágósúlyban), ráadásul a sertéshúsok exportja is nőtt. A belföldi sertéshús-árak növekedése az alacsonyabb belpiaci értékesítés ellenére még az előző évvel azonos bevételt biztosított a vágóhidaknak, az exportpiacokon pedig az előző évi bevételt a kivitel fokozásával lehetett elérni, mert az átlagos exportár nem nőtt. A sertéshús kiviteli és behozatali egyenlege pozitív maradt.

4.3. A piaci árak tendenciája

Vágósértés

A világpiacon emelkedtek a sertésárak 2008-ban, ez a tendencia különösen az év első felére volt jellemző, év végén a gazdasági válság hatására már mérséklődött a sertésbús iránti kereslet, ami az árak csökkenését eredményezte. Az USA-ban a sertésárak (51-52% színhústartalom) dollárban számolva 1,6%-kal emelkedtek, forintban ez 5%-os csökkenést jelentett (15. ábra).

15. ábra

Forrás: USDA, EU Bizottság, AKI PÁIR

Braziliában 2008 első félévében a sertésárak több mint 40%-kal emelkedtek, a második félévi árzuhanás azonban átlagosan az előző évvel azonos árszintet eredményezett. Az EU-ban nagyobb mértékben emelkedtek a sertésárak, mint az USA-ban. Az árnövekedést a magas takarmányárakkal magyarázzák, ugyanakkor a romló versenyképesség miatt a sertésállomány csökkenése az Unióban már 2008-ban megkezdődött. Az USA-ból jelentős import áramlott a térségbe. A piacsabályozás szempontjából referenciának tekintett „E” kereskedelmi osztály vágóhídi belépési ára 1,53 euró/kg hasított hideg súly volt, 13%-kal emelkedett 2007-hez viszonyítva. Az új tagállamokban az Unió átlagánál nagyobb, a régi tagországok többségében kisebb volt az áremelkedés. A magyarországi sertésárak 2008-ban is folyamatosan követték az uniós átlagár tendenciáját (15. ábra), az ár év elejétől folyamatosan emelkedett, októberben csaknem elérte a 2006. évi árcsúcsot, és éves szinten 18%-kal volt magasabb, mint egy évvel korábban (9. melléklet).

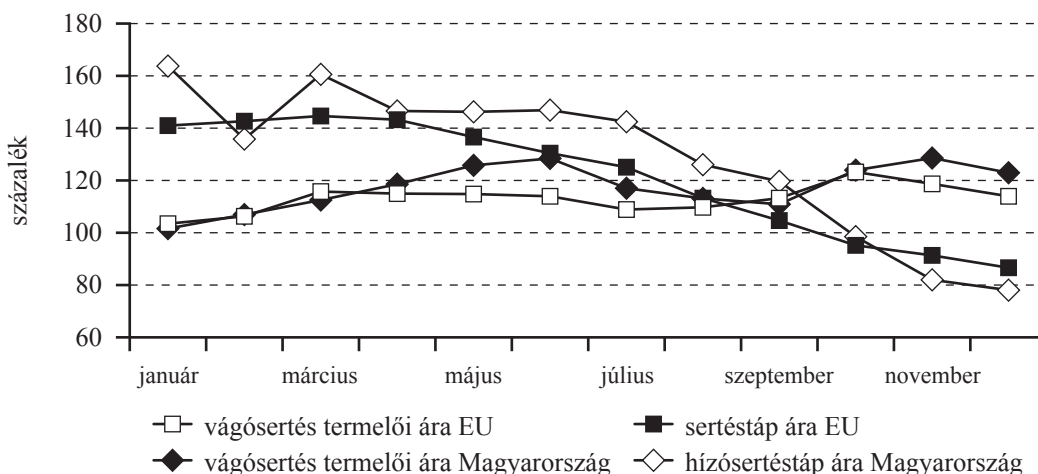
Az EU és Magyarország sertéspiacát 2008-ban a növekvő húsarak mellett magas takarmányárak jellemezték. A sertéstáp ára mind az Unióban, mind pedig Magyarországon lényegesen nagyobb ingadozást mutatott év közben, mint a sertésárak. A tápárak az Unióban szinte azonnal követték a gabonaárak csökkenését, ugyanakkor Magyarországon csak 2-3 hónapos késéssel. Év végén a hazai tápárak az alacsony kukoricaáraknak köszönhetően erőteljesebben csökkentek, mint az uniós árak (16. ábra).

Sertéshúsok

A termékpálya egyes fázisaiban eltérő áremelkedés volt tapasztalható 2008-ban. A vágósertés termelői ára 18%-kal, a **darabolt sertéshús** (karaj, comb, tarja) feldolgozói értékesítési ára 7%-kal nőtt, de a félsertés hazai árában ennél nagyobb volt az emelkedés (13%). A darabolt sertéshúsok (karaj, comb, tarja) fogyasztói ára 11%-kal növekedett (27. melléklet).

16. ábra

A vágósertés és a hízósertés-táp árváltozása 2008-ban
(előző év azonos hónap = 100)

Forrás: EU Bizottság, AKI PÁIR

A sertéshús termékpálya első fázisának termelési színvonala, a takarmány- és az egyéb költségek növekedésével évről-évre csökken (csökkenő sertésállomány). A vágóhidak a hazai sertéshiányt importból származó élő sertésekkel csak részben tudták pótolni a magas árak miatt, ezért a vágások száma csökkent, a vágóhidak önköltsége pedig az alapanyag magas ára és az alacsonyabb vágások miatt szintén emelkedett. A vágóhidak bevételei 2008-ban még nem estek vissza, ezt azonban egyértelműen a sertéshús belpiaci árak növekedésével érték el. A belpiaci árak növekedése viszont együtt jár az olcsóbb import hússal szembeni piacvesztéssel, ami ismét csak az állomány további csökkenéséhez vezethet. A készítménygyártáshoz valószínűleg 2008-ban olcsóbb import alapanyagot használtak fel. A sertéshúsok (karaj, comb és tarja) fogyasztói árának növekedése 2008-ban is töretlen volt.

5. Baromfihús és tojás

5.1. Világ- és európai piaci tendenciák

A világ **csirkehús**-termelése 71,7 millió tonna volt 2008-ban az USDA előzetes adatai alapján, ami 5%-os termelés-bővülést jelent az előző évhez képest. A legjobban Kínában, Indiában, Oroszországban és Argentínában nőtt a termelés (+11-15%), de a világ második legnagyobb termelője, Brazília is 6%-kal növelte termelését. Kínában a csirkehús-termelés bővülése elsősorban a sertésállomány erőteljes visszaesésével, míg Brazíliában a több éve tartó folyamatos fogyasztásbővüléssel függ össze. Az előzetes becslések szerint 2009-ben az ideinél kisebb termelés-növekedés várható, ugyanakkor a gazdasági problémák miatt számos országban akár a termelés visszaesése is bekövetkezhet.

A csirkehús-fogyasztás esetében is hasonló tendenciák figyelhetők meg. A legjelentősebb fogyasztás-bővülés a termeléshez hasonlóan, Kínában, Oroszországban, Indiában és Argentínában következett be, ugyanakkor Japánban enyhén visszaesett és USA-ban is stagnál a csirkehús-fogyasztás. Jövőre, az előzetes becslések szerint, várhatóan lassulni fog a világ fogyasztásának növekedése.

Mintegy 8,3 millió tonna csirkehús került külpiaci értékesítésre 2008-ban, ami 11%-kal több az egy évvel korábbinál. A jelentősebb exportőrök közül elsősorban Brazília, Thaiföld, Argentína és Chile kivitele bővült. A világon a legtöbb baromfihúst exportáló ország Brazília, az összes exporton belüli arányát (2007-ben 40%) még növelni tudta (2008-ban 44%), amit a belföldi fogyasztásnál nagyobb mértékben növekvő termelés, valamint a külpiacokon való versenyképesség tett lehetővé. A jelentősebb importőrök között Venezuela, Egyesült Arab Emírátság, Vietnam és USA kereslete nőtt még erőteljesen. Az előzetes várakozások szerint 2009-ben a csirkehús külkereskedelmi forgalma stagnál, illetve csökken (+1-2%), a jelentős importra szoruló országok fogyasztásának növekedése is visszaesik.

Az EU csirkehús-termelése 2008-ban 8,4 millió tonnára nőtt az előzetes adatok szerint, fogyasztása pedig 8,5 millió tonnára. Az Unió 2007 óta nettó importőr csirkehusból, s a jövőben várhatóan még inkább az lesz, mivel a csirkehús-importja folyamatosan nő, az exportja pedig csökkenő tendenciát mutat.

A világ **pulykahús**-termelése 2008-ban 5,3 millió tonna az USDA előzetes adatai alapján, ami 3%-os termelés-bővülést jelent az előző évhez képest. A legnagyobb mértékben, Oroszországban (+40%) és Brazíliában (+11%) nőtt a termelés, de a világ legnagyobb termelője, az USA is 5%-kal növelte termelését. A világ pulykahús-kibocsátásának több mint felét az USA adja, további egyharmadát pedig az EU-ban. Rajtuk kívül még Brazília részaránya jelentős (10%).

Az előzetes becslések szerint 2009-ben a termelés kisebb visszaesése várható az USA-ban, illetve az EU-ban, de a többi országban is alacsonyabb termelés-növekedés várható.

A 2008. évi pulykahús-fogyasztásban is hasonló tendenciák figyelhetők meg. A legjelentősebb fogyasztás-bővülés Kínában (+57%) és Oroszországban (+15%) következett be, ugyanakkor Dél-Afrikában 32,5%-kal visszaesett. Az USA és az EU részaránya a fogyasztáson belül 48-, illetve 34%. A világon 2009-ben várhatóan stagnálni fog a fogyasztás. A termelés összességében 1%-kal esik vissza a 2007/2008-as gazdasági évhez képest, a fogyasztás pedig szinten marad. A kereslet és kínálat egyensúlya egyelőre az árszintek megőrzését vetíti előre.

Mintegy 650 ezer tonna pulykahús került külpiaci értékesítésre 2008-ban, ami 12%-kal több az egy évvel korábbinál. A jelentősebb exportőrök közül elsősorban Brazília és az USA kivitele bővült, ráadásul mindkét ország növelni tudta az összes exporton belüli arányát. A jelentősebb importőrök közül Kína, Kanada és az EU-27 kereslete nőtt erőteljesen. Az előzetes várakozások szerint 2009-ben a pulykahús külkereskedelmi forgalma stagnál, ami a jelentős importra szoruló országok fogyasztását (Oroszország) szorítja vissza.

A világ pulykahús-termelésének egyharmadát adó EU-ban évek óta csökken a termelés. Míg 2004-ben még 2 millió tonna volt, 2008-ban már csak 1,76 millió tonna, s ez a tendencia várhatóan a következő években is folytatódik. A pulykahús-fogyasztásban is csökkenő tendencia tapasztalható, bár a szakértők szerint 2009-ben a folyamat megtorpanhat. A folyamatosan csökkenő export és a növekvő import mellett, 2008-ban az EU még nettó exportőr volt pulykahúsból, de 2009-ben várhatóan már nettó importőrré válik.

5.2. Hazai piaci tendenciák

5.2.1. Kínálat

A **baromfifélék** állománya kis mértékben nőtt 2008-ban, december 1-jén a **tyúkfélék** állománya meghaladta a 31 milliót, az egy évvel korábbinál 4,3%-kal volt magasabb. A baromfiállományon belül egyedül a **pulykaállomány** csökkent, 19,3%-kal.

A **baromfihús-feldolgozás** és **-tartósítás** bruttó **termelési értéke** 2008-ban a KSH adatai szerint közel 30%-kal alacsonyabb volt 2000-hez, és mintegy 10%-kal az előző évhez viszonyítva (1. melléklet). A belföldi értékesítés is mintegy 16, illetve 6%-kal esett vissza.

Az összes **baromfiimport** értéke 14%-kal nőtt 2008. I-X. hónapban az előző év azonos időszakához képest a KSH adatai alapján, de már a 2007. évi összértéket is kismértékben meghaladta.

Az összes import legnagyobb hányadát (2008-ban már közel 75%) kitevő **tyúkfélék** behozatala 26%-kal emelkedett, amit elsősorban a darabolt tyúkfélék (ezen belül is a fagyasztott) importjának jelentős bővülése (195%-kal) eredményezett. A **víziszárnyas**-import elenyésző és nem változott, a **pulyka darabolva** behozatala 1,4%-kal nőtt. (11. melléklet).

5.2.2. Bel- és külpiaci értékesítés

A **baromfivágás** 2008 tizenegy hónapjában nem változott az előző év azonos időszakához képest, amelyen belül a **csirkevágás** 7%-kal nőtt 2008. január és december között, a **pulyka-, a liba- és kacsavágás** csökkent 5, 18 és 2%-kal. Az egyes baromfifélék aránya lassú változást mutat az összes hazai értékesítésen belül, amely szerint a vágócsirke részesedése a csatlakozás után 3-4 százalékponttal csökkent, a pulykéé viszont jelentősen nőtt. Ugyanakkor ez a folyamat megtorpan 2008-ban, a vágópulyka értékesítésének aránya az összes értékesítésen belül kissé visszaesett az előző évi arányhoz képest.

Az összes baromfi-**kivitel** értékben 11%-kal nőtt 2008. I-X. hónapban az előző év azonos időszakához képest a KSH adatai szerint, amelyen belül a külpiaci értékesítésben legnagyobb arányú pulykadarabok kivitelével elérhető árbevétel mintegy 1%-kal visszaesett, az elérhető árak csökkenése következtében. Ugyanakkor az összes külpiaci értékesítésben jóval kisebb arányú tyúkfélék

darabolva termékcsoport exportbevétele több mint kétszeresére nőtt, elsősorban az elhelyezhető mennyiség bővülésének következtében, de az exportárak is nőttek az előző évhez viszonyítva. Az exporttal elérhető összes árbevétel az import értékével szemben jobban nőtt, végeredményben a külkereskedelmi egyenleg értékben javult (11%-kal) 2008-ban, az előző évhez képest (11. melléklet).

5.3. A piaci árak tendenciája

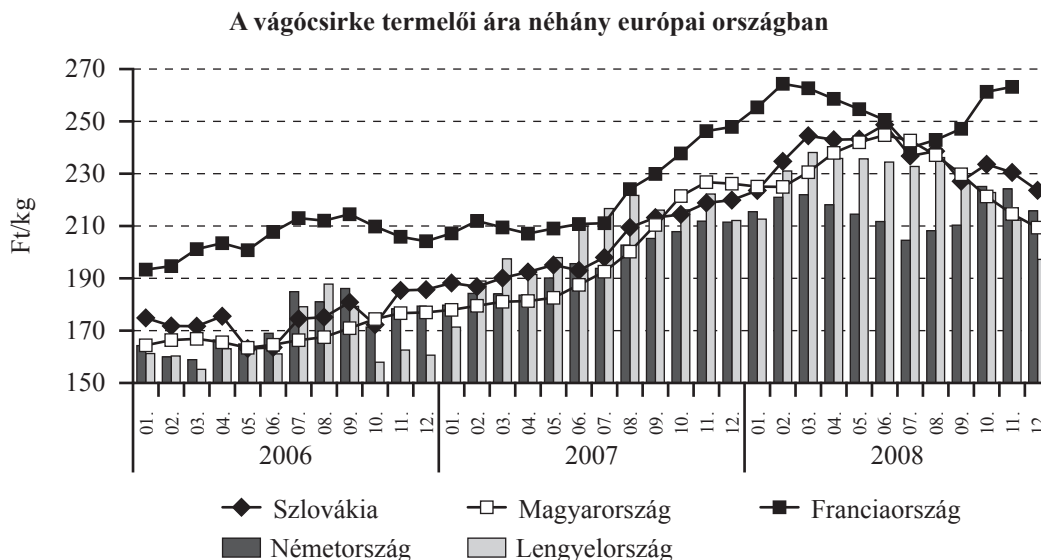
A baromfihús a fehérhúsok iránti nagyobb kereslet, a versenyképesebb ár következtében kedvezőbb helyzetben van a többi húsféléhez képest a kibontakozó gazdasági válság idején. A FAO előrejelzése szerint a baromfi árak alakulása stabilabb lesz a többi húsféléhez viszonyítva, mert a baromfifélék fogyasztása várhatóan kevésbé esik vissza.

Vágócsirke

A vágóbaromfi-termelésen belül csaknem 50%-os arányú vágócsirke hazai termelői ára csak néhány, velünk csatlakozó tagállam árával hasonlítható össze. (A többi, főleg EU-15-ök körébe tartozó tagállamban a csirkehús-termelés, a termelői fázisok között integrációban történik, az első áru a termékpályán a csirkehús.) Magyarországon a vágócsirke termelői ára 17%-kal nőtt 2008-ban (12. melléklet). Az árnövekedés következtében a magyarországi termelői árak az év nagy részében meghaladták a német és lengyel árak szintjét, de a szlovák áraknál valamivel alacsonyabban alakultak szeptemberig, utána már csak a lengyel árak bizonyultak alacsonyabbnak a magyarnál (17. ábra).

A vágócsirke árának 2007. második félévi jelentős emelkedése folytatódott 2008 elején is, azonban 2008 első negyedévének végén az ár csökkenni kezdett, s az év utolsó két hónapjában már az előző év azonos időszakának árszintje alá süllyedt (17. ábra).

17. ábra

Forrás: ZMP (Berlin), Agreste (Paris), AKI PÁIR

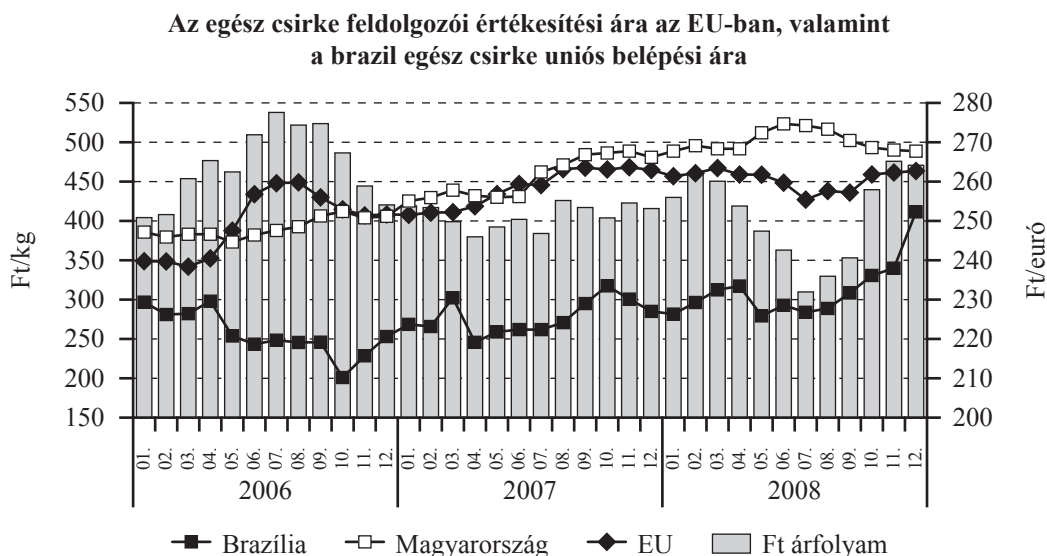
Csirkehúsok

A csirkehús uniós átlagára 2008-ban 2002-2006. évek átlagához képest az OECD számítása szerint csaknem 14%-kal nőtt 2008-ban, az előző évhez képest pedig 5%-os a növekedés euróban kifejezve az OECD szerint. Az USA árak 2007-ben emelkedtek erőteljesebben (16%-kal) USA dollárban kifejezve, ugyanakkor 2008. év átlagában már valamelyest mérséklődtek az előző évhez képest.

A **friss csirkehúsok** (friss csirke egészben 65- és 70%-os, csirkecomb és -mell) hazai feldolgozó értékesítési ára 2008-ban 10%-kal a fogyasztói ára nyolc budapesti üzletlánc átlagában 6%-kal emelkedett az előző évhez képest (13. és 27. melléklet). Az árnövekedés mértéke csaknem azonos volt a vágósertés árának növekedési erélyével, és meghaladta a többi húsféléét, annak ellenére, hogy az előző évi növekedés is elérte ezt a mértéket. A tagállamiság óta a csirke egészben és a darabolt csirkehúsok feldolgozó értékesítési ára jelentősen nőtt. Jelenleg a hazai árak változása általában követi az uniós trendeket, 2008 tavaszának közepétől azonban, a forint euróval szembeni rendkívüli erősödése következtében a **65%-os egész csirke** magyar feldolgozó értékesítési árának tendenciája elszakadt az uniós tendenciáktól, s csak az ősz közepétől kezdett újra ahhoz hasonlóan alakulni. A tagállamok többségében visszafogottabb volt az áremelkedés a hazai árváltozáshoz képest, az egész csirke uniós átlagára csak 3%-kal volt magasabb 2008-ban az előző évhez képest. Az uniós átlagár euróban 2008 ősziig inkább stagnált, utána következett egy csökkenő szakasz, amit év végén (éppen a brazil belépési árak emelkedése következtében) ugyancsak árnövekedés követett (18. ábra).

A brazil csirkehús uniós belépési ára 2008 utolsó hónapjában 21%-kal nőtt az előző hónap-hoz képest, meghaladva a 1,55 euró/kg-os árat, de egy év alatt is több mint 12%-os a növekedés (18. ábra).

18. ábra

Forrás: EU Bizottság, AKI PÁIR

5.4. Az étkezési tojás piaci tendenciái

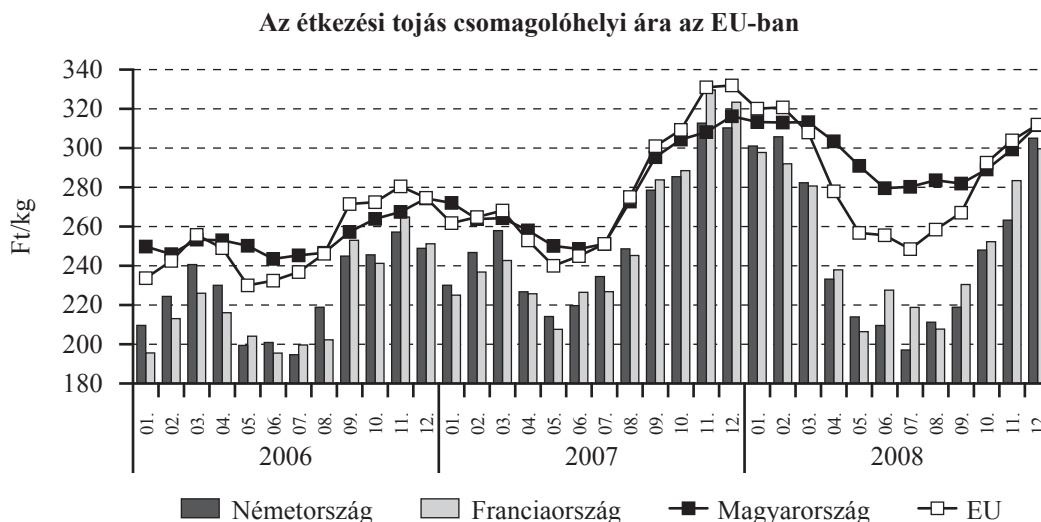
Az előző években folyamatosan csökkent az **EU étkezési tojás** termelése, az Európai Bizottság adatai szerint, a csökkenés üteme azonban évről évre mérséklődött. Az EU-27 étkezési tojás termelése 6,325 millió tonna volt 2008-ban, 0,6%-kal csökkent egy év alatt. A legnagyobb termelő tagállamok közül az étkezési tojás előállítását Spanyolországban 5,6%-kal, Franciaországban 0,5%-kal csökkent, ugyanakkor Olaszországban, Hollandiában és Nagy-Britanniában 1% körüli növekedés volt. A Bizottság véleménye szerint 2009-ban a csökkenés folyamata tovább lassul, a termelés várhatóan az előző évihez hasonló szinten alakul.

Magyarország tojáspiaca átalakult az EU-hoz történő csatlakozás után, a hazainál olcsóbb étkezési tojás behozatala a többi tagállamból 2004 után növekedett, ami a hazai tojástermelés mintegy 9%-os csökkenéséhez vezetett 2003 és 2007 között. Év végére 5,5%-kal nőtt a tojóállomány 2008-ban az előző évhez mérten, melynek következtében a tojástermelés mintegy 6%-os növekedése valószínűsíthető.

Az étkezési tojás behozatala a KSH adatai szerint, 2008. I-X. hónapban 25%-kal csökkent az előző év azonos időszakához képest, az importárak pedig 12%-kal voltak alacsonyabbak a belföldön termelt tojás csomagolóhelyi értékesítési áránál.

Az AKI PÁIR adatai alapján a belföldi étkezéstojás-értékesítés 4%-kal csökkent 2008-ban. Ugyanakkor az export 2008. I-X. hónapban több mint négyszeresére nőtt az előző évhez képest a KSH adatai alapján, amit a megnövekedett termelés mellett a belföldinél magasabb exportár is elősegített. A magas ár és a nagy készletek miatt a tojás csomagolóhelyi ára sokáig a tavasz végi árszinten stagnált, s csak szeptember végén indult újra fokozatosan növekedésnek. Mivel 2008 nyár végén nem következett be az előző évihez hasonló mértékű költségnövekedés, így az árak emelkedése is lassúbb volt, s a 2008. évi árak szeptember elejétől már a 2007. évi árszint alá süllyedtek (19. ábra).

19. ábra

Forrás: EU Bizottság, AKI PÁIR

6. Marhahús

6.1. Világ- és európai piaci tendenciák

A FAO adatai szerint a világ marhahús-termelése 65,1 millió tonna volt 2008-ban, 3%-kal csökkent az előző évhez képest. A marhahúsfogyasztás hasonló mértékben csökkent, a marhahús világereskedelme pedig 7%-kal esett vissza.

A világtermelés legnagyobb részét adó USA-ban a termelés 1%-kal nőtt 2008-ban. A csökkenő fogyasztás mellett a felesleget az év első felében a külpiacokon vezették le (a marhahús-export 36%-kal nőtt az év első kilenc hónapjában), ugyanakkor a negyedik negyedévben a gyengülő külpiaci kereslet (főleg a legnagyobb piacnak számító Mexikó importigénye esett vissza), valamint a dollár erősödése az export csökkenését eredményezte.

A világ második legnagyobb marhahús-termelőjének számító Braziliában a fogyasztás kisebb mértékben csökkent 2008-ban, mint a termelés, az export erőteljesen visszaesett az uniós szállítások korlátozása miatt. Az exportkiesést főleg az oroszországi és az ázsiai szállítások növelésével próbálták kompenzálni.

A világ marhahús-termeléséből csaknem 13%-kal részesedő EU szarvasmarha-állománya folyamatosan csökkent az előző években, ugyanakkor 2007 végére ez a folyamat megállt, az állomány év végére enyhén emelkedett. A legtöbb szarvasmarhát tartó Franciaországban, valamint Hollandiában és Lengyelországban nőtt az állomány, ugyanakkor az Egyesült Királyságban csökkent. A marhaállomány alakulását kedvező irányban befolyásolták az emelkedő tej- és marhahúsárak. A termelőket a tejkvóták 2008-ban történő emelése is arra ösztönözte, hogy megtartsák állataikat, főleg a tejtermelést szolgáló teheneket és fiatal üszöket. Év közben ez a tendencia nem folytatódott, a szarvasmarha-állomány a május/júniusi adatok alapján 2%-kal volt kevesebb, mint egy évvel korábban.

A Bizottság előzetes adatai szerint az EU-15 marha- és borjúhús termelése 2%-kal csökkent 2008-ban, és a kínálatot a harmadik országokból történő import visszaesése még tovább mérsékelte. Év elején korlátozták a brazil szállításokat (ezzel együtt továbbra is Brazília maradt az EU legnagyobb beszállítója). A brazil import csökkenését csak részben tudták pótolni más országokból. Az uruguayi, az új-zélandi és az USA-beli szállítások már az év első nyolc hónapjában nagyobb mennyiséget értek el, mint 2007-ben egészében, ugyanakkor az uniós élő marha és marhahúskivitel (elsősorban Oroszországba és Svájcba) csaknem 8%-kal nőtt, de a külkereskedelem egyenlege továbbra is negatív maradt. (A svájci szállítások már január-augusztus között meghaladták az előző évit.)

Argentínában, a világ legnagyobb marhahús-fogyasztó országában, az előző években csökkent az állomány, a vágások pedig nőttek. A belső fogyasztás biztosítása érdekében a kormány adminisztratív eszközökkel korlátozta az exportot (az EU-ba irányuló kivitel jelentősen csökkent). Az argentin marhahús-termelés 2008. évi 4%-os csökkenése összefügg a legeltetésre alkalmas terület visszaszorulásával. Uruguay marhahús-termelésére ugyanakkor kedvező hatást gyakoroltak a szomszédos Argentínában jelentkező problémák, továbbá az erős exportpiaci kereslet.

A FAO előrejelzése szerint a világ marhahús-termelése, valamint fogyasztása mérsékelten nő 2009-ben, a fejlődő országok termelésbővülése kompenzálja a fejlett országokban várható visszaesést. A FAO előrejelzése összecseng a világ marhahús termelésével, valamint fogyasztásával kapcsolatos USDA szerinti trendekkel is.

6.2. Hazai piaci tendenciák

6.2.1. Kínálat

Magyarországon az előző években folyamatosan csökkent a szarvasmarha-kínálat, kisebb emelkedés csak 2008 nyarán volt megfigyelhető. A KSH adatai szerint 2008. december elsején 701 ezer szarvasmarhát tartottak az országban, az állomány egy év alatt 4 ezerrel, 1%-kal mérséklődött, augusztushoz viszonyítva pedig nem változott lényegesen. A tehénlétszám 324 ezer darab volt, az egy évvel korábbit 2 ezerrel haladta meg. A tehénállományon belül folytatódott a szerkezeti átalakulás, a húshasznú tehenek létszáma 7%-kal nőtt egy év alatt.

A hazai marhahús kínálatot az élőállat- és marhahús-import is alakítja. Ezekből 2008-ban a marhahús-import 27%-os fokozódása érdemel említést, amely a hazai vágások mintegy 23%-át teszi ki (2007-ben ez az arány 17% volt).

6.2.2. Bel- és külpiaci értékesítés

Magyarországon a csökkenő szarvasmarha-kínálat hatására a marhavágás 9%-kal esett vissza (vágósúlyban kifejezve, az AKI vágási statisztikai adatai szerint) 2008. január-november között. A marhahús-termelés 2008-ban 29 ezer tonna volt vágósúlyban a 2007. évi 32 ezer tonna szemben az AKI vágási adatai alapján. Az összes vágás csaknem 60%-át kitevő tehenek vágása 2%-kal mérséklődött, ugyanakkor a bika és az üsző vágása jelentősen csökkent. A bikavágás év elején még nőtt, nyár óta azonban csökken a kínálat mérséklődése miatt (az 1-2 éves bikaállomány 2008. december elsején 20%-kal volt alacsonyabb az előző évhez mérten). Az Unióhoz történő csatlakozás után a hizott-bika támogatásoknak köszönhetően megindult az állomány bővülése. A nemzeti kiegészítő támogatás a hizott bika esetében 2007-től a termeléstől függetlenül kerül kifizetésre, ami azonban már nem ösztönözte a bikahizlalást, és az állomány visszaesését eredményezte 2008-ban.

A Magyarországon termelt szarvasmarha nem egészen fele élő állatként kerül exportra. Az élőmarha-kivitel 2008-ban is folytatódott, az export 11%-kal nőtt (8. melléklet). Az élő szarvasmarha legnagyobb felvevőpiaca Görögország és Ausztria volt. Az élő állat külpiaci értékesítésének magas arányát a két értékesítési irány ára közötti különbség indokolja (2008-ban az élőállat-exporttal elérhető ár kilogrammonként csaknem 100 Ft-tal haladta meg a vágásra kerülő állatok felvásárlási árát.) Az exportárak 8%-kal nőttek 2008-ban, szemben a hazai árak 4%-os emelkedésével, ezért az élőállatok külpiaci elhelyezése tovább emelkedett.

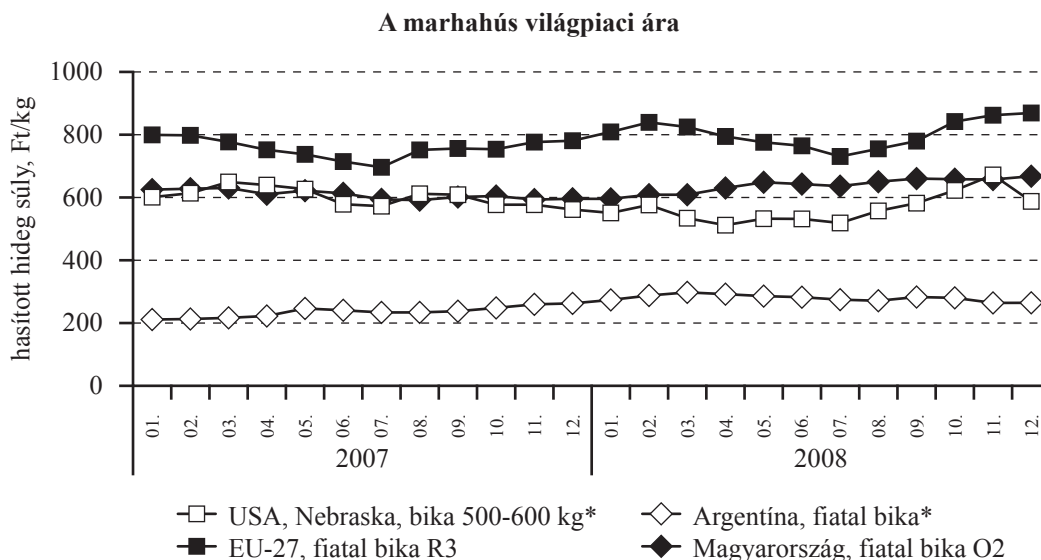
Jelentősen, több mint 50%-kal bővült a marhahúsok kiszállítása. A friss marhahús 46%-a Hollandiába került, ezen kívül az ausztriai kivitel is jelentős volt. A fagyasztott marhahús legnagyobb részét Olaszországba szállították, de meghatározó volt még Románia és Dánia is.

Az élő szarvasmarha és a marhahús külpiaci értékesítéséből származó bevétel – a 3%-kal magasabb exportárak miatt – növekedett január-november között. A külkereskedelmi forgalom egyenlege forintban számolva továbbra is pozitív volt, és javult az előző évhez képest.

6.3. A piaci árak tendenciája

A világ marhahúspiacán a termelés és kereskedelem szempontjából meghatározó régiókban (USA, Brazília, EU, Argentína, Uruguay) a csökkenő termelés és az élénk kereslet 2008-ban az árak növekedését okozta, ugyanakkor év végén a kereslet gyengülése következtében az USA és az argentin árak már csökkenésbe fordultak (20. ábra).

20. ábra

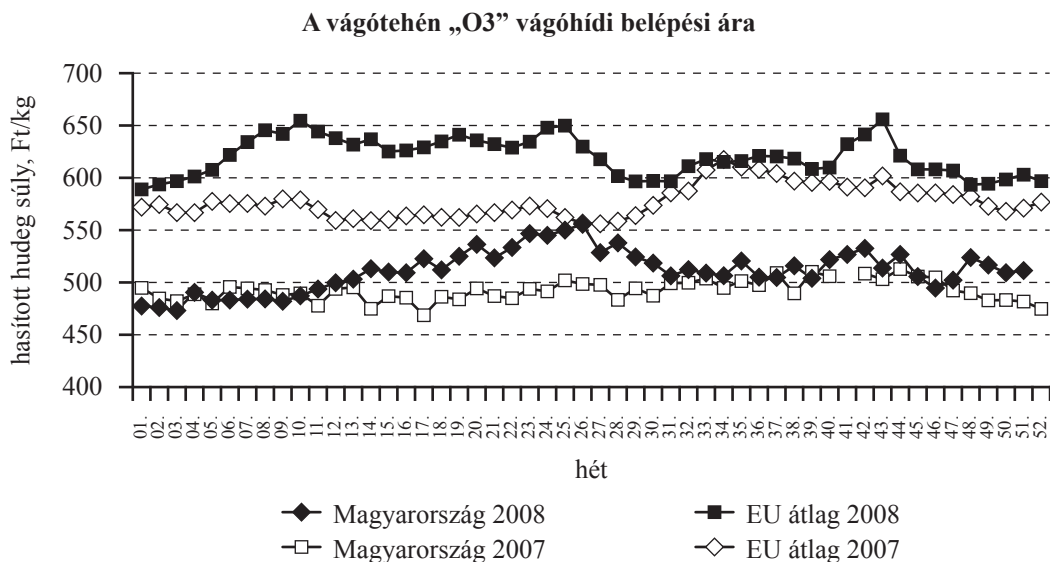
* átszámítási tényező élősúlyról hasított súlyra 0,63.

Forrás: EU Bizottság, AKI PÁIR

Argentínában a korlátozott kínálat hatására emelkedtek a marhaárak 2008-ban. Uruguayban a marhaárak folyamatosan növekedtek és rekordszintet értek el 2008 közepén. Az USDA előrejelzése szerint 2009-ben tovább nő a termelés Uruguayban, a belső fogyasztás pedig csökken. Ha a külpiazi kereslet erős marad, akkor az árak magas szinten stabilizálódnak. Brazíliában a kínálat csökkenése az árak növekedését eredményezte a belpiacon és az exportpiacokon is.

A belpiazi kínálat és az import csökkenése, valamint az export erősödése a marhaárak növekedését eredményezte az Unióban 2008 közepétől. Az árak tendenciája év végén sem változott, ezért az uniós árak egyre jobban elszakadnak a világpiacnak tekinthető USA és argentin áraktól. Az uniós piacsabályozás szempontjából referenciának tekintett fiatal bika „R3” kereskedelmi osztály vágóhídi belépési ára 3,2 euró/kg hasított hideg súly volt, 6%-kal nőtt egy év alatt. A vágótehén „O3” kategória ára 7,5%-kal (2,47 euró/kg), az üsző „R3” osztály ára pedig 4%-kal emelkedett.

A kínálat csökkenése, valamint az élénkülő külpiazi kereslet hatására Magyarországon is emelkedtek árak, éves szinten a vágómarha termelői ára több mint 4%-kal nőtt. A hazai vágáson belül legnagyobb részarányt képviselő tehenek ára csaknem 6%-kal emelkedett, de hasonló arányú volt a fiatal bika áremelkedése is, ugyanakkor az üsző ára kisebb mértékben növekedett (14. melléklet). A hazai marhaárak továbbra is lényegesen alacsonyabbak az uniós átlagárnál (21. ábra). A marhahúsok feldolgozó értékesítési ára is követte a termelői árak változását, a növekedés mértéke azonban kisebb volt az egyes termékek esetében (27. melléklet).

Forrás: EU Bizottság, AKI PÁIR

A világ marhapiacán az árak jövőbeni növekedését főleg a pénzügyi és gazdasági válság nyomán jelentkező keresletcsökkenés korlátozza. Az OECD az árak mérséklődésére számít a termelés és kereskedelem szempontjából meghatározó régiókban. Az EU Bizottság előrejelzése szerint 2009-ben már nem folytatódik az árak növekedése. Az EU-15-ben a tehénárak várhatóan 1,6%-kal csökkennek, a himivarú szarvasmarhák esetében pedig az árak stagnálására vagy mérsékelt (1% alatti) emelkedésre lehet számítani. A hazai marhaárak tendenciája általában követi az uniós árak változását, ezért 2009-ben hasonló áralakulás várható.

7. Juhhús

7.1. Világ- és európai piaci tendenciák

A FAO előzetes adatai szerint a világ juh- és kecskehús termelése 3%-kal nőtt 2008-ban, és meghaladta a 14 millió tonnát. A kibocsátás bővülése Közép-Amerikában (Mexikó) volt a legnagyobb (8%), majd Ázsia következett csaknem 4,5%-os növekedéssel. A világon a legtöbb juhhúst előállító Kínában csaknem 6,5%-kal nőtt a termelés. Az USA-ban a kereslet mérséklődése a termelés csökkenését eredményezte, és szintén az alacsonyabb termelés jellemezte a világ két legnagyobb juhhús exportőrének tekintett Ausztráliát és Új-Zélandot is.

Az EU-ban a juhhús-előállítás csökkenése a támogatások termeléstől való leválasztása után kezdődött. A tendencia tovább folytatódott, a Bizottság előzetes adatai szerint 2008-ban az Unió termelése több mint 1%-kal mérséklődött. Az ágazat kilátásai hosszabb távon sem kedvezőek, a Bizottság a termelés folyamatos csökkenését prognosztizálja 2014-ig. Az EU-ban a termelés mérséklődése az önellátási fok csökkenését, valamint az import növekedését eredményezte.

A világ juh- és kecskehús exportja csökkent 2008-ban, Ausztrália és Új-Zéland kivételével a csökkenő kereslet, valamint az erős nemzeti valuta is korlátozta. A juhhús iránti kereslet elsősorban a fejlődő országokban volt erős (termelés is itt nőtt jobban), a fejlett országok igénye nem változott lényegesen. A fogyasztás növekedése elsősorban Ázsiában volt jelentős. Kínában a juhhús fogyasztása jobban nőtt, mint a termelés, ami az import erőteljes növekedését eredményezte.

A FAO előrejelzése szerint 2009-ben, lassuló ütemben, de mérsékelten nő a világ juhhústermelése, és meghaladja a 14,2 millió tonnát. A termelés jelentősebb bővülése csak Kínában várható, az EU-ban csökkenésre lehet számítani. Ausztráliában és Új-Zélandon a gazdasági év fordulóján (2008. június) kevesebb juhot számláltak az egy évvel korábbinál. A gazdasági nehézségek miatt 2009-ben a kereslet az olcsóbb húsok irányába tolódhat el a FAO szerint, ami együtt járhat a juhhúsok iránti kereslet- és árcsökkenéssel.

7.2. Hazai piaci tendenciák

7.2.1. Kínálat

Az anyajuhok létszáma csökkent az előző években, a kedvezőtlen tendencia 2008-ban is folytatódott. A KSH adatai szerint 2008. december elsején 1,236 millió juhot tartottak az országban, 4 ezerrel többet, mint egy évvel korábban, augusztushoz viszonyítva azonban csaknem 3%-kal csökkent az állomány. Az összes állományon belül az anyajuhok létszáma mérséklődött, és nem érte el az egymilliót, egy év alatt 13 ezerrel csökkent. Az állomány visszaesésében szerepet játszott, hogy a Magyarországon előállított bárány értékesítésére továbbra is az egyipiacosság jellemző, a kivitel legnagyobb része az olasz piacra kerül, a vágás szinte teljesen megszűnt az országban (január-október között az élőjuh-export csaknem 12 ezer tonna volt, míg a vágás nem érte el a 270 tonnát).

7.2.2. Bel- és külpiaci értékesítés

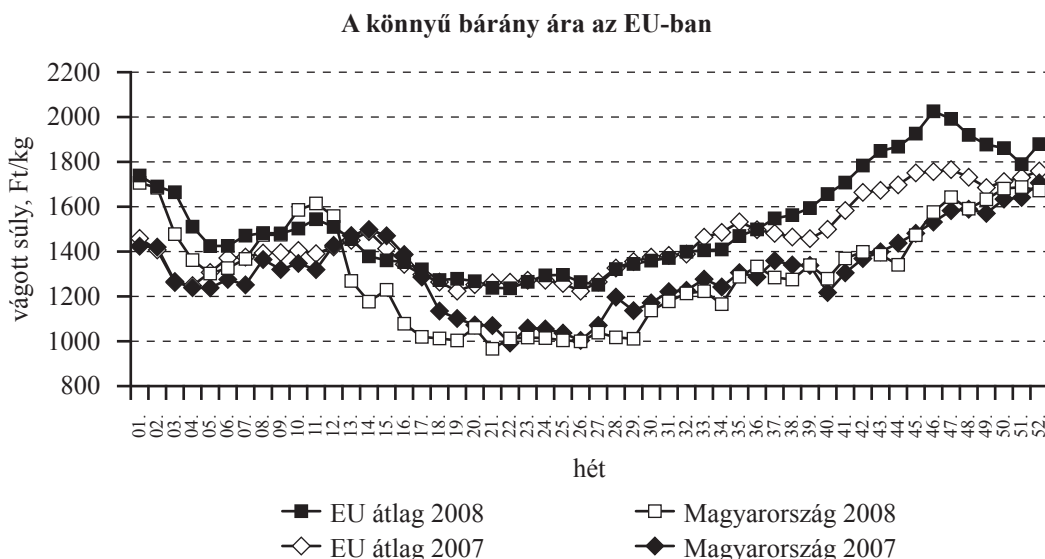
Az állomány csökkenése a juh felvásárlás 11%-os visszaesését eredményezte január-november között az egy évvel korábbihoz mérten a KSH adatai alapján. Az összes felvásárlásból több mint 70%-kal részesedő expressz pecsenyebárány (átlagsúly 21,5 kg volt) felvásárlása 14%-kal, a tejeshárányé (átlagsúly 19,2 kg) pedig 18%-kal csökkent. Az AKI vágási statisztikája szerint a juh- és bárányvágás is erőteljesen csökkent a vizsgált időszakban.

A mérséklődő kínálat hatására az élőjuh-kivitel 9%-kal csökkent az év első tíz hónapjában. Az export legjelentősebb részét az élő bárány adja, melynek 2008. évre vonatkozó külkereskedelmi adatai jelenleg nem állnak rendelkezésre. Az AKI PÁIR reprezentatív adatai azt mutatják, hogy az exporttal foglalkozó kereskedő szervezetek 2008-ban 2%-kal kevesebb bárányt vásároltak fel. Ennek alapján arra lehet következtetni, hogy az élőjuh-exporton belül az élőbárány-kivitel is csökkent.

7.3. A piaci árak tendenciája

Az EU juhpiacán 2008-ban a szezonálisnak megfelelően alakultak a bárányárak (22. ábra). A könnyű bárány átlagára euróban kifejezve 4%-kal haladta meg az egy évvel korábit, a nehéz bárány esetében pedig 6% körüli volt az árnövekedés. Az áremelkedés irányába hatott, hogy az Unió legnagyobb juhhús beszállítója, Új-Zéland magasabb áron értékesítette a juhhúst a közösségi piacon.

22. ábra

Forrás: EU Bizottság, AKI PÁIR

A könnyű bárány hazai termelői ára 2%-kal emelkedett, amiben jelentős szerepe volt annak, hogy az élőjuh külpiaci értékesítése során (főleg az olasz piacon) nem lehetett az előző évinél lényegesen magasabb árszintet elérni.

A világpiaci árak tendenciáját a következő évben a főbb exportőrök (Új-Zéland és Ausztrália) csökkenő termelése mellett elsősorban a kereslet alakulása határozza meg. A pénzügyi és gazdasági nehézségek mérsékelhetik a juhhús iránti keresletet, ez pedig az árak csökkenését eredményezheti. A fogyasztók érdeklődése eltolódhat az alacsonyabb árfekvésű húsok irányába (jelenleg a juhhús ára a legmagasabb a világpiacra).

8. Tej és tejtermékek

8.1. Világ- és európai piaci tendenciák

A világ **tehéntej-termelése** 2008-ban tovább emelkedett 2,2%-kal, és elérte az 576 millió tonnát a Nemzetközi Tejszövetség (IDF) adatai szerint. A világ legnagyobb tejtermelői 2008-ban is az EU-27 (24%), India (17%) és az USA (15%) voltak. Az EU-27 termelése 1,4%-kal nőtt, Indiáé 4,9%-kal, az USA-é 2,1%-kal. Jelentős termelésnövekedést figyelhetünk meg Kínában (+7,8%-kal), Új-Zélandon (+7,2%-kal), Iránban (+7,1%-kal) és Törökországban (+5,5%-kal). Említésre méltó csökkenés nem történt, azonban stagnált Anglia, Japán és Oroszország tejtermelése. Kína tejtermelésének bővülése 2008-ban jelentősen elmaradt az elmúlt tíz évben megfigyelhető 20% körüli növekedésétől. Az EU tejtermelése bár emelkedett, azonban részaránya évről évre csökken a világ összes tejtermelésében. Éves szinten az Unió legtöbb tagállamában stagnált, illetve kismértékben csökkent a tejbeszállítás, emelkedés figyelhető meg Franciaországban (5%-kal) és Lengyelországban (4%-kal).

A világ egy főre jutó tej és tejtermék fogyasztása (103,8 kg/fő/év) 1,3%-kal nőtt a FAO adatai szerint. Az egy főre jutó fogyasztás növekedési üteme alacsonyabb a fejlett országokban (mintegy 1,1%) a fejlődő országokéhoz képest (2,1%), viszont a fejlődő országok egy főre jutó fogyasztása nagyságrenddel alacsonyabb (65,5 kg/fő/év) a fejlett országokéhoz viszonyítva (246,9 kg/fő/év).

A világ külkereskedelme a tejtermelés bővülésével a FAO adatai szerint 2,8%-kal emelkedett, azonban nem minden tejtermék esetében. A holland tejterméktanács 2008 első kilenc hónapra vonatkozó külkereskedelmi adatai szerint a sajté 8%-kal, a vajé 10%-kal csökkent, míg a teljes tejpore 9%-kal, a sovány tejpore 8%-kal emelkedett az előző évhez képest. Az Unió versenyképességét nehezítette az exporttámogatások megszüntetése, melynek megnyitására csak 2009 elején került sor. 2008-ban az Unió kivételében a vajé (33%-kal), a sajté (8%-kal), a sovány tejpore (18%-kal) csökkent, míg a teljes tejpore (28%-kal) emelkedett az EU Bizottság közlése szerint. A javuló tendencia a teljes tejpornál 2009-ben várhatóan megfordul, hiszen a világpiaci és az Unió teljes tejpore árak közti különbség 2008 végén már jelentős volt, ami Új-Zéland exportjának bővülésével függ össze.

A korábbi évvel ellentétben 2008-ban a tejtermelés már meghaladta a felhasználást, így ismét készletek képződhettek, melynek hatására jelentősen csökkent a tej és tejtermékek ára. Az árcsökkenés a nagy tejtermelők termelésbővülésével, a kereslet csökkenését okozó kiszélesedő pénzügyi és gazdasági válsággal hozható összefüggésbe.

8.2. Hazai piaci tendenciák

8.2.1. Kínálat

Magyarországon az előző években folyamatosan csökkent a szarvasmarha-állomány. A tejhasznú tehénállomány 226 ezer darab 2008 decemberében, számuk az elmúlt egy év során nem változott, azonban 2004 óta mintegy 11%-kal esett vissza a KSH adatai alapján. A beszállított tej mennyisége 2006 óta 3,5%-kal, az előző évhez képest 3,1%-kal csökkent. A tejfeldolgozás bruttó termelési értéke az előző évhez képest 7%-kal és 2006 óta csaknem 11%-kal csökkent (1. melléklet).

A hazai **kínálatot** a belföldi tej és tejtermékek mellett évről évre növekvő mértékben külpici termékek egészítik ki, azonban ez a folyamat 2008-ban megtorpant és csökkent Magyarország tejtermék-importja. A **dobozos tej** behozatala 16%-kal esett vissza. 2006-ban a tej-import értékének 27%-a 2 liter feletti kiszerelésű dobozos tej, 2007-ben ez az arány 6%-ra, majd 2008-ban 3%-ra csökkent.

A behozatal értékének 49%-át a sajt és túró, 22%-át a dobozos tej, 14%-át a tejföl, joghurt, kefir adta a vizsgálat évében. A dobozos tejen kívül a **sajt** importja (12%-kal), a **kefir és joghurté** (4%-kal) csökkent, míg a kisebb részarányt (6 és 3%-át) kitevő **tejszíné** (7%-kal) és a **tejsavóé** (19%-kal) nőtt (15. melléklet).

8.2.2. Bel- és külpici értékesítés

Nyerstej

A nyerstej **belföldi értékesítése** 2008-ban a PÁIR értékesítési adatai szerint 3%-kal csökkent az előző évhez képest. A csökkenés erőteljesebb volt az elmúlt évek átlagos tendenciájánál, melyet elsősorban a nyerstej-kivitel növekvő részaránya okozott. A nyerstej 48%-át a Dunántúlon, 38%-át az Alföldön, 13%-át Észak-Magyarországon vásárolták fel a feldolgozók. A korábban legnagyobb tejtermelő régiónak számító Alföldön 27%-kal csökkent, míg a Dunántúlon 14%-kal, Észak-Magyarországon 33%-kal bővült a beszállított nyerstej mennyisége a PÁIR adatai alapján. A felvásárolt **nyerstej fehérjetartalma** országos átlagban nem változott 2007-hez képest, azonban a **zsírtartalom** 0,03 százalékponttal emelkedett (fehérje: 3,23%, zsír: 3,66%), ugyanakkor az egyes régiók között eltérő a javulás mértéke, illetve iránya. Az Alföldön és Észak-Magyarországon a nyerstej zsírtartalma javult, míg fehérjetartalma romlott, illetve stagnált, a Dunántúlon a zsír- és a fehérjetartalom egyaránt javult. A leggyengébbek a beltartalmi értékek Észak-Magyarországon. Az Alföldön és a Dunántúlon a fehérjetartalom megegyezik, azonban a zsírtartalom a Dunántúlon 0,01 százalékponttal magasabb.

A Dunántúlon tapasztalható felvásárlás-bővülés nem a tejtermék-termelés, hanem a feldolgozó nyerstej-export bővülésére vezethető vissza. A **nyerstej-export** mennyisége az előző évhez képest 11%-kal nőtt, és a beszállított mennyiség 24%-át tette ki (15. melléklet). Magyarország nyerstej-kivitelének fő piaca Olaszország, a kivitt nyerstej mintegy 58%-a Olaszországba irányult. Fontos célpiac közé tartozott még Szlovénia (13%), Szlovákia (10%) és Románia (10%). A Romániába irányuló kivitel 39%-kal visszaesett, ugyanakkor az olaszországi 4%-kal, a szlovéniai 110%-kal, a szlovákiai 281%-kal emelkedett. A csökkenő olasz spot árak hatására 2009-ben a nyerstej kivitel csökkenésével lehet számolni.

Tejtermékek

A **tejtermékek** belföldi értékesítésében 2000 óta fokozatos csökkenés figyelhető meg, ami a termelés eséséhez képest nagyobb mértékű (1. melléklet) 2000-hez képest csaknem 24%-kal, az előző évhez viszonyítva 5%-kal alacsonyabb a belföldi értékesítés, a termelés 2000-hez képest 21%-kal, az előző évhez viszonyítva pedig 7%-kal.

A magyarországi tejfelvásárlás 2004 óta több mint 8%-kal csökkent, a nyerstej-export ugyanezen idő alatt csaknem nyolcszorosára nőtt. A dobozos tej-import is jelentősen emelkedett ebben az időszakban, de ennek volumenben való növekedése kisebb volt az exportéhoz viszonyítva. (Megjegyzendő, hogy a kivitt nyerstej és behozott tej összetétele eltér egymástól. A kivitt nyerstejen belül a tejszín hányada elenyésző és az összes nyerstej mennyiségének nem egészen felét az olcsóbb főlözött tej teszi ki. Az importon belül a tejszín aránya nagyobb, a főlözött tej kategória

pedig szinte nem is fordul elő, az import zömét a teljes tej teszi ki.) A hazai nyerstej-beszállításban, a csatlakozás óta megfigyelhető csökkenés a belföldi tejtermék értékesítésben is nyomon követhető. Az elmúlt négy évben legnagyobb csökkenés a sajtértékesítésben következett be (keményé 52%-kal, félkeményé 36%-kal, ömlesztetté 17%-kal), de jelentős a folyadéktej (zacskósé 43%-kal, dobozosé 23%-kal, dobozos tartósé 45%-kal) esetében is. A belföldi gyártású tejföl- és vajkrém-eladás emelkedett (5 és 85%-kal).

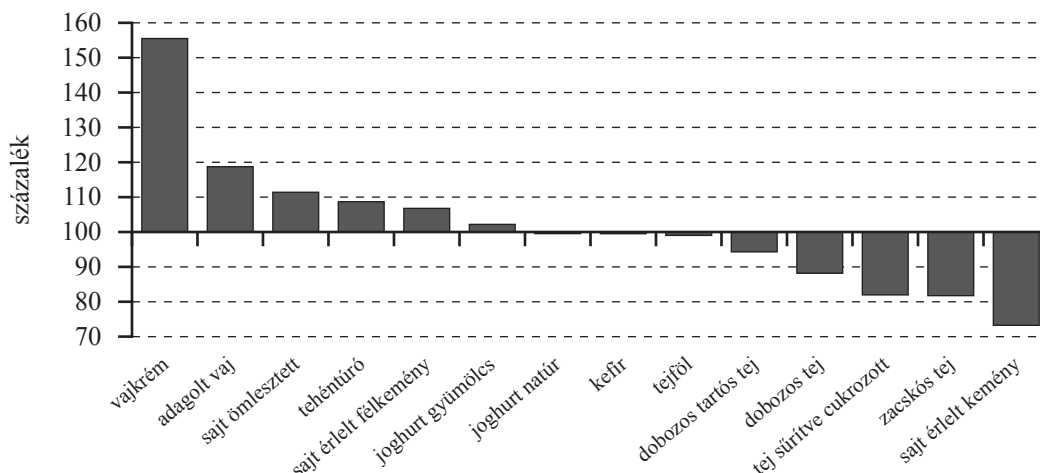
A folyadéktej-értékesítés csökkenése 2007-ig fokozatos volt, ugrásszerű zuhanás éppen 2008-ban következett be, ami valószínűleg összefügg a nyerstej-export növekedésével. Ugyanakkor a magasabb hozzáadott értékű tejtermékek aránya belföldi értékesítésen belül az előző évhez képest mintegy három százalékponttal nőtt.

A magasabb hozzáadott értékű termékek aránya a belföldi értékesítésben 2003 óta 54% körül alakult, és 2007-re lecsökkent 52%-ra. 2008-ban ismét helyreállt a már korábban megfigyelt értékesítési arány a két tejtermék-csoport között. A feldolgozók növelték a magasabb hozzáadott értékű sajtok, vaj, vajkrém, valamint túró, és csökkentették az alacsonyabb hozzáadott értékű folyadéktej és habosított készítmények belföldi értékesítését. Ezt a folyamatot támogatta a nyerstej zsírtartalmának javulása 2008-ban, de alapvetően a vajbehozatal 20%-os, és a sajtbehozatal 12%-os visszaesése (15. melléklet). Az összes belföldi értékesítésen belül a **vajkrém** belföldi forgalma nőtt (56%-kal) az előző évhez képest, valamint az **adagolt vajé** (19%-kal), az **ömlesztett sajté** (11%-kal) és a **tehéntúróé** (9%-kal). Ugyanakkor a **zacskós tej**ből 18%-kal kevesebbet adtak el (23. ábra).

A tejtermékek **exportvolumene** 17%-kal mérséklődött, ezen belül a **sajté** 8%-kal, **vajé** 32%-kal, a **tejsavóé** 33%-kal, a **tejszíné** 52%-kal, a **tejfölé**, **joghurté**, **kefiré** 12%-kal csökkent, míg értékben a kivitel a kedvezőbb árak hatására csaknem 6%-kal emelkedett (15. melléklet). Ezzel szemben a behozatal volumene és értéke 2008-ban egyaránt csökkent. A tej és tejtermékek külkereskedelmi egyenlege 2003 óta fokozatosan csökken, a vizsgálat éve volt az első, amikor a negatív szaldójú egyenleg az előző évhez képest javult (15. melléklet).

23. ábra

A tejtermékek belföldi értékesítésének változása
2007 = 100

Forrás: AKI PÁIR

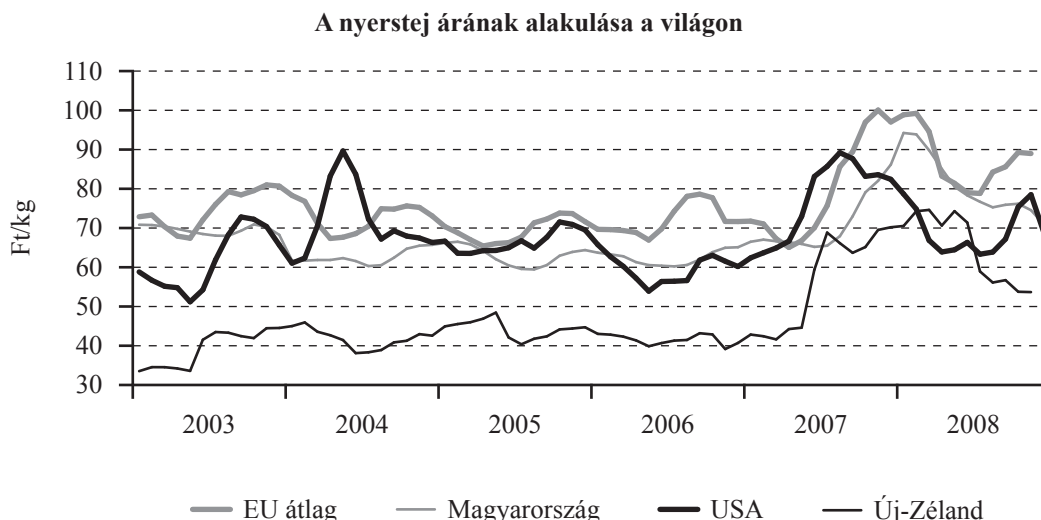
8.3. A piaci árak tendenciája

Nyerstej-árak

A nyerstej- valamint a tejtermékek ára az Unióban csökkent 2008-ban, mert a szerényen emelkedő kínálattal szemben a kivitel csökkent, illetve a belpiaci kereslet stagnált. Az uniós nyerstej- és tejtermék-árak csökkenése meghatározta a hazai piaci folyamatokat is.

A nyerstej-árak csökkenése forintban kifejezve 2007 közepén az USA-ban kezdődött, melyet 2008 elején az Unió és legkésőbb 2008 közepén Új-Zéland árai követtek. Az új-zélandi nyerstej ár forintban kifejezve, 2008 utolsó hónapjában visszatért a nagy áremelkedés előtti árszintre (40 Ft/kg közelébe) (24. ábra).

24. ábra

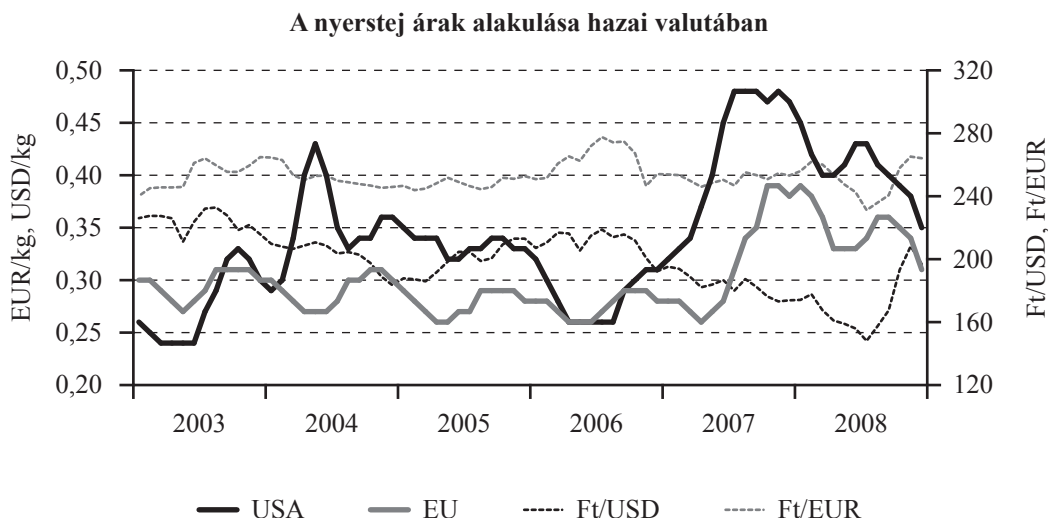

Forrás: USDA, LTO, AKI PÁIR, MNB

Az USA nyerstej árának csökkenése azonban USA dollárban kifejezve valamivel később kezdődött, ami 2008 közepén az export növekedése következtében még növekedésre váltott. 2008 őszén a nyerstej-árak már egyértelműen csökkenőek. Az uniós átlagár euróban kifejezve már 2007 végén csökkenni kezdett, ugyanakkor 2008 közepén a beszállítások csökkenésével az uniós átlagárak emelkedtek, de októbertől már ismét esnek, ami 2009 elején is megfigyelhető (25. ábra).

Magyarországon 2008-ban a nyerstej ára meghaladta a 80 Ft/kg-ot, közel 15%-kal emelkedett az előző évhez képest. (16. melléklet). A nyerstej árak csökkenése februárban kezdődött, és a szezonális hatás az év második felében eltért a korábbi évektől, mivel a nyerstej ára év végén nem emelkedett, hanem stagnált, illetve októbertől csökkent. A 2008. decemberi ár már mintegy 25%-kal alacsonyabb a nagy áremelkedés maximumát jelentő januári árnál. Az uniós és a hazai nyerstej árak közti különbség az első félévben a hazai valuta erősödésével megszűnt, majd a második félévben az uniós árak hazai valutában emelkedtek (euróban azonban esnek) a forint gyengülésének következtében. 2009-ben a hazai nyerstej árak csökkenése tovább folytatódik.

25. ábra

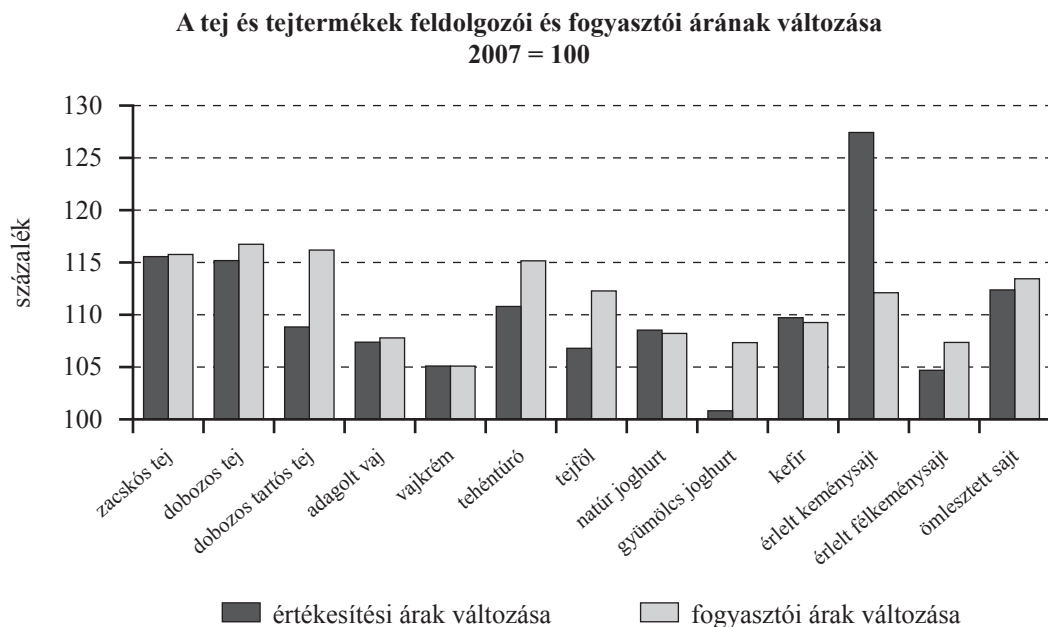

Forrás: USDA, LTO, MNB

Tejtermékek

Éves szinten valamennyi tejtermék hazai feldolgozói és fogyasztói ára emelkedett (9- és 15%-kal) (17. és 27. melléklet).

26. ábra

Forrás: AKI PÁIR

A fogyasztói árak a feldolgozói áraknál erőteljesebben emelkedtek a dobozos tej, dobozos tartós tej, tehéntúró és tejföl esetében. A feldolgozói árak közül legerőteljesebben az érelt keménysajt (27%-kal), a zacskós tej (16%-kal), a dobozos tej (15%-kal), az ömlesztett sajt (12%-kal), a tehéntúró (11%-kal) és a tejföl (7%-kal) ára emelkedett (26. ábra, 17. melléklet). Az év első hónapjaiban egyszerre kezdtek a feldolgozói árak a termelői árakkal csökkenni, melyet a fogyasztói árak csak az év utolsó hónapjaiban követtek. Összességében a tejtermékpályán 2008-ban a nyerstej termelői és a tejtermékek fogyasztói árai azonos mértékben emelkedtek (mintegy 15%), ugyanakkor a tejtermékek feldolgozói értékesítési árainak emelkedése ebben az évben elmaradt a másik két árhez képest (9%).

A tejtermék-vertikum árainak változását, egymáshoz való arányát illetően néhány főbb megállapítást tehetünk. A feldolgozói és fogyasztói árak szezonalitása éven belül valamennyire igazodik a termelői árak szezonális változásához, a feldolgozói áraké jobban, a fogyasztói áraké kevésbé. Az elmúlt négy év folyamán a termelői, feldolgozói és fogyasztói árakban megfigyelhető jelentős emelkedés 2006 harmadik negyedévében kezdődött. A fogyasztói árak növekedése ebben az időszakban meghaladta a másik két fázisárét. 2007 végén és 2008 elején a nyerstej árának ugrásszerű növekedését a feldolgozói és fogyasztói árak nem követték. Az elmúlt négy év alatt a fázisárak közül a fogyasztói árak fejlődése volt a legstabilabb. Ugyanakkor az időszak átlagát tekintve a fogyasztói és termelői árak növekedése közel azonos, ami a nyerstej árának 2007-es év végi és 2008-as év eleji, eddig szinte példa nélküli ugrásszerű növekedése miatt következett be. E nélkül a termelői árak növekedési erélye messze elmaradt volna a fogyasztói árakéhoz képest. Az időszak átlagát tekintve a feldolgozói értékesítési árak növekedési erélye volt a leggyengébb.

9. Zöldség és gyümölcs

A zöldség- és gyümölcsfélék piaci tendenciának (elsősorban kínálat) naprakész feltárása nehezebb a többi ágazathoz képest, hiszen az egyes zöldség- és gyümölcsfélék kínálatának alakulására még előzetes adatok sem állnak rendelkezésre. A kibocsátást a piaci árak tendenciája, a szántóföldi vetésterületek és a bel- és külpiazi értékesítés alakulása alapján becsüljük.

A kínálat becslése során a felsorolt tényezők közül elsősorban a piaci árakra lehet támaszkodni, mert a több éves tapasztalat szerint a zöldség- és gyümölcsfélék árának alakulása a kínálat változásával nagyobb összefüggést mutat a többi termékéhez képest. Ebből kiindulva feltételezzük, hogy a piaci árak változása alapján megbecsülhető az adott évi zöldség- és gyümölskibocsátás is. A piaci árak változásának megfelelően módosul az adott évi kínálat is, ami a hazai termés importtal növelt és exporttal csökkentett mennyisége.

9.1. Zöldségfélék

9.1.1. Európai piaci tendenciák

A zöldségfélék termése összességében kedvezőbbnek mondható 2008-ban az EU-27-ben az előző évhez viszonyítva.

Az EU-27 burgonyatermelése az ezredforduló óta csökken, 2008-ban csaknem 6%-kal alacsonyabbra becsülhető a termés az előző évhez képest. A jelentősebb termelők közül Lengyelországban mintegy 1,5 millió tonnával kevesebbre, Hollandiában pedig többre várják a burgonya-termést. Hollandia ennek következtében a többi tagállam piacán 60%-kal több burgonyát helyezett el, és fokozta szállításait Oroszországba is. Magyarország burgonyatermelése csökkenő tendenciájú, ennek ellenére 2008-ban a hazai burgonyatermés növekedett, amelynek hatására a hazai import csökkent és a kivitel jelentősen növekedett az előző évhez képest.

A sárgarépa, és a petrezselyemgyökér termése a világon és az EU-27-ben egyaránt növekszik. Az EU-27 termésének felét Lengyelország, Nagy-Britannia, Franciaország és Spanyolország adja. Dél-Európában, de Lengyelországban és Hollandiában is 2008-ban kevesebb sárgarépa termett. Ezt a terméskiesést azonban lényegében ellensúlyozta Franciaország termőterületének növekedése, valamint kedvezőbb hozama.

Az EU-27-ben több fejes káposztát tudtak betárolni a 2008/2009-es téli időszakra, ami elsősorban a fejes káposzta termőterületének 7%-os növekedésére vezethető vissza.

A vöröshagyma uniós termelésének ezredforduló óta megfigyelhető csökkenő tendenciája ellentétben a világban tapasztalható mintegy 30%-os növekedéssel. Az EU-27 termelése 2%-kal magasabbra várható 2008-ban az előző évihez képest. A termésmennyiség a 2004. évi rekordszintet ugyan nem érte el, de az ezredforduló óta a második legnagyobb termésnek számít. Az új tagállamokban összességében 15%-kal csökkent a betakarított hagyma mennyisége. A legnagyobb termés kiesés, az Unió egyik jelentős termelőjénél, Lengyelországban következett be. A lengyel terméskiesést a másik nagy uniós termelő, Hollandia 5%-os termésnövekedése ellensúlyozta. Magyarország hagymatermelése szintén kedvezően alakult 2008-ban, ennek következtében az ország importja visszaesett, kivitele pedig nőtt.

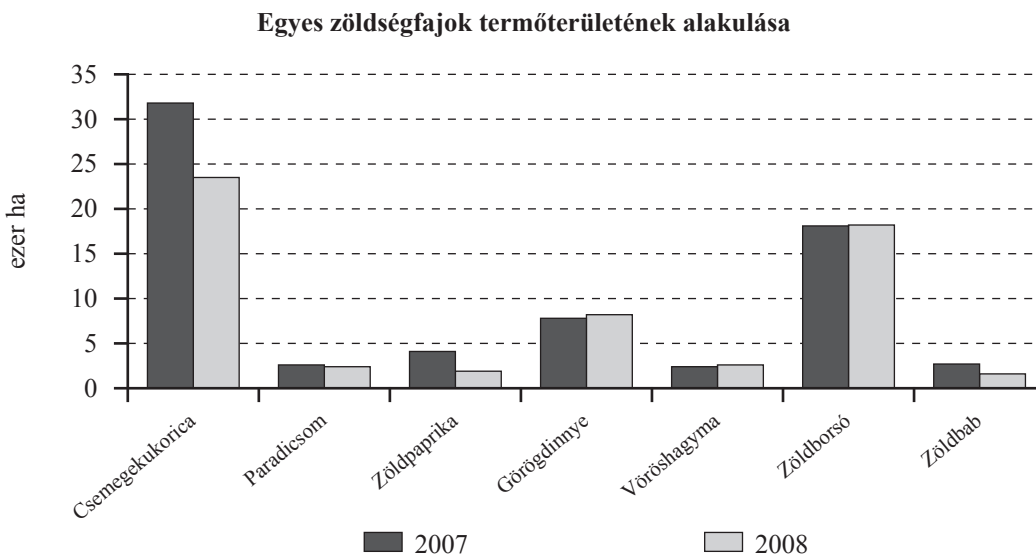
9.1.2. Hazai piaci tendenciák

Kínálat

A fontosabb zöldségfélék termelésének alakulását 2008-ban a jelenleg rendelkezésre álló szabadföldi termőterület (AKI Statisztikai Osztály jelentései), a bel- és külpiazi értékesítés (KSH adatok alapján I-X. hónapig), illetve a piaci árak tendenciája (AKI PÁIR) alapján becsültük.

A zöldségfélék szabadföldi termőterületének csökkenő tendenciája tovább folytatódott 2008-ban, a szabadföldi termőterületen folyó zöldségtermesztés az elmúlt évek átlagában a teljes zöldségtermelésnek mintegy 90%-át teszi ki. A szabadföldi termőterületek csökkenése idén jelentős a **csemegekukorica** (26%) és a **zöldpaprika** (mintegy 50%), illetve mérsékelt a **paradicsom** (6%) esetében. Növekedett a **vöröshagyma** (7,9%), és a **görögdinnye** (4,5%) szabadföldi termőterülete. A termőterület csökkenése a zöldpaprika esetében elsősorban a konzervipari feldolgozás visszaesésére vezethető vissza (27. ábra).

27. ábra

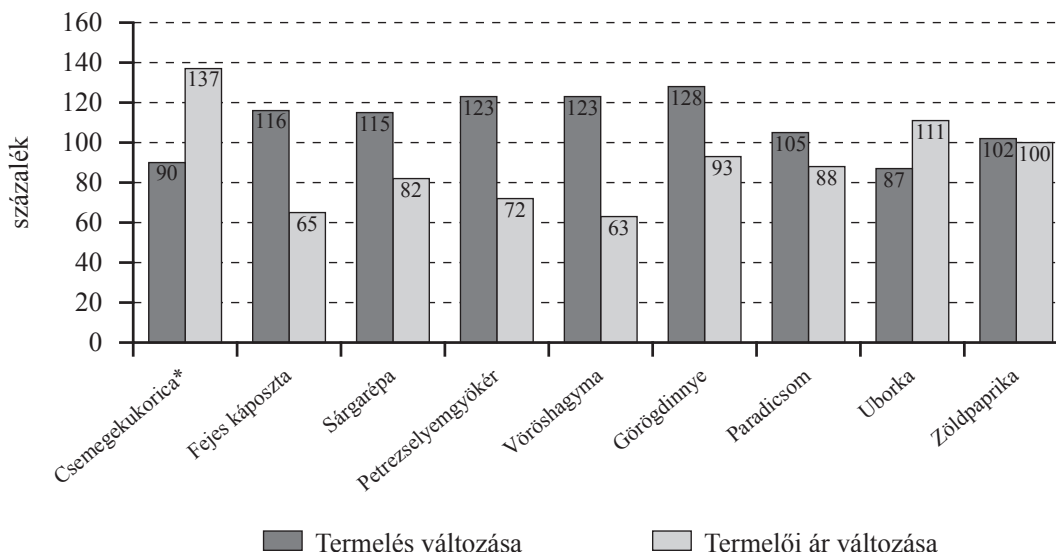

Forrás: AKI Statisztikai Osztály

A 2008. évi összes zöldségtermés (**1835 ezer tonna**) az AKI PÁIR becslése alapján kismértékben, 4,3%-kal nőtt a korábbi évhez képest.

A legtöbb zöldségféle termése nőtt: a **görögdinnyéé** 28%-kal, a **zöldborsóé** 23%-kal, a **vöröshagymáé** 22%-kal, a **petrezselyemgyökéré** 23%-kal, a **fejes káposztáé** 16%-kal, a **sárgarépáé** 15%-kal, ugyanakkor a **csemegekukoricáé** 10%-kal, valamint az **uborkáé** 12,8%-kal csökkent (28. ábra).

A zöldségfélék termésmennyiségének és termelői árainak változása
2007 = 100

* Felvásárlási ár változása.

Forrás: AKI PÁIR; AKI Statisztikai Osztály: Tájékoztató az őszi mezőgazdasági munkákról; valamint KSH adatok alapján saját számítás

A hazai zöldségtermés – a KSH I-X. adatai alapján – az előző év azonos időszakához hasonló (**168,5 ezer tonna**) importtal egészült ki. Az **uborka** behozatala 45%-kal, a **zöldpaprikáé** jelentősen 50%-kal, a **paradicsomé** 9%-kal, a **görögdinnyéé** (hazai szezonon kívül) pedig mintegy 5%-kal emelkedett a tavalyi azonos időszakhoz képest. A **sárgarépa** hazai kínálata a belföldi termés mennyiség 8-14%-át jelentő, az előző évhez képest 3-4%-kal alacsonyabb importtal bővült. A **fejes káposztáé** a 2008. évi kedvező hazai terméseredmények hatására 30%-kal csökkent annak ellenére, hogy az Unió többi tagállamaiban is bőséges volt a fejes káposzta termése.

Bel- és külpiaci értékesítés

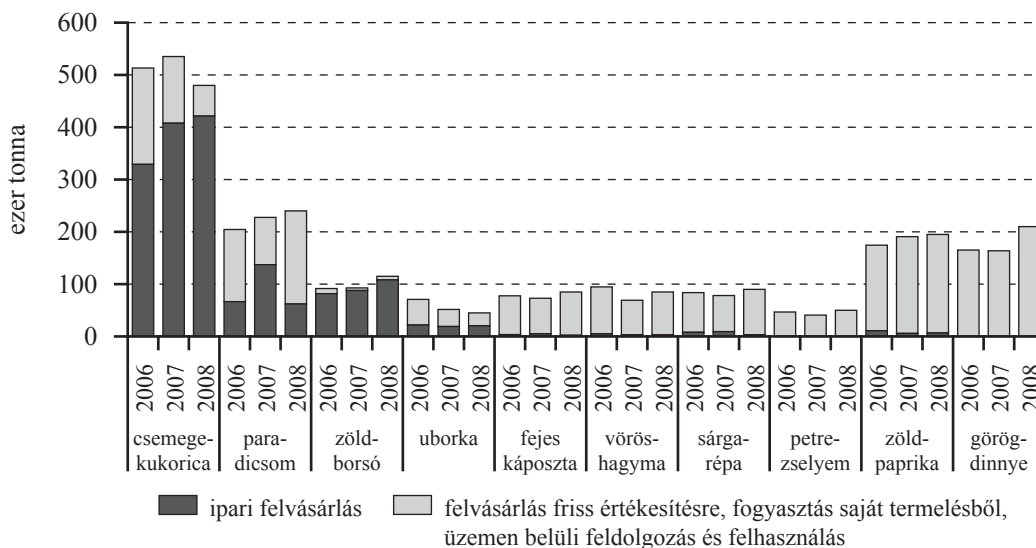
A **zöldségfélék termelésének** döntő hányada – 2004-2007. évek átlagában mintegy 87% – valamilyen formában értékesítésre került (EU tagság előtt 77%-a). Az értékesítés arányát több tényező alakíthatja, amelyek közül a termelt mennyiség, a piaci árak alakulása, illetve a termelő saját felhasználási és feldolgozási lehetősége emelhetők ki. A 2008. évi termés értékesítése a különböző csatornákon csak később válik ismertté. Bizonyos értékesítési arányokra azonban már most következtethetünk a KSH felvásárlási adatai, valamint az ipari és piaci árak tendenciája alapján. A várható 2008. évi termés mellett az ipari felvásárlás csökkent az előző év azonos időszakához képest és az alacsonyabb piaci árak alapján arra következtethetünk, hogy a frisspiaci értékesítés aránya a vizsgálat évében nőtt.

2008 első tíz hónapjában mintegy 5%-kal csökkent a zöldségfélék felvásárlása a korábbi évhez képest, ami a növekvő 2008. évi hazai zöldségtermeléssel szemben a zöldségek iránti belföldi kereslet csökkenésére utal. A 2008. évi felvásárlási adatokban benne van a tárolási zöldségfélék forgalma, ami a 2007. évi gyengébb termés miatt szintén alacsonyabb. A felvásárláson belül az ipari

felvásárlás mennyisége 2008 első tíz hónapjában a teljes felvásárlással szinte azonos mértékben (5,6%-kal) csökkent. A **fejes káposzta** ipari felvásárlása a termés jelentős növekedésével szemben 20%-kal csökkent az elmúlt év azonos időszakához képest, a belföldi jelentős kínálat alacsony árakat alakított ki. A tárolási zöldségfélék közül a **sárgarépa** esetében nagyobb az ipari felvásárlásra kerülő termésmennyiség a friss-felvásárláshoz képest, azonban aránya a csatlakozás óta folyamatosan zsugorodik. A sárgarépa ipari felvásárlása 14%-kal esett az elemzés évében az elmúlt év azonos (I-X. hónap) időszakához képest. Becslések szerint az **ipari paradicsom** várható termésmennyisége mintegy 30%-kal lett kevesebb a 2007. évihez képest, így Magyarország 2008-ban sem használja ki a rendelkezésére álló kvótát (130,7 ezer tonna). A paradicsomtermésből valószínűleg több került friss paradicsomként értékesítésre a hazai piacokon a megfigyelés évében, ami kínálatbőséget és árcsökkenést okozott. Ugyanakkor a **zöldpaprika**, a **zöldbab**, a **zöldborsó**, az **uborka**, a **csemegekukorica** ipari célú felvásárlása már 2008 októberében meghaladta az előző év hasonló célú teljes felvásárlását (18. melléklet, 29. ábra).

29. ábra

A zöldségfélék termelői mérlege

Forrás: AKI PÁIR, AKI Statisztikai Osztály, KSH

Tavaly az összes termésnek mintegy 16,2%-a került kivitelre. 2008 első tíz hónapjában ez az arány a 2008. évi becsült zöldségterméshez képest mintegy 13,6%. A KSH külkereskedelmi adatai szerint a kivitel mintegy 5%-kal csökkent (**250 ezer tonna**) az előző év azonos időszakához képest. A kivitel csökkenése – az enyhén magasabb termésmennyiségek ellenére – elsősorban a környező országokban kialakuló jobb termésekre vezethető vissza. A zöldségfélék export-import egyenlege az első tíz hónapban romlott (19. melléklet). Ebben szerepet játszott, hogy a zöldségfélék kivitelében több év átlagában legnagyobb hányadú **zöldpaprika** külpiazi elhelyezése 2008-ban 15%-kal csökkent, valamint az, hogy az összes frisszöldség-kivitel mintegy negyedét adó **görögdiñnye** kivitele 16%-kal esett vissza. Magyarország nem tudta kihasználni azt a helyzetet, hogy az EU jelentős termelőjénél (Spanyolország) csökkent a termés, bár a német piacra a magyar kivitel 30%-kal nőtt, viszont Lengyelország felé 40%-kal csökkent. Gyorsfagyasztott **csemegekukoricából** Magyar-

ország a legnagyobb európai szállító, de 2008-ban a kivitel az év első tíz hónapjában 16%-kal csökkent az előző év azonos időszakához képest. Meg kell jegyezni azt is, hogy a kelet-európai versenytársak megerősödtek (pl. Szerbia vámentesen szállíthat az EU-ba). Az első tíz hónap adatai szerint a **fejes káposzta** külkereskedelmi egyenlege negatívról pozitívrá változott.

9.1.3. A piaci árak tendenciája

A zöldségfélék termelői árindexe 12,3%-kal csökkent az AKI PÁIR becslése alapján (20. melléklet). Az árindex számításánál a vizsgálatba vont zöldségfélék 2008. évi Budapesti Nagy-bani Piacon kialakult tendenciáját és a vizsgálatba vont zöldségfélék 2007. évi összes termelésből való arányát vettük figyelembe. Megjegyezzük, hogy az összes zöldségtermelésen belül mintegy 30%-ot jelentő csemegekukorica árváltozását nem vettük figyelembe az AKI PÁIR becslésében. A KSH közlése szerint a zöldségfélék 2008. évi termelői árindexe január és november között 8,8%-kal nőtt. Az AKI PÁIR által becsült, valamint a KSH közléséből származó árfejlődés közötti különbség elsősorban abból adódik, hogy a KSH árindexe tartalmazza a tárolási zöldségfélék árváltozásait – 2008 elején a tárolási árak szinte minden esetben meghaladta az előző évi árakat –, az AKI PÁIR becslés viszont csak a 2008. évi terméssel kapcsolatos árváltozásokra figyel. A két megfigyelésből származó tendencia eltérése továbbá a nem azonos értékesítési irányok megfigyelésére vezethető vissza. A KSH adatai szerint a felvásárlás nagy részét az ipari felvásárlás teszi ki, és nem tartalmazza a nagybani piaci értékesítést. A zöldségfélék esetében az ipari felvásárlás a teljes felvásárlás 70%-át több év átlagában meghaladja, és 2008-ban az ipari felvásárlási árak növekvő tendenciája (5%) ellentétes volt a csökkenő piaci árakéval.

A vizsgálatba vont egy-egy zöldségféle termelői árának változása visszavezethető a kínálati és keresleti oldalon megfigyelhető változásokra. A **vöröshagyma termelői ára** 37%-kal csökkent, mert a kínálat jelentősen nőtt (elsősorban a hazai termésbővülés miatt), viszont a termékfelesleg külpiazi levezetése a piaci egyensúly megteremtése érdekében nem javult lényegesen. A **fejes káposzta** termelői ára szintén jelentősen, 35%-kal esett, ami megint csak a jobb hazai terméssel függ össze. Ugyan kivitele javult, de ennek aránya az összes terméshez képest csekély. A **petrezselyemgyökér** és a **sárgarépa** termelői ára 28%-kal, illetve 18%-kal csökkent, ami szintén az átlagosnál jobb terméseredmény hatására következett be. A **frissparadicsom** termelői ára 12,3%-kal alacsonyabb 2008-ban a korábbi évhez képest, ami az import és a hazai termés javulásával egyaránt kapcsolatba hozható bő piaci kínálattal függ össze. A **görögdinnye** termelői ára csökkent (6,8%-kal), mert a bővülő hazai termelést a külpiazi elhelyezés nem ellensúlyozta, viszont a hazai termelői árak nagyobb mértékű esését a piaci szereplők alacsony árak elleni tiltakozása, és nyomában a hazai fogyasztás élénkülése akadályozta meg. Szinte változatlanul mondható a **zöldpaprika** termelői ára, míg az **uborka** (10,9%-kal) nőtt. A kedvezőtlenebb 2007. évi termésmennyiségek miatt a tárolási zöldségfélék termelői ára 2008 elején magasabb – a **fejes káposztáé** (20%), a **sárgarépaé** (22%) – volt az előző évhez képest (20. melléklet).

9.2. Gyümölcsök

9.2.1. Világ- és európai piaci tendenciák

Az EU-ban a **cseresznye**, a **meggy** a **kajszi** és az **őszibarack** termése 2008-ban szerényebbnek bizonyult az előző évhez képest (ZMP). A terméseszkökenés oka elsősorban a kedvezőtlen időjárásban, meggy esetében a monília-fertőzésben jelölhető meg. A török és szerb kedvezőtlen cseresznye-, meggy- és málnatermés miatt az Unió behozatala ezekből az országokból csökkent 2008-ban, ugyanakkor az említett termékekből kedvező eredményeket elérő Magyarországról viszont nőtt. Ez tette lehetővé a cseresznye és a kajsziarack esetében, hogy a magyar termelői árak a jobb termés ellenére sem csökkentek 2008-ban.

Kína **almatermelése** mintegy kétszerese az Unióénak, amelynek jelentős hányada ipari alma. A déli félteke (Dél-Amerika, Afrika, Óceánia) a világ almatermésének mintegy 10%-át adja. Az EU-27 behozatalának megközelítőleg 75%-a 2008-ban is a déli országokból (Chile, Új-Zéland, Brazília, Argentína) érkezett. Almabeszállításuk az Unióba nem érte el a korábbi évben megfigyelhető volumet 2008-ban az előzetes adatok szerint.

Az EU-27 almatermése mintegy 14%-kal nőtt 2008/2009-ben a korábbi gazdasági évhez képest az USDA adatai szerint, ami az összes uniós termelés több mint 24%-át kitevő lengyel alma-termés 139%-kal való növekedésére vezethető vissza. Ennél is nagyobb mértékű volt az összes uniós termelésből mintegy 3%-ot jelentő magyar almatermés emelkedése. (Megjegyezzük, hogy az említett termésnövekedések csak a 2007. évet megelőző évek termelési szintjének elérését tették lehetővé Lengyelországban és Magyarországon.) Az EU-15 országai közül csak Spanyolország takarított be 2008-ban több termést (+4%) az előző évhez képest.

Az Unió exportja a harmadik országok felé csaknem 20%-kal csökkent 2008-ban az előzetes adatok szerint, annak ellenére, hogy az EU összes termése nőtt. (Ennek oka, hogy az Unió termésének növekedése főleg az új tagállamok termésnövekedésére vezethető vissza, amely országok termelésén belül megfigyelhető fajták kevésbé exportképesek.) Az Unió kivitele főleg Oroszországba, Ukrajnába, és Algériába irányul.

9.2.2. Hazai piaci tendenciák

Kínálat

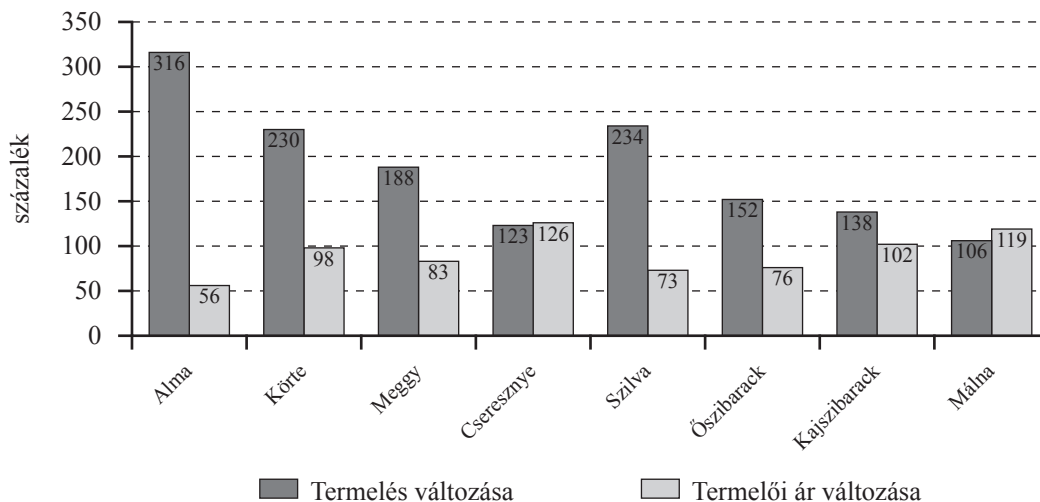
A 2008. évi összes gyümölcstermés (**890 ezer tonna**) az AKI PÁIR becslése szerint két és félszeresére nőtt az előző évi történelmi mélypontra számító (359,6 ezer tonna) termékkel szemben.

Több év átlagában az összes gyümölcsféle több mint felét az **alma** teszi ki, de termőterületét évek óta csökkenő tendencia jellemzi. Magyarország almásainak fajtaszerkezete eltér az EU átlagtól, a hazai almások negyedében „*Jonathan*”, ötödében „*Idared*” fajta terem; ezek mellett a „*Jonagold*” (5%), valamint a „*Starking Delicious*” (4,8%) fajta a legkedveltebb. Becslések szerint 2008-ban 567 ezer tonna alma termett, mintegy háromszorosa az előző évinek. A 2007. évi termés kiesés következtében már a 20. héten nem volt belföldi alma a 2008. évi hazai kínálatban, és a tárolási időszakban az étkezési alma behozatala jelentős mértékben megnőtt. A 2008-as frissalma-szezonban viszont az olasz alma tűnt el a hazai kínálatból, mert a hazai termés lényegesen javult, illetve az olasz termés jelentősen csökkent.

A piaci árak tendenciája alapján a vizsgáltba vont valamennyi gyümölcsfaj esetében magasabb termésmennyiséget becsültünk az elmúlt évhez képest. A **meggy** termése 88%-, az **őszibaracké** 52%-, a **kajszibaracké** 38%-, a **szamócaé** 20%-, a **cseresznyéé** 23%-, a **málnáé** pedig 6%-kal emelkedett (30. ábra, 21. melléklet).

30. ábra

**A gyümölcsfélék termésmennyiségének és termelői árainak változása
2007 = 100**

Forrás: AKI PÁIR; AKI Statisztikai Osztály: Tájékoztató az őszi mezőgazdasági munkákról; valamint KSH adatok alapján saját számítás

A hazai kínálatot a belföldi termésmennyiség mellett külpiazi termékek egészítik ki. 2008 első tíz hónapjában a gyümölcs**behozatal** (déli gyümölccsel együtt) **(207,8 ezer t), 17%-kal csökkent** az elmúlt év azonos időszakához képest (22. melléklet). A frissgyümölcs-import csökkenése, ami hozzájárult a külkereskedelmi egyenleg javulásához elsősorban a hazai import szempontjából jelentős országok gyengébb terméseredményeivel függ össze. 2007-ben egyes gyümölcsfélék (pl. őszibarack) esetében a külpiazi termék folyamatosan jelen volt a Budapesti Nagybani Piacon, 2008-ban a jó termés hatására az őszibarack behozatala csökkent (47%), és a többi nyári gyümölcsféléhez hasonlóan inkább a hazai szezon előtt, illetve után volt jellemző. Egyes gyümölcsök (pl. fekete ribiszke, meggy, köszméte, málna) esetében külpiazi termék általában nem fordul elő a Budapesti Nagybani Piacon. A **szamóca** importjának 14%-kal való növekedése elsősorban a hazai idényen kívül volt jelentős.

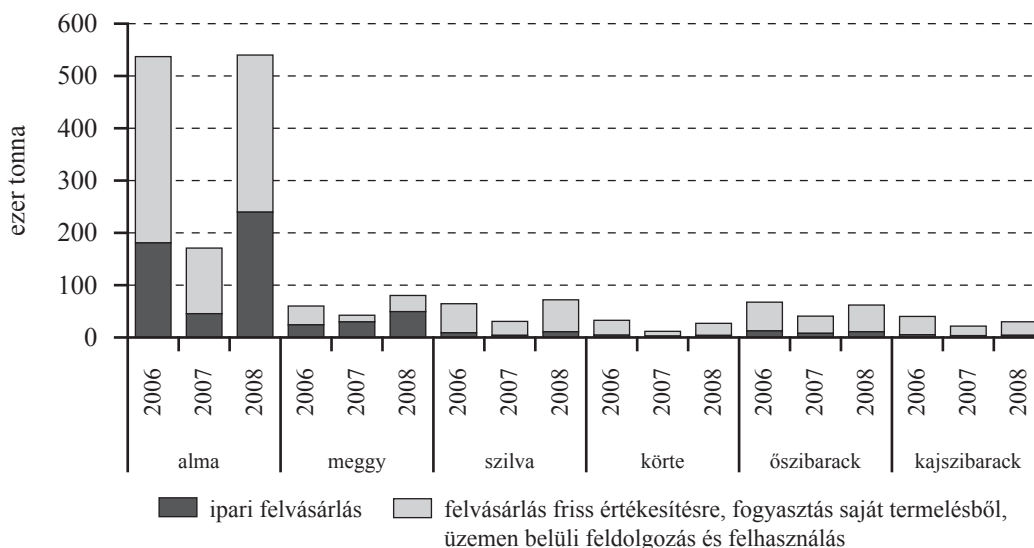
A déli gyümölcsök behozatala (149,4 ezer tonna) 2008 első tíz hónapjában 12%-kal nőtt az előző év azonos időszakához képest, ami összefüggésben állhat az év eleji tárolási időszakban tapasztalható almahiánnyal. Megfigyelhető ugyanakkor, hogy a Magyarországon is megtermelhető gyümölcsök behozatala 2008-ban az elmúlt év azonos időszakához képest a felére (58,3 ezer tonna) esett vissza (22. melléklet).

Bel- és külpiaci értékesítés

Az összes gyümölcstermésnek több év átlagában mintegy 86-88%-a értékesítésre kerül. A gyümölcsfélék felvásárlása 2008-ban a háromszorosára nőtt, és meghaladta a 2006. évit is, ezen belül az ipari célú felvásárlás is több mint háromszorosára nőtt. A gyümölcsfélék ipari felvásárlásának több mint 70%-át az alma adja, ami az ötszörösére nőtt az előző évhez képest. 2008-ban az ipari felvásárlás a gyümölcsök többségénél meghaladta a tavalyi mennyiséget (**ribiszke** 270%-kal, a **szilva** 172%-kal, a **meggy** 65%-kal, a **körte** 44%-kal, az **őszibarack** 38%-kal, a **kajszi** 17%-kal). Kivételt jelentett a **málna** (-11%) és a **cseresznye** (-23%), amelyek ipari célú felvásárlása a friss-piaci kereslet növekedésével visszaszorult (31. ábra).

31. ábra

A gyümölcsfélék termelői mérlege

Forrás: AKI PÁIR, AKI Statisztikai Osztály, KSH

A frissgyümölcs **külkereskedelmi egyenleg** déligyümölcs-behozattal együtt negatív, ugyanakkor 2008. első tíz hónapjában az egyenleg javult, a behozatal csökkenése és a kivitel növekedése következtében (22. melléklet). Az összes frissgyümölcs-kivitel felét adó három legjelentősebb gyümölcs – a **meggy**, az **alma**, és a **szilva** – mindegyike esetében nőtt a kivitel. Ezek mellett a **kajszi**, a **cseresznye** kivitele is nőtt, ugyanakkor a negatív külkereskedelmi szaldójú **őszibaracké** és **körtéé** csökkent. A kedvezőbb frissgyümölcs-kivitelt 2008-ban elősegítette, hogy néhány harmadik országban (pl. Törökország és Szerbia) a cseresznye-, málna- és meggytermés kedvezőtlenül alakult.

9.2.3. A piaci árak tendenciája

A gyümölcsfélék termelői árindexe 2008-ban az AKI PÁIR becslése szerint 28%-kal csökkent (23. melléklet). Az árindex számítása során a vizsgálatba vont gyümölcsfélék Budapesti Nagybani Piacon mért termelői árainak 2008. évi változását, valamint a 2007. évi termelésben való súlyarányukat vettük figyelembe. (A 2007. évi termelési részarányok figyelembe vételével az alma az árindex számítása során lényegesen kisebb hangsúlyt kapott a ténylegesnél.) A KSH termelői

árindexe 2008 első tizenegy hónapjában 25%-kal csökkent. Az AKI PÁIR által becsült, valamint a KSH 2008 első tizenegy hónapjára vonatkozó termelői árindex csaknem azonos változást mutat. A két indexszámítás módszerében meglévő különbség a 2008. évi termelői árindexekben nem mutatkozik meg, mert egyrészt a gyümölcsfélék teljes felvásárlásban 2008-ban minimálisra zsugorodott a tárolásiak felvásárlása (80%-kal csökkent a 2007. évihez képest), másrészt a gyümölcsfélék teljes felvásárlásának mintegy 70-80%-át kitevő ipari felvásárlás árváltozásának iránya és mértéke a piaci árváltozással megegyező.

A gyümölcsféléken belül legnagyobb súlyarányval rendelkező **alma** termelői ára a tárolási időszakban 65%-kal volt magasabb 2007 azonos időszakához képest. A 2007. évi harmadára csökkent almatermés magas termelői árat eredményezett, amit még a belföldi termék hiánya miatt főleg a tárolási időszakban beáramló külpiai termékek magas ára is tetézett. A belföldi alma termelői ára az utóbbi években évről-évre emelkedett, de a 2008. évi friss alma megjelenéstől csökkent. Az étkezési alma termelői ára átlagosan 2008-ban 44%-kal volt alacsonyabb az elmúlt év azonos időszakához képest (30. ábra).

A nyári idényű gyümölcsök többségénél az elemzés évében a belföldi termésmennyiségek növekedése ellenére nőtt a termelői ár, amit elsősorban a belföldi termékek kedvező külpiai elhelyezése tett elérhetővé (pl. **kajszi**, **cseresznye**). A bogyósok termelői árának növekedése a hazai termék iránti nagyobb kereslettel magyarázható. A **szamóca** termelői ára 48%-kal, a **cseresznye** 26%-kal, a **málna** 19%-kal, a **kajszibarack** 2,4%-kal emelkedett. Ezzel szemben az **őszibarack** 24%-kal, a **meggy** 17,5%-kal csökkent (30. ábra). A hazai **őszibarack**termés döntő hányada belföldi értékesítésre kerül. A nagyobb termés – a hazai exportpiacok hiányában – sem párosult a kivitel növekedésével, hanem 13%-kal csökkent, ami hozzájárult a termelői ár eséséhez. A **meggy** piaca a több év átlagában is rekordnak számító hazai termés, valamint annak csak felét felszívó hazai és külpiai kereslet következtében gyakorlatilag összeomlott. Az ipari felvásárlási ár a harmadára, az önköltségi ár alá csökkent, az ipari célú felvásárlás 60%-kal nőtt. A piaci anomália kialakulásának kedvezett, hogy az idei termés nagy aránya az ipari feldolgozás igényeinek felelt meg, ugyanakkor a feldolgozó kapacitás, egy felszámolásra kerülő üzem következtében csökkent. A frissmeggy-kivitel idén kétszeresére nőtt, de a KSH adatai szerint a tovább feldolgozásra alkalmas meggy (alapanyag) kivitele csökkent. A 2008. évi meggyexport nem volt elegendő a hazai többletermés (elsősorban ipari feldolgozásra alkalmas alapanyag) levezetésére.

A 2008. évi zöldség- és gyümölcstermelés a PÁIR becslése szerint nőtt, amelynek következtében mindkét ágazatban ismét az elmúlt évek átlagához közelítő termékek várhatóak. A zöldségfélék termésmennyisége kisebb mértékben nőtt, de a gyümölcsféléké a 2007. évi mélypontról jelentősen emelkedett az átlagos szintre. A termelői árak a zöldségféléknél kisebb mértékben estek vissza, mert a kínálati oldal bővülését (hazai zöldségtermés növekedése és az import enyhe csökkenése) a bel- és külpiai kereslet növekedése (belpiaci értékesítés és az export) nem teljes mértékben követte. Ugyanakkor a gyümölcsfélék esetében a hazai termékek növekedése jelentős áreséssel és a korábbi évek átlagos árszintjéhez való visszatéréssel járt együtt. A kínálat változása elsősorban az összes gyümölcstermelés még ma is több mint felét jelentő alma esetében volt kiugró. A frissgyümölcs negatív szaldójú egyenlege (déli gyümölccsel együtt) 2008-ban javult (50%-kal), mert a 2007. évi gyenge termékek hatására a déli gyümölcsök behozatala ugyan nőtt főleg a tárolási időszakban, azonban ezt ellensúlyozta a hazai gyümölcsfélék növekvő külpiai elhelyezése és csökkenő behozatala.

10. Szőlő és bor

10.1. Világ- és európai piaci tendenciák

A szőlőterületek a 2007/2008-as gazdasági évben a FAO becslése alapján csökkentek az EU-27-ben. Az USA-ban és a föld déli féltekén pedig lassult a földterületek növekedése. Argentínában szünetel a szőlőterületek bővítése, és Chilében is „csak” 2-3000 ha-ral nőtt a mintegy 200 ezer ha-ra tehető szőlőterület. A becsült adatok szerint a déli féltekén is csak nagyon szerény területnövekedés várható, ami persze nem azt jelenti, hogy a bortermelés hosszabb időre stagnálni fog, mert egyes térségekben elsősorban Óceániában jelentős a jelenleg még nem produktív szőlőterületek aránya.

A világ bortermelése 2008-ban a FAO előrejelzése szerint 260,4-273,4 millió hl, ami 2007-hez képest nem jelent nagy változást (2007-ben 266,1 millió hl, 2008-ban 266,9 millió hl). A világ bortermelésének csaknem 60%-át adó EU-27 bortermelése összességében több mint 1 millió hl-rel esett vissza. Az EU Bizottság, valamint a szakmai szervezetek becsült adatai alapján a bortermelés csökkenése Ausztriában (-9%), Franciaországban (-6%), Portugáliában (-11%), és Cipruson (-23%) volt a legerőteljesebb. A növekedés tekintetében Románia (19%), Görögország (7%) és Magyarország (7%) említethetőek meg. Az Unión kívül jelentősebb bortermelő régiók (Argentína, Chile, Dél-Afrika, Ausztrália, Új-Zéland és Brazília) bortermelése együttesen 70,7-71,2 millió hl-re tehető. A 2007. évi alacsony termelésű évhez képest a javulás 2008-ban mintegy 5%-os, így ezekben a térségekben a bortermelés csökkenése megállt.

A 2008. évi borfogyasztás a FAO becslése alapján 243,5 millió hl körül alakul, 1%-kal magasabban az előző évihez képest. Mivel a világtermelés nem változik, viszont a fogyasztás várhatóan nő, a készletek növekedése is szerényebb mértékű lesz az elmúlt évekéhez képest.

10.2. Hazai piaci tendenciák

10.2.1. Kínálat

A 2008/2009-es gazdasági év hazai bortermelése 3,5 millió hl-re várható az EU Bizottság szerint, ami 9%-kal magasabb a 2007. évi termeléshez képest, de a 2003-2008-as évek 3,7 millió hl átlagának csak 93%-a. A becslések szerint nem változott a fogyasztás, leparlásra az előző évinek háromszorosa került.

2008. I-X. hónapban 13%-kal csökkent a borbehozatal (volumenben) Magyarországon az előző év azonos időszakához képest (24. melléklet). Az összes bor importjának 29%-a **palackos**, a többi **lédig** kiszerelésű. Ez az arány az előző évben 23- és 77% volt, tehát a vizsgálat évében az import eltolódott a palackos borok felé. (A **lédig bor importja** 20%-kal csökkent, a **palackosoké** 10%-kal nőtt a vizsgált időszakban.) Az import értékben 3%-kal nőtt, ami a drágább palackos borok importjának növekedésével és az olcsóbb lédig borok behozatalának csökkenésével függ össze.

10.2.2. Bel- és külpiaci értékesítés

A PÁIR megfigyelési körébe csak az összes bortermelésnek mintegy 50-60%-át kitevő **asztali** és **tájborok** értékesítésének és árának figyelése tartozik, a minőségi borok piaci folyamatainak alakulásáról nincsenek információink (kivéve külpiaci értékesítés).

Az asztali és tájborok belföldi értékesítése az előző évekhez képest tovább csökkent hazánkban, a tavalyi évhez képest 6%-kal, 2006-hoz viszonyítva 15%-kal kevesebb bort adtunk el (25. melléklet). A belföldi asztali- és tájbor-értékesítés nagyobb hányadát, 63,6%-át a fehérbor teszi ki, ami a 2007. évi arányhoz képest másfél százalékponttal kevesebb. A **vörös-** és **fehérbor** értékesítése egyaránt csökkent 2008-ban, a vörösboré mindössze 1%-kal, a fehérboroké 11%-kal. A fehérborok értékesítésén belül a tájborok forgalma esett vissza nagyobb mértékben az asztali borokéval összehasonlítva 18-, illetve 6%-kal. A borfélék közül 2008-ban egyedül a vörös és rozé asztali borok értékesítése nőtt (14%-kal).

Az asztali és minőségi borok **exportja** (volumenben) 4%-kal, tehát kisebb mértékben csökkent, mint az említett borok importja 2008. I-X. hónapjában az előző évhez képest (25. melléklet). Az exportra került 504 ezer hl bor 48%-a palackos-, 52%-a lédig kiszerelésű. A magasabb értékű **palackos borok** aránya a kivitelben belül romlott 2008. I-X. hónapjában, vagyis a 2007-es évvel ellentétben most a lédig kiszerelésű borokból értékesítettek többet a külpiacon. A **lédig borok** exportján belül mind az asztali, mind a minőségi borok kivitt mennyisége nőtt 6, illetve 67%-kal. A borfélék közül lédig asztali fehérborokat adtak el legnagyobb mennyiségben a külpiacon (az összes kivitelnek mintegy 40%-át), de a lédig minőségi fehér- és vörösborok exportja is jelentősen 76 és 35%-kal emelkedett. Az exporttal elérhető árbevétel több mint 2%-kal nőtt. A külpiacon 2008-ban egyértelműen a fehérborok voltak a keresettebbek, főleg ezzel magyarázható az is, hogy a belpiaci értékesítésen belül viszont arányuk csökkent.

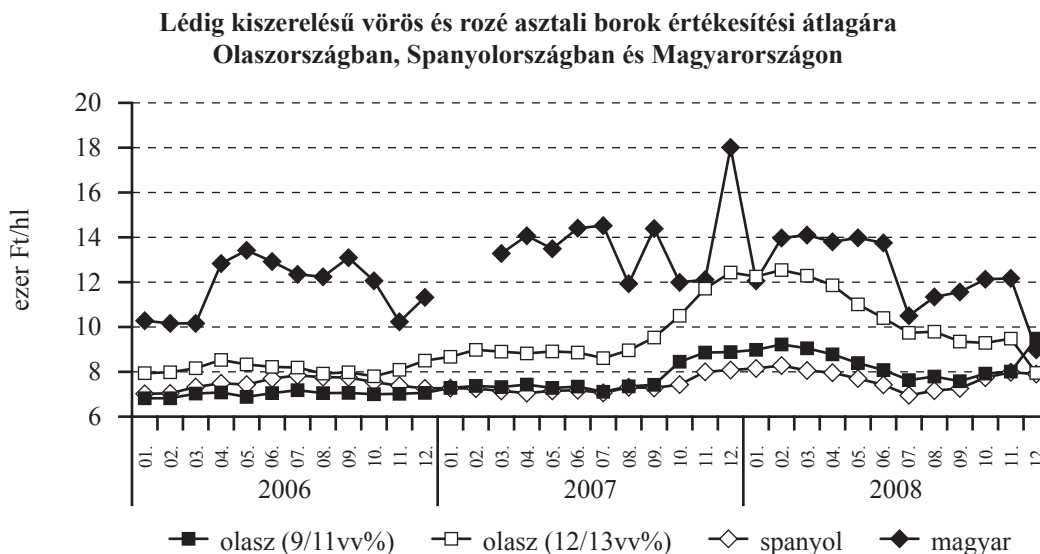
Az exporton belül a lédig borok kivitelének 10%-os növekedésével az export csökkenésének üteme az előző évben tapasztaltnál képest mérséklődött, sőt értékben még szerényen emelkedett is (26. melléklet). Ugyanakkor az import volumene visszaesett csaknem 13%-kal, de az import szerkezetének változása miatt (drágább kiszerelésű borok) az import értékben 3%-kal nőtt. A bor külkereskedelmének **egyenlege volumenben kifejezve mintegy 1%-kal javult, értékben** azonban a kivitt és behozott borok cserearányának romlása következtében **3%-kal csökkent**.

10.3. A piaci árak tendenciája

Az EU Bizottság közlése alapján a jelentősebb uniós bortermelő országok árgörbéje ismert. A lédig kiszerelésű vörös és rozé asztali borok hazai ára az elmúlt három évben jelentősen meghaladta az összehasonlításban szereplő olasz és spanyol borokét, és csak 2008 decemberében közeledett a többi ország árához (32. ábra).

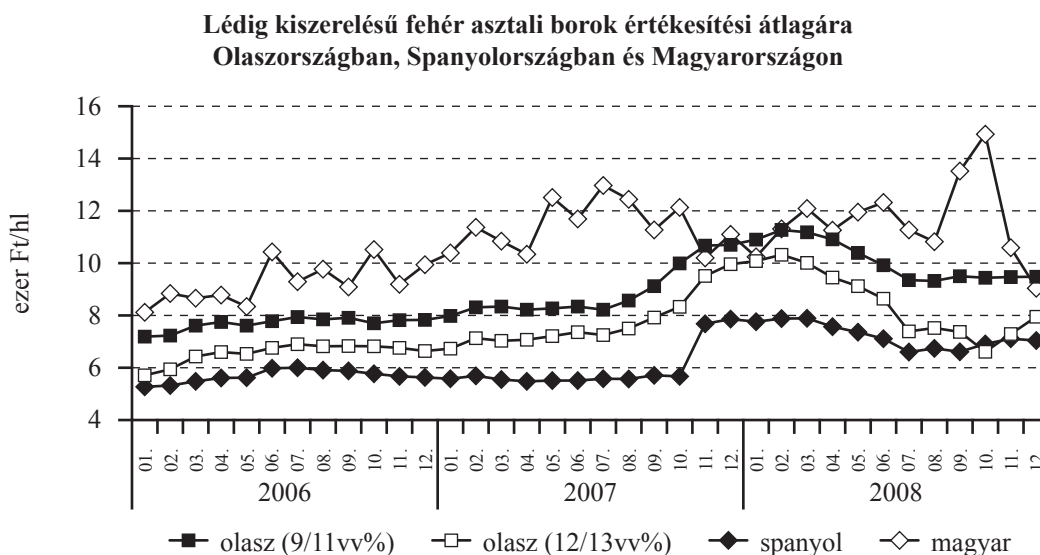
A lédig kiszerelésű fehér asztali borok hazai ára versenyképesebb az európai piacon a lédig asztali vörös borok árához képest. A lédig kiszerelésű fehér asztali borokból a belpiacon kialakult hiányt 2008 közepén jelzi az októberi árcsúcs. A hazai ár csak a betakarítás után illetve az év végi szezonális hatására csökkent a 2006. évi árak szintjére. A csak hazai piacra jellemző anomáliára utal az is, hogy 2008 őszén, az összehasonlításban szereplő árak közül az árcsúcsot csak a hazai ár írja le.

32. ábra

Forrás: AKI PÁIR, ISMEA, MAPA

33. ábra

Forrás: AKI PÁIR, ISMEA, MAPA

Az asztali borok árindexe az EU-27 tagállamban 2,7%-kal csökkent 2008-ban, annak ellenére, hogy a bortermelés is alacsonyabb lett az előző évhez képest. Az asztali és tájbor hazai ára 6%-kal nőtt 2008. év átlagában. Ezen belül a fehérboroké jobban (5,6%-kal), a nagyobb külpiaci kereslet miatt, a vörösboroké pedig több mint 1%-kal nőtt. A fehérborok közül a drágább tájborok ára emelkedett jobban, csaknem 9%-kal, a vörös borok közül viszont az asztali boroknál érték el nagyobb áremelkedést (14%-os).

Források és rövidítések jegyzéke

AKI	Agrárgazdasági Kutató Intézet
BÉT	Budapesti Értéktőzsde
CLAL	Consultancy and Market Research Food and Dairy (Élelmiszer- és Tejipari Tanácsadó és Piackutató cég, Olaszország) www.clal.it
EU	European Union (Európai Unió)
FAO	Food and Agriculture Organisation (Az ENSZ Élelmészeti és Mezőgazdasági Szervezete)
FÁK	Független Államok Közössége
FEFAC	European Feed Manufacturers' Federation (Európai Takarmánygyártók Szövetsége) www.fefac.org
FVM	Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium
HGCA	The Home Grown Cereals Authority (Hazai Termesztésű Gabonafélék Hivatala) www.hgca.com
HNT	Hegyközségek Nemzeti Tanácsa
ISMEA	Istituto di Servizi per il Mercato Agricolo Alimentare (Piackutatói és Piactájékoztatói Intézet) www.ismea.it
KSH	Központi Statisztikai Hivatal
LTO Nederland	Land-en Tuinbouworganisatie Nederland (Holland Mezőgazdasági és Kertészeti Szervezet) www.lto.nl
MAPA	Ministère de l'Agriculture, de la Pêche et de l'Alimentation (Mezőgazdasági, Halászati és Élelmészeti Minisztérium) www.mapa.es
MDC Datum	Datum is the market information service of the Milk Development Council (A Tej Tanács Piaci Információs Szolgálat) www.mdcdatum.org.uk
OECD	Organization for Economic Co-operation and Development (Nemzetközi Együttműködési és Gazdaságfejlesztési Szervezet)
PÁIR	Piaci Árinformációs Rendszer
USDA ERS	United States Department of Agriculture Economic Research Service (Amerikai Egyesült Államok Mezőgazdasági Minisztériuma Közgazdasági Kutató Szolgálat) www.ers.usda.gov

WTO	World Trade Organization <i>(Világkereskedelmi Szervezet)</i>
ZMP	Zentrale Markt- und Preisberichtsstelle für Erzeugnisse der Land-, Forst- und Ernährungswirtschaft GmbH, <i>(Mezőgazdasági, Erdészeti és Élelmiszer-gazdasági termékek Központi Piac és Árfigyelő Szolgálat)</i>

MELLÉKLETEK

Mellékletek jegyzéke

1. melléklet: A főbb szakágazatok termelési és értékesítési volumenváltozása	67
2. melléklet: A gabonafélék külkereskedelmi forgalma.....	68
3. melléklet: A gabonafélék és malomipari termékek.....	69
4. melléklet: Az olajnövények és termékeik külkereskedelmi forgalma	70
5. melléklet: A napraforgó- és repcemag, a finomított napraforgóolaj és -dara értékesített mennyisége.....	71
6. melléklet: A napraforgó- és repcemag termelői ára, a finomított napraforgóolaj és -dara feldolgozói értékesítési ára	71
7. melléklet: A cukorrépa és termékei külkereskedelmi forgalma	72
8. melléklet: Az élő állat és hús külkereskedelmi forgalma (sertés, szarvasmarhafélék, bárány)	73
9. melléklet: A vágósertés termelői ára	74
10. melléklet: A nyers húsok feldolgozói értékesítési ára.....	75
11. melléklet: A baromfifélék külkereskedelmi forgalma.....	76
12. melléklet: A vágóbaromfi-félék és az étkezési tojás csomagolóhelyi termelői ára.....	77
13. melléklet: A baromfihúsok feldolgozói értékesítési ára	77
14. melléklet: A vágómarha és a vágóbárány termelői ára	78
15. melléklet: A tejtermékek külkereskedelmi forgalma	79
16. melléklet: A nyers tehéntej termelői ára.....	80
17. melléklet: A feldolgozott tej és a főbb tejtermékek feldolgozói értékesítési ára	80
18. melléklet: A felvásárolt zöldségfajok.....	81
19. melléklet: Frisszöldség-külkereskedelem	82
20. melléklet: A vizsgálatba vont zöldségfajok 2008. évi termelői árváltozása a Budapesti Nagyban Piacon.....	83
21. melléklet: A felvásárolt gyümölcsfajok	84
22. melléklet: Frissgyümölcs-külkereskedelem.....	85
23. melléklet: A vizsgálatba vont gyümölcsfajok 2008. évi termelői árváltozása a Budapesti Nagyban Piacon.....	86
24. melléklet: A Magyarország borimportja	87
25. melléklet: A belföldön termelt borok feldolgozói értékesítési ára	88
26. melléklet: Magyarország borexportja	89
27. melléklet: A főbb élelmiszerek fogyasztói ára	90

**A főbb szakágazatok termelési és értékesítési volumenváltozása
2000 = 100**

Ágazat megnevezése	Megnevezés	2006	2007	2008
Húsfeldolgozás és -tartósítás	Bruttó termelés	73,61	57,86	49,58
	Belföldi értékesítés	79,46	56,26	46,80
Baromfihús feldolgozása, tartósítása	Bruttó termelés	95,73	78,79	70,59
	Belföldi értékesítés	108,77	90,28	85,04
Tejfeldolgozás	Bruttó termelés	87,53	83,67	78,64
	Belföldi értékesítés	86,83	80,58	76,07
Malomipari termékek gyártása	Bruttó termelés	47,87	48,11	41,19
	Belföldi értékesítés	50,64	48,71	40,91

Forrás: KSH

A gabonafélék külkereskedelmi forgalma

Termék	Export értéke			Import értéke		
	2007. I-X.	2008. I-X.	2007. I-X. =100	2007. I-X.	2008. I-X.	2007. I-X. =100
	milliárd Ft	milliárd Ft		milliárd Ft	Milliárd Ft	
10019099 Búza, nem vető	55,28	81,15	146,80	3,16	0,61	19,25
10059000 Kukorica, nem vető	165,48	111,46	67,36	1,16	1,03	88,16
10030090 Árpa, nem vető	13,85	17,86	129,02	2,10	2,84	135,30
Összesen	234,61	210,47	89,71	6,42	4,48	69,78

Termék	Export mennyisége			Import mennyisége		
	2007. I-X.	2008. I-X.	2007. I-X. =100	2007. I-X.	2008. I-X.	2007. I-X. =100
	ezer tonna	ezer tonna		ezer tonna	ezer tonna	
10019099 Búza, nem vető	1 257,16	1 460,03	116,14	66,76	11,53	17,27
10059000 Kukorica, nem vető	4 694,26	2 315,42	49,32	30,84	20,25	65,66
10030090 Árpa, nem vető	323,60	413,53	127,79	32,77	35,75	109,08

Forrás: KSH

A gabonafélék és malomipari termékek

Termék	Mértékegység	2008		
		Ár	2006 = 100	2007 = 100
Étkezési búza	Termelői ár Ft/ tonna	42 430,78	157,10	97,02
Takarmánybúza	Termelői ár Ft/tonna	31 026,18	128,03	76,34
Takarmánykukorica	Termelői ár Ft/tonna	27 230,45	103,77	61,39
Takarmányárpa	Termelői ár Ft/tonna	33 425,26	143,52	97,82
Finomliszt BL 55	Feldolgozói értékesítési ár Ft/kg	80,34	169,78	124,46
Rétesliszt BFF 55	Feldolgozói értékesítési ár Ft/kg	88,99	162,36	119,93
Fehér kenyérliszt BL 80	Feldolgozói értékesítési ár Ft/kg	76,31	175,47	125,47
Tésztaipari liszt	Feldolgozói értékesítési ár Ft/kg	80,87	163,01	121,28
Étkezési búzadara AD	Feldolgozói értékesítési ár Ft/kg	97,11	160,83	125,94

Forrás: AKI PÁIR

Az olajnövények és termékeik külkereskedelmi forgalma

Termék	Export értéke			Import értéke		
	2007. I-X.	2008. I-X.	2007. I-X. =100	2007. I-X.	2008. I-X.	2007. I-X. =100
	milliárd Ft	milliárd Ft		milliárd Ft	Milliárd Ft	
1206 Napraforgómag	27,04	34,38	127,14	4,02	3,15	78,24
1512 Napraforgóolaj	23,86	36,53	153,13	4,91	3,95	80,42
1205 Repcemag	25,52	40,82	159,95	2,00	6,88	344,00
1514 Repceolaj	0,03	4,15	1 3833,33	1,17	7,69	657,26
2304 Szójaliszt	1,71	2,53	147,95	40,81	55,26	135,41
Összesen	78,16	118,41	151,50	52,91	76,13	143,89

Termék	Export mennyisége			Import mennyisége		
	2007. I-X.	2008. I-X.	2007. I-X. =100	2007. I-X.	2008. I-X.	2007. I-X. =100
	ezer tonna	ezer tonna		ezer tonna	ezer tonna	
1206 Napraforgómag	348,19	292,96	84,14	21,53	15,11	70,20
1512 Napraforgóolaj	139,05	121,78	87,58	29,68	15,10	50,88
1205 Repcemag	357,38	417,87	116,93	19,68	63,70	323,68
1514 Repceolaj	0,04	17,55	43 875,00	6,62	29,96	452,57
2304 Szójaliszt	26,92	30,09	111,78	689,66	688,77	99,87

Forrás: KSH

5. melléklet

**A napraforgó- és repcemag, a finomított napraforgóolaj
és -dara értékesített mennyisége**

Termék	2008		
	Tonna	2006 = 100	2007 = 100
Ipari napraforgómag	1 030 140	93,01	105,75
Ömlesztett nyers napraforgóolaj	5 410	143,6	111,27
Palackozott finomított napraforgóolaj	104 954	89,47	83,25
Napraforgódara	173 489	87,37	81,39
Repcemag	514 453	307,22	152,72

Forrás: AKI PÁIR

6. melléklet

**A napraforgó- és repcemag termelői ára, a finomított napraforgóolaj
és -dara feldolgozói értékesítési ára**

Termék	2008		
	Ft/t	2006 = 100	2007 = 100
Ipari napraforgómag	79 173,22	145,86	88,43
Repcemag	102 692,81	177,99	166,28
Ömlesztett nyers napraforgóolaj	289 734,76	199,34	186,81
Palackozott finomított napraforgóolaj	360 855,72	182,31	159,17
Napraforgódara	40 977,46	188,93	159,23

Forrás: AKI PÁIR

A cukorrépa és termékei külkereskedelmi forgalma

Termék	Export értéke			Import értéke		
	2007. I-X.	2008. I-X.	2007. I-X. =100	2007. I-X.	2008. I-X.	2007. I-X. =100
	milliárd Ft	milliárd Ft		milliárd Ft	milliárd Ft	
121291 Cukorrépa	0,26	0,54	207,69	0,00	0,70	0,00
1701 Cukor	17,89	16,99	94,97	8,10	18,06	222,96
1702 Izoglükóz	12,17	15,23	125,14	2,22	2,31	104,05
1703 Melasz	0,00	0,08	0,00	1,91	2,12	110,99
Összesen	30,32	32,84	108,31	12,23	23,19	189,62

Termék	Export mennyisége			Import mennyisége		
	2007. I-X.	2008. I-X.	2007. I-X. =100	2007. I-X.	2008. I-X.	2007. I-X. =100
	ezer tonna	ezer tonna		ezer tonna	ezer tonna	
121291 Cukorrépa	32,91	61,86	187,97	0,00	1,14	0,00
1701 Cukor	129,64	131,93	101,76	49,85	130,58	261,95
1702 Izoglükóz	118,33	159,64	134,91	12,33	8,76	71,05
1703 Melasz	0,00	2,62	0,00	85,35	77,23	90,49

Forrás: KSH

**Az élő állat és hús külkereskedelmi forgalma
(sertés, szarvasmarhafélék, bárány)**

Termék	Export értéke			Import értéke		
	2007. I-X.	2008. I-X.	2007. I-X. =100	2007. I-X.	2008. I-X.	2007. I-X. =100
	milliárd Ft	milliárd Ft		milliárd Ft	milliárd Ft	
0103 Élő sertés	4,84	9,21	190,29	15,19	16,47	108,43
0203 Sertéshús	44,91	50,49	112,42	23,11	31,65	136,95
0102 Élő szarvasmarhafélék	13,40	16,07	119,93	5,05	3,84	76,04
Marhahús*	5,54	9,51	171,66	5,30	6,78	127,92
Összesen	76,23	85,28	111,87	49,51	58,74	118,64

Termék	Export mennyisége			Import mennyisége		
	2007. I-X.	2008. I-X.	2007. I-X. =100	2007. I-X.	2008. I-X.	2007. I-X. =100
	ezer tonna	ezer tonna		ezer tonna	ezer tonna	
0103 Élő sertés	13,81	24,23	175,45	56,23	57,23	101,78
0203 Sertéshús	77,95	86,92	111,51	58,49	72,33	123,66
0102 Élő szarvasmarhafélék	25,08	27,82	110,93	9,94	6,83	68,71
Marhahús*	9,22	13,97	151,52	7,94	9,47	119,27

* 0201 Szarvasmarhafélék húsa frissen vagy hűtve, 0202 Szarvasmarhafélék húsa fagyaszttva

Forrás: KSH

A vágósertés termelői ára

Minőségi osztály	2008		
	Ft/kg hasított meleg súly	2006 = 100	2007 = 100
S	385,11	106,61	117,92
E	376,07	103,88	116,78
U	361,16	102,76	116,40
R	346,42	102,30	117,84
O	309,58	98,69	115,21
P	297,39	99,46	116,00
Nem minősített	358,28	116,50	121,04
M1	324,85	106,77	122,53
Vágósertés összesen	368,53	104,44	117,49

Forrás: AKI PÁIR

A nyers húsok feldolgozói értékesítési ára

Termék	2008		
	Ft/kg	2006 = 100	2007 = 100
Csontos marhahús frissen, félben	730,06	100,83	102,45
Csontos marhahús frissen, negyedben, eleje	684,55	112,44	104,14
Csontos marhahús frissen, negyedben, hátulja	804,73	101,52	101,30
Csontos sertéshús, lehúzott, félben	638,48	104,57	113,06
Szalonnás és bőrös sertéshús, félben	498,32	98,96	114,30
Sertés karaj, csonttal, szűzpecsenye nélkül	858,10	106,39	104,06
Sertés comb, csont nélkül	767,77	99,66	107,57
Sertés tarja, csonttal	693,08	100,54	108,54
Darabolt sertéshús (karaj, tarja, comb)	–	100,18*	107,22*

* Fisher index.

Forrás: AKI PÁIR

A baromfifélék külkereskedelmi forgalma

Termék	Export értéke			Import értéke		
	2007. I-X.	2008. I-X.	2007. I-X. =100	2007. I-X.	2008. I-X.	2007. I-X. =100
	milliárd Ft	milliárd Ft		milliárd Ft	milliárd Ft	
Tyúkfélék nem darabolva*	0,80	1,84	229,53	1,08	0,60	56,30
Tyúkfélék darabolva**	9,43	13,7	145,28	4,34	7,18	165,39
Pulyka, nem darabolva***	0,02	0,19	950,00	0,01	0,01	100,00
Pulykadarabok ****	22,36	22,15	99,06	2,83	1,76	62,19
Összesen (víziszárnyassal együtt)	65,67	73,28	111,59	9,93	11,32	114,00

Termék	Export mennyisége			Import mennyisége		
	2007. I-X.	2008. I-X.	2007. I-X. =100	2007. I-X.	2008. I-X.	2007. I-X. =100
	ezer tonna	ezer tonna		ezer tonna	Ezer tonna	
Tyúkfélék nem darabolva*	2,29	5,84	255,02	3,31	1,55	46,83
Tyúkfélék darabolva**	21,41	33,99	158,76	21,51	29,67	137,94
Pulyka, nem darabolva***	0,04	0,35	875,00	0,01	0,01	100,00
Pulykadarabok ****	28,01	29,05	103,71	6,57	6,66	101,37

* 020711 Tyúkfélék nem darabolva, frissen vagy hűtve, 020712 Tyúkfélék nem darabolva, fagyasztva.

** 020713 Tyúkfélék darabolva, frissen vagy hűtve, 020714 Tyúkfélék darabolva, fagyasztva.

*** 020724 Pulyka, nem darabolva, frissen vagy hűtve, 020725 Pulyka, nem darabolva, fagyasztva.

**** 020726 Pulykadarabok frissen vagy hűtve, 020727 Pulykadarabok fagyasztva.

Forrás: KSH

12. melléklet

A vágóbaromfi-félék és az étkezési tojás csomagolóhelyi termelői ára

Ft/kg

Termék	Mérték- egység	2008		
		Ár	2006 = 100	2007 = 100
Vágócsirke	Ft/kg	230,34	136,34	117,18
Vágópulyka	Ft/kg	322,82	133,95	120,49
Vágóliba	Ft/kg	533,30	134,87	116,02
Vágókacsa	Ft/kg	274,83	136,38	122,47
Étkezési tojás	Ft/db	17,02	117,30	107,52

Forrás: AKI PÁIR

13. melléklet

A baromfihúsok feldolgozói értékesítési ára

Ft/kg

Termék	2008		
	Ft/kg	2006 = 100	2007 = 100
Friss csirke egészben 70%-os	486,79	131,48	114,33
Friss csirke egészben 65%-os	500,86	129,06	111,01
Friss csirkecomb, csontos	493,98	128,15	112,17
Friss csirkemell	979,20	123,98	110,19
Fagyasztott csirke egészben 65%-os	442,70	113,57	116,75
Friss csirkehús összesen	–	126,79*	110,40*
Friss pulykacomb alsó, csontos	289,26	119,25	110,31
Friss pulykacomb felső, csontos	608,19	118,78	104,18
Friss pulykamell filé	1 053,52	120,70	100,07
Friss pulykahús összesen	–	120,47*	100,84*

* Fisher index.

Forrás: AKI PÁIR

A vágómarha és a vágóbárány termelői ára

Megnevezés	Minőségi osztály	Mértékegység	2008		
			Ár	2006 = 100	2007 = 100
Fiatal bika	E-P	Ft/kg hasított meleg súly	620,02	99,40	106,74
Vágótehén	E-P	Ft/kg hasított meleg súly	450,87	103,71	105,75
Vágóüsző	E-P	Ft/kg hasított meleg súly	483,00	98,03	101,66
Vágómarha összesen	E-P	Ft/kg hasított meleg súly	488,37	106,28	104,42
Vágóbárány	13-35 kg élősúly	Ft/kg élősúly	622,33	94,73	102,25

Forrás: AKI PÁIR

A tejtermékek külkereskedelmi forgalma

Termék	Export értéke			Import értéke		
	2007. I-X.	2008. I-X.	2007. I-X. =100	2007. I-X.	2008. I-X.	2007. I-X. =100
	milliárd Ft	milliárd Ft		milliárd Ft	milliárd Ft	
0401 Tej és tejszín sűrités, édesítés nélkül	17,07	20,64	120,91	12,53	11,55	92,18
0402 Tej és tejszín sűritve, édesítve	1,53	0,38	24,84	3,40	3,18	93,53
0403 Tejföl, joghurt, kefir	2,55	2,68	105,10	6,73	7,31	108,62
0404 Tejsavó	4,10	2,64	64,39	1,56	1,45	92,95
0405 Vaj és vajkrém	1,01	0,70	69,31	3,54	2,80	79,10
0406 Sajt és túró	6,80	7,89	116,03	24,90	25,14	100,96
Összesen	33,06	34,93	105,66	52,66	51,43	97,66

Termék	Export mennyisége			Import mennyisége		
	2007. I-X.	2008. I-X.	2007. I-X. =100	2007. I-X.	2008. I-X.	2007. I-X. =100
	ezer tonna	ezer tonna		ezer tonna	ezer tonna	
0401 Tej és tejszín sűrités, édesítés nélkül	234,43	261,21	111,42	100,66	84,59	84,04
0402 Tej és tejszín sűritve, édesítve	2,61	1,27	48,66	5,87	6,28	106,98
0403 Tejföl, joghurt, kefir	16,89	16,55	97,99	28,93	27,76	95,96
0404 Tejsavó	33,99	26,22	77,14	7,95	9,48	119,25
0405 Vaj és vajkrém	1,73	1,17	67,63	4,65	3,74	80,43
0406 Sajt és túró	9,76	9,02	92,42	32,81	28,74	87,59

Forrás: KSH

A nyers tehéntej termelői ára

Termék	2008		
	Ft/kg	2006 = 100	2007 = 100
Alapár	79,60	127,79	112,97
Átlagár	81,01	129,93	114,58

Forrás: AKI PÁIR

A feldolgozott tej és a főbb tejtermékek feldolgozói értékesítési ára

Termék	2008		
	Ár	2006 = 100	2007 = 100
2,8% zsírtartalmú 1 l-es polytej	129,10	121,68	115,49
2,8% zsírtartalmú 1 l-es dobozos tej	144,71	126,65	115,19
2,8% zsírtartalmú 1 l-es dobozos tartós tej	141,12	119,36	108,80
Adagolt vaj, 1 kg	1 082,55	114,10	107,41
Vajkrém natúr, 1 kg	739,28	119,51	105,17
Tehéntúró, 1 kg	650,57	119,02	110,76
Tejföl, 1 kg	337,22	115,05	106,75
Joghurt gyümölcsös, 1 kg	358,82	114,01	100,81
Kefír, 1 kg	287,03	119,27	109,75
Érlelt félkemény sajt, 1 kg	1 029,85	117,10	104,66
Ömlesztett sajt, 1 kg	1 111,27	114,39	112,37
Tejtermékek összesen	–	118,16*	108,79*

* Fisher index.

Forrás: AKI PÁIR

A felvásárolt zöldségfajok

	2006				2007				2008	2008. I-X.			
	Teljes felvásárlás		Ipari felvásárlás		Teljes felvásárlás		Ipari felvásárlás		Összes termés* 1000 t	Teljes felvásárlás 1000 t	Összes termés* 1000 t	Ipari felvásárlás 1000 t	Ipari felvásárlás 1000 t
	Összes termés 1000 t	1000 t	Összes termés- ből %	Ár Ft/kg	Összes termés 1000 t	1000 t	Összes termés- ből %	Ár Ft/kg					
Csemegekukorica	513,32	330,18	64,10	22,92	535,20	408,69	76,17	24,11	480,00	421,39	421,36	87,78	33,46
Fejes káposzta	77,78	14,77	4,50	42,75	73,01	15,74	7,15	40,80	85,00	10,93	2,27	2,67	45,13
Görögdinnye	165,27	54,50	-	-	163,82	71,45	-	-	210,00	81,67	-	-	-
Paradicsom	204,55	83,53	32,50	13,41	227,63	153,20	60,30	11,62	240,00	77,19	62,16	25,90	19,54
Zöldpaprika	174,50	42,34	6,25	43,83	190,77	33,16	3,05	92,44	195,00	31,49	6,63	3,40	113,61
Sárgarépa	83,80	14,31	7,93	20,74	78,29	15,12	11,80	23,36	90,00	9,09	3,24	3,60	26,70
Zöldborsó	91,61	81,89	89,37	55,97	92,77	88,14	94,68	58,59	115,00	111,16	108,17	94,06	70,90
Vöröshagyma	94,73	14,75	5,28	39,20	69,28	16,25	4,89	47,32	85,00	14,32	2,95	3,47	47,08
Uborka	70,86	27,32	21,80	78,92	51,65	29,50	36,82	85,70	45,00	24,35	20,36	45,24	97,14
Petrezselyem	46,74	3,89	0,30	57,34	40,85	4,46	0,64	65,97	50,00	3,29	0,05	0,10	102,59
Zöldbab	22,43	18,07	80,43	50,46	23,22	18,44	79,33	52,37	25,00	20,59	20,56	82,24	60,52
Paradicsompaprika	30,84	12,05	9,88	77,17	16,81	9,62	49,91	71,85	15,00	6,93	6,56	43,73	97,11
Spárgatök	12,55	2,65	1,61	26,20	11,61	1,68	6,37	33,29	12,00	5,04	4,03	33,58	21,59
Fokhagyma	7,29	2,20	0,97	213,97	5,15	2,06	19,42	250,13	6,00	1,86	0,85	14,17	230,34
Egyéb zöldség	182,96	55,95	..	..	179,67	82,51	..	..	182,70	31,88	..	..	..
Zöldség összesen	1 779,23	758,40	31,32**	57,14**	1 759,73	950,02	40,02**	65,91**	1 835,70	851,18	659,19**	35,91**	74,29**

* Becslés AKI PÁIR és Statisztikai Osztály adatai alapján.

** Egyéb zöldség nélkül.

Forrás: KSH

Frisszöldség-külkereskedelem

	Friss zöldség dinnyével					
	Termelés	Behozatal		Kivitel		Egyenleg
	1000 t	1000 t	aránya az összes termelésben %	1000 t	aránya az összes termelésben %	1000 t
2004	2 033,33	179,02	8,80	276,33	13,59	97,31
2005	1 547,42	182,42	11,78	266,62	17,22	84,20
2006	1 779,23	198,05	11,13	259,54	14,59	61,49
2007	1 759,73	199,61	11,34	286,32	16,27	86,71
2008. I-X.	1 835,70*	168,57	9,18	250,09	13,62	81,52

* Becsült adat (AKI PÁIR).

Forrás: KSH

20. melléklet

A vizsgálatba vont zöldségfajok 2008. évi termelői árváltozása a Budapesti Nagybani Piacon

Faj	Fajta/típus	Méret	Termelési mód	Kiszerelés	Termelői ár változása 2007 = 100	Árösszehasonlítás időszaka	Megjegyzés	Mennyiségi részarány az összes zöldségtermelésen belső 2007-ben %
Fejes káposzta	-	-	szabadföldi	kg	65,30	július-december	a primőr termék kifutásától	4,10
	-	-	szabadföldi	kg	81,50	július-december	a primőr termék kifutásától	4,40
Petrezselyem	-	-	szabadföldi	kg	72,00	július-december	a primőr termék kifutásától	2,30
Hagyma	vörös	-	szabadföldi	kg	63,00	június-december	a tavalyi termés visszaesésének kifutásától	3,90
Görögdinnye	-	-	szabadföldi	kg	93,20	26. hét - 41. hét	piacra lépéstől	9,30
Paradicsom	gömb	40-47 mm	szabadföldi/ termesztő-berendezés	kg	89,60	27. hét - 52. hét	az 57-67 mm-es termék megjelenésétől	12,90
		47-57 mm		kg	89,00	27. hét - 52. hét		
		57-67 mm		kg	84,60	25. hét - 41. hét	piacra lépéstől a kifutásig	
Uborka	kígyó	-	szabadföldi/ termesztő-berendezés	kg	110,50	február-december	piacra lépéstől	2,90
	berakó	-		kg	111,40	április-november	piacra lépéstől	
Paprika	zöldpaprika	30-70 mm	szabadföldi/ termesztő-berendezés	kg	108,40	május-december	db-os kiszerelés piaci kínálatból való kikerülésétől	10,80
				db	90,50	január-május	júniustól nincs a piac kínálatában	
		70 mm felett		kg	100,70	május-december	db-os kiszerelés piaci kínálatból való kikerülésétől	
				db	99,80	január-május	Júniustól nincs a piac kínálatában	
Összesen					*87,67			50,60

* 2008. évi árindex (2007. évi súlyarányokkal).

Forrás: AKI PÁIR, KSH

A felvásárolt gyümölcsfajok

	2006					2007					2008	2008. I-X.			
	Teljes felvásárlás	Ipari felvásárlás				Teljes felvásárlás	Ipari felvásárlás				Összes termés*	Teljes felvásárlás	Ipari felvásárlás		
		Összes termés	1000 t	1000 t	Ár Ft/kg		Összes termés	1000 t	1000 t	Ár Ft/kg			1000 t	Összes terméskől %	Ár Ft/kg
Alma	537,34	197,31	180,79	33,65	24,73	170,90	56,83	45,56	26,66	47,61	540,00	250,54	239,64	44,38	16,33
Meggy	60,17	27,79	24,18	40,19	100,77	42,57	33,28	29,80	70,00	188,31	80,30	56,40	49,42	61,54	66,57
Szilva	64,58	15,50	8,90	13,78	38,11	30,77	6,69	4,00	13,00	61,10	72,00	19,70	10,92	15,17	42,07
Őszibarack	67,55	15,94	12,59	18,64	43,37	40,82	9,36	7,99	19,57	66,34	62,00	14,16	10,95	17,66	45,91
Kajszibarack	40,28	7,72	5,18	12,86	67,41	21,73	4,07	3,56	16,38	95,55	30,00	6,96	4,14	13,80	88,80
Körte	32,83	4,66	4,43	13,49	45,58	11,79	3,40	2,70	22,90	62,30	27,00	5,29	3,91	14,48	48,23
Ribizke (piros és fekete)	10,77	1,90	1,60	14,86	-	5,19	1,26	1,06	20,42	-	9,00	3,86	3,79	42,11	-
Cseresznye	8,53	0,70	0,46	5,39	152,10	6,57	1,30	0,92	14,00	168,24	8,00	1,39	0,79	9,88	134,66
Málna	11,87	1,76	1,63	13,73	198,33	6,16	1,22	0,97	15,75	250,49	6,50	1,16	0,89	13,69	382,58
Egyéb gyümölcs	29,41	8,31	..	..	..	23,16	9,99	..	..	..	55,20	12,82	..	..	..
Gyümölcs összesen	863,33	281,59	239,76**	27,77**	83,80**	359,66	127,40	96,56**	26,85**	117,49**	890,00	372,28	324,45**	36,46**	103,14**

* Beeslés AKI PÁIR és Statisztikai Osztály adatai alapján.

** Egyéb gyümölcs nélkül.

Forrás: KSH

Frissgyümölcs-külkereskedelem

	Friss gyümölcs dinnye nélkül*					
	Termelés	Behozatal		Kivitel		Egyenleg
	1000 t	1000 t	aránya az összes termelésben %	1000 t	aránya az összes termelésben %	1000 t
2004	1 037,82	229,40	22,10	94,61	9,11	-134,79
2005	731,85	243,61	33,28	84,11	11,49	-159,50
2006	863,33	229,46	26,57	113,99	13,20	-115,47
2007	359,66	311,09	86,49	79,13	22,00	-231,96
2008. I-X.	890,00**	207,80	23,34	111,59	12,58	-96,21

* Déli gyümölcsökkel együtt.

** Becsült adat (AKI PAIR).

Forrás: KSH

A vizsgálatba vont gyümölcsfajok 2008. évi termelői árváltozása a Budapesti Nagyban Piacon

Faj	Fajta/típus	Kiszerezés	Termelői ár változása 2007 = 100	Árösszehasonlítás időszaka	Mennyiségi részarány az összes gyümölcstermelésen belül 2007-ben %
Alma	minden fajta, kivétel Jonathan, Idared, Golden	kg	65,40	júliustól, az idei termék piaca lépésétől	13,48
	Jonathan		49,61	szeptembertől, az idei termék piaca lépésétől	26,28
	Idared		52,43	szeptembertől, az idei termék piaca lépésétől	2,07
	Golden		56,12	szeptembertől, az idei termék piaca lépésétől	5,67
Körte	minden fajta, Vilmos nélkül	kg	101,00	júliustól, az idei termék piaca lépésétől	3,30
	Vilmos		95,80	augusztustól, az idei termék piaca lépésétől	
Bogyósok					
Szamóca	-	kg	148,77	15-29. hét	1,30
Piros ribizli	-		112,71	23-37. hét	0,90
Fekete ribizli			118,12	24-29. hét	0,50
Málna	-		118,67	23-39. hét	1,70
Szedér			95,10	25-36. hét	1,20
Köszméte	-		102,95	23-33. hét	0,30
Meggy	-	kg	82,52	22-32. hét	11,80
Cseresznye	-	kg	126,15	19-28. hét	0,70
Kajszibarack	-	kg	102,36	23-31. hét	6,00
Őszibarack	hagyományos fajták		78,26	24-39. hét	11,30
	nektarin		74,06	26-40. hét	
Szilva	házi szilva	kg	75,10	július-november	8,60
	japán szilva	kg	73,75	augusztus-november	
	Ringló	kg	69,40	július-augusztus	
Összesen			*71,96		95,10

* 2008. évi árindex (2007. évi súlyarányokkal).

Forrás: AKI PAIR, KSH

A Magyarország borimportja

Kiszerelés	Borfajta	Bor- kategória	Import értéke			Import mennyisége		
			2007. I-X.	2008. I-X.	2007. I-X. =100	2007. I-X.	2008. I-X.	2007. I-X. =100
			milliárd Ft	milliárd Ft		ezer hl	ezer hl	
Palackos	Asztali	Fehér	0,29	0,33	113,79	9,36	7,99	85,36
		Vörös	0,41	0,49	119,51	16,38	18,82	114,90
		Összesen	0,70	0,82	117,14	25,74	26,81	104,16
	Minőségi	Fehér	0,14	0,18	128,57	2,87	4,18	145,64
		Vörös	0,39	0,42	107,69	13,61	15,59	114,55
		Összesen	0,53	0,60	113,21	16,48	19,77	119,96
	Asztali és minőségi összesen		1,23	1,42	115,45	42,22	46,58	110,33
Lédig	Asztali	Fehér	0,38	0,76	200,00	25,49	75,48	296,12
		Vörös	0,73	0,33	45,21	88,82	29,56	33,28
		Összesen	1,11	1,09	98,20	114,31	105,04	91,89
	Minőségi	Fehér	–	–	–	–	–	–
		Vörös	0,21	0,11	52,38	29,02	10,52	36,25
		Összesen	0,21	0,11	55,38	29,02	10,52	36,25
	Asztali és minőségi összesen		1,32	2,21	90,91	143,33	115,56	80,63
Palackos és lédig kiszerelés összesen			2,55	2,62	102,75	185,55	162,14	87,38

Forrás: KSH

A belföldön termelt borok feldolgozói értékesítési ára

Termék			2008		
			hl, Ft/hl	2006 = 100	2007 = 100
Fehér	Asztali	mennyiség (hl)	260 399	84,05	94,20
		átlagár (Ft/hl)	12 761	119,75	104,66
	Táj	mennyiség (hl)	169 366	74,88	82,22
		átlagár (Ft/hl)	17 767	112,98	108,89
Összes fehér		mennyiség (hl)	429 765	80,18	89,10
		átlagár (Ft/hl)	14 733	115,14	105,60
Vörös és rozé	Asztali	mennyiség (hl)	139 796	107,29	114,14
		átlagár (Ft/hl)	16 043	116,65	104,29
	Táj	mennyiség (hl)	135 168	85,67	88,28
		átlagár (Ft/hl)	20 019	105,29	101,75
Összes vörös és rozé		mennyiség (hl)	274 965	95,45	99,77
		átlagár (Ft/hl)	17 998	108,20	101,30
Asztali bor összesen		mennyiség (hl)	400 196	90,93	100,32
		átlagár (Ft/hl)	13 907	120,17	105,58
Tájbor összesen		mennyiség (hl)	304 534	79,32	84,82
		átlagár (Ft/hl)	18 766	109,89	105,74
Asztali és tájbor összesen		mennyiség (hl)	704 730	85,52	92,98
		átlagár (Ft/hl)	16 007	113,23	104,35
Asztali és tájbor értékesítési árindexe		—	—	116,61	106,42

Forrás: AKI PÁIR

Magyarország borexportja

Kiszerelés	Borfajta	Bor- kategória	Export értéke			Export mennyisége		
			2007. I-X.	2008. I-X.	2007. I-X. =100	2007. I-X.	2008. I-X.	2007. I-X. =100
			milliárd Ft	milliárd Ft		ezer hl	ezer hl	
Palackos	Asztali	Fehér	3,70	3,71	100,27	141,36	115,85	81,95
		Vörös	1,07	0,93	86,92	41,02	34,09	83,11
		Összesen	4,77	4,64	97,27	182,38	149,94	82,21
	Minőségi	Fehér	2,59	2,58	99,61	63,78	59,52	93,32
		Vörös	1,26	1,05	83,33	39,82	34,16	85,79
		Összesen	3,85	3,63	94,29	103,60	93,68	90,42
	Asztali és minőségi összesen		8,62	8,27	95,94	285,98	243,62	85,19
Lédig	Asztali	Fehér	2,29	2,90	126,64	178,59	201,56	112,86
		Vörös	0,80	0,70	87,50	44,25	34,78	78,60
		Összesen	3,09	3,60	116,50	222,84	236,34	106,06
	Minőségi	Fehér	0,17	0,25	147,06	11,34	19,92	175,66
		Vörös	0,04	0,06	150,00	2,97	4,00	134,68
		Összesen	0,21	0,31	147,62	14,31	23,92	167,16
	Asztali és minőségi összesen		3,30	3,91	118,48	237,15	260,26	109,74
Palackos és lédig kiszerelés összesen			11,92	12,18	102,18	523,13	503,88	96,32

Forrás: KSH

A főbb élelmiszerek fogyasztói ára

Ft/kg

Termék	2008		
	Ft/kg	2006 = 100	2007 = 100
Liszt	147,67	157,64	139,18
Napraforgó étolaj*	492,17	183,91	161,14
Darabolt sertéshús	1 095,66	108,78	111,15
Friss csirkehús	926,38	118,95	105,88
Friss pulykahús	1 183,60	126,15	107,40
Tejtermékek	483,94	129,38	115,67

* Ft/l.

Forrás: AKI PÁIR, KSH